

LUONTO- JA ELÄINAVUSTEINEN TYÖMUOTO NUORTEN HYVINVOINNIN TUKENA

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Luontoympäristöt ja hyvinvoinnin edistäminen

Tammikuu 2024

Mirka Rautio

Luontoympäristöt ja hyvinvoinnin edistäminen

Tekijä Mirka Rautio

Työn nimi Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto nuorten hyvinvoinnin tukena

Ohjaaja Sari Suomalainen

Tiivistelmä

Vuosi 2024

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on selvittää Vantaan kaupungin nuorisotyöntekijöiden, erityisnuorisotyön sekä esihenkilötason kokemuksia, toiveita ja tarpeita luonto- ja eläinavusteisen työmuodon hyödyntämisestä nuorten hyvinvoinnin edistämisen tukena nuorisotyössä. Opinnäytetyön tarkoituksena on myös kehittää ja yhtenäistää luonto- ja eläinavusteisen työmuodon käytänteitä sekä suunnittelu- ja arviointityötä. Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda selkeä toimintamalli tukemaan nuorisotyöntekijöiden työtä. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalvelut.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka lähestymistapana on toimintatutkimus. Opinnäytetyön tietoperustaa varten on koottu tietoa Vantaan kaupungin nuorisotyöstä, luontoympäristöistä sekä eläinavusteisesta työskentelystä hyvinvoinnin tukena. Tutkimusaineistoa on kerätty Aviapolis-Kivistön alueen nuorisotyöntekijöiltä lomakekyselyn sekä työpajatyöskentelyn avulla. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty sisältöanalyysiä. Aineistoa on luokiteltu teemoittelemalla ja värikoodaamalla aineistoa.

Tulokset osoittivat, että luonto- ja eläinavusteisen työmuodon rakenteissa, sisällöissä ja toimintamenetelmissä on hajontaa, eikä toiminnassa ole selkeitä rakenteita. Toimintaa on toteutettu pienimuotoisesti alueen avoimessa nuorisotoiminnassa. Pehmeisiin arvoihin perustuvaan toimintamuotoon koettiin olevan tarvetta. Työmuodon kehittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi toivottiin toimintaan sopivia tiloja, toiminnan parempaa näkyvyyttä, riittäviä resursseja sekä perehdytysmateriaalia ja ohjeistuksia. Toimintamalli toivottiin koottavan sähköiseen muotoon. Toimintamallin toivottiin sisältävän toimintamuodon avaamista ja perehdytysmateriaalia, tietoa tiloista, varusteista ja yhteistyökumppaneista sekä tietoa ja materiaalia toiminnan suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja dokumentoinnin tueksi.

Opinnäytetyön tuotoksena työstettiin tutkimuksessa esille nousseiden toiveiden ja tarpeiden mukaisesti luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli Vantaan kaupungin ja erityisesti Aviapolis-Kivistön alueella tapahtuvan luonto- ja eläinavusteisen toiminnan tueksi. Toimintamallia testattiin, arvioitiin ja kehitettiin yhteiskehittämällä työpajatyöskentelyn avulla. Alueellisen nuorisotyön esihenkilöitä konsultoitiin toimintamallin arvioimiseksi sekä tuomaan toimintamallin kehittämiseen laaja-alaisempaa näkökulmaa.

Avainsanat Nuorisotyö, toimintatutkimus, hyvinvointi, luonto- ja ympäristösuhde, eläinavusteisuus

Sivut 68 sivua ja liitteitä 5 sivua

This master's thesis explores the experiences, hopes and requirements of youth workers, special youth work and supervisors in the city of Vantaa regarding the use of nature- and animal-assisted work methods to enhance youth well-being. The thesis aims to standardize practices, planning and evaluation of nature- and animal-assisted work and create a clear operating model to support youth workers in this field. This research is commissioned by the youth services of the city of Vantaa.

This thesis employs a qualitative approach based on action research. The primary information base of the thesis is related to youth work of the city of Vantaa and nature- and animal-assisted work methods for promoting well-being. The data of this study was gathered from youth workers in the Aviapolis-Kivistö area through survey and workshop. Content analysis was used to analyze the collected data. The data was categorized by thematizing and color-coding the material.

The study revealed a lack of uniformity in the structures, contents, and operating methods of nature- and animal-assisted work, with no clear operational frameworks in place. Nature- and animal-assisted work has been implemented on a limited scale in regional open youth work. The need for methods grounded in soft values was identified. To effectively develop and establish nature and animal-assisted work methods, suitable facilities for activities, enhanced visibility, adequate resources, orientation material and guidelines were deemed necessary. Additionally, an online platform was recommended for hosting the operating model. The operating model's content was expanded to encompass a more open work approach, operational concept, details on facilities, equipment and partners and information and materials to support planning, implementation, evaluation, and documentation of the work method.

The thesis culminates in the development of an operating model to support nature- and animal-assisted work methods in youth work across the city of Vantaa, with a particular focus on the Aviapolis-Kivistö area. The operating model is built upon the hopes and requirements of youth workers. It was tested, evaluated, and refined through workshop session. Supervisors of regional youth work in the city of Vantaa were consulted to assess the operating model and introduce diverse perspectives into the development process.

Keywords Youth work, action research, well-being, nature- and environment relationship, animal-assistance

Pages 68 pages and appendices 5 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön toimintaympäristö ja kehittämistehtävä	3
2.1	Alueellinen nuorisotyö Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluissa	3
2.2	Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluissa	4
2.3	Opinnäytetyön kehittämistehtävä	6
3	Luontoympäristöt ja eläinavusteinen työ hyvinvoinnin tukena	7
3.1	Ekosysteemipalvelut, sosioekologinen systeemi ja hyvinvointi	8
3.2	Hyvinvointi käsitteenä.....	10
3.2.1	Hyvinvoinnin ulottuvuudet.....	11
3.2.2	Tarvehierarkia.....	12
3.2.3	Teorioiden vertailu ja yhteenveto.....	13
3.3	Vantaalaisten lasten ja nuorten hyvinvointi	13
3.3.1	Kouluterveyskysely	14
3.3.2	Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023–2025.....	15
3.4	Eläinavusteinen työskentely hyvinvoinnin tukena	17
3.4.1	Sosiaalipedagoginen koiratoiminta	19
3.4.2	Eläinsuhde	19
3.5	Luontoympäristöt ja hyvinvoinnin edistäminen.....	20
3.5.1	Green Care -toiminta	22
3.5.2	Kaupunkiviljely	23
3.5.3	Seikkailu- ja elämystoiminta	23
3.5.4	Luonto- ja ympäristösuhde	24
3.5.5	Ympäristökasvatus	25
3.5.6	Ympäristönäkökulmia ja kestävä kehitys	26
3.6	Aikaisemmat tutkimukset.....	27
3.7	Luonto- ja eläinavusteisen työskentelyn eettisiä näkökulmia	30
3.7.1	Ammattieettisiä ohjeistuksia	31
3.7.2	Hyvinvointi ja turvallisuus.....	32
4	Opinnäytetyön toteutus.....	34
4.1	Opinnäytetyön tutkimus.....	34
4.2	Opinnäytetyön tutkimusmenetelmät.....	35
4.3	Lomakekyselyn aineisto ja sisältöanalyysi	37
4.4	Työpajatyöskentely.....	41

4.5	Esihenkilötiimin konsultointi.....	42
4.6	Opinnäytetyön tutkimusprosessi	42
5	Tutkimuksen tulokset.....	44
5.1	Lomakekyselyn tulokset	45
5.2	Työpajatyöskentelyn tulokset	48
5.3	Esihenkilötiimin konsultointi ja arvio	50
5.4	Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli.....	51
6	Pohdinta ja opinnäytetyöprosessin arviointi	52
6.1	Pohdinta	53
6.2	Opinnäytetyön luotettavuus ja yleistettävyys.....	55
6.3	Opinnäytetyön eettisyys	56
6.4	Tilaaajan edustajan arvio	58
6.5	Jatkotutkimusaiheita.....	58
7	Johtopäätökset ja yhteenveto.....	59
	Lähteet.....	61

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kaavio 1.	Lomakekyselyn aineiston teemat ja yläteemat	38
Kaavio 2.	Opinnäytetyön tutkimusprosessi.....	43
Kaavio 3.	Tutkimustulosten esittely.	45
Taulukko 1.	Pelkistetyn aineiston vastaaminen tutkimuskysymyksiin.	40
Taulukko 2.	Lomakekyselyn tulokset.....	46
Taulukko 3.	Työpajatyöskentelyn tulokset.....	49
Kuva 1.	Allardtin (1976) hyvinvointinäkemys (Uusitalo & Simpura, 2022, s. 24).....	12

Kuva 2. Maslowin tarvehierarkia (Kasvumoottori, n.d.). 13

Kuva 3. Toimintamallin runko. 52

Liitteet

Liite 1. Lomakekyselyn runko

Liite 2. Aineistonhallintasuunnitelma

Liite 3. Toimintamallin rakenne

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on luonto- ja eläinavusteinen työmuoto nuorten hyvinvoinnin tukena. Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon tavoitteena on eläinavusteisen toiminnan ja luonnossa oleskelun terapeuttisten vaikutusten hyödyntäminen hyvinvointia tuottavan työskentelyn tukena kasvatus-, terveys- tai sosiaalialalla (Juusola, 2016, s. 9). Luontoympäristöjen ja eläinavusteisen toiminnan hyödyntäminen hyvinvointia tuottavissa palveluissa on ollut vahvasti kiinnostuksen kohteena lähivuosina. Tutkimustietoa aiheesta tarvitaan kuitenkin lisää. (Salonen & Törnroos, 2019, s. 5)

Nuorisotyön tavoitteena on vahvistaa nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Eläimen hyvinvointi perustuu samoihin peruselementteihin kuin ihmisenkin, eli ravitsemukseen, riittävään lepoon ja liikuntaan, sosiaalisiin suhteisiin sekä mielekkääseen tekemiseen (Välimaa, 2017, ss. 2–4). Eläinten parissa toimiessa ja eläintä peilaamalla voidaan kiinnittää huomiota samoihin asioihin nuorten omassa elämässä. Eläin voi myös toimia innostajana luonnossa liikkumisen ja liikunnan lisäämiseen. (Faehnle ym., 2014, s. 75) Eläinavusteista työskentelyä sekä luontoympäristöjä voidaan hyödyntää myös nuorten hyvinvoinnin edistämiseen. Luontoympäristöjen on todettu edistävän terveyttä ja hyvinvointia erityisesti silloin, kun ne sijaitsevat lähellä asuinympäristöä ja ovat osana jokapäiväistä elämää (Faehnle ym., 2014, s. 75). Viheralueilla ja luonnossa oleskelulla on todistetusti myönteisiä tunteita lisäävä, mielialaa elvyttävä vaikutus. Luontokohteet kasvattavat keskittymiskykyä, innostuneisuutta ja energisyyttä sekä vähentävät kielteisiä tuntemuksia, kuten stressiä, ahdistusta, ärtyneisyyttä sekä väsymystä. Luontoympäristöissä arvostetaan ulkoilua ja luonnossa liikkumista, estetiikkaa ja kauneutta, rauhaa ja hiljaisuutta, tilaa ja vapautta, tuoksuja ja ääniä sekä harrastamista ja sosiaalista yhdessäoloa. (Niiniluoto, 2011, s. 82)

Ihmisen saamien hyötyjen ja hyvinvoinnin lisäksi myös luonnon ja ympäristön hyvinvointiin kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota. Luonnon suojelua voidaan perustella myös luonnon ja ympäristön merkityksellä ihmisen elämässä. Suojelulla varmistetaan ihmiselle tärkeiden asioiden säilyminen. Luonnon ja ympäristön suojelua ohjaavat lisäksi arvot. Ekologisen kriisin kynnyksellä ihmiskeskeisen moraalien ja arvojen on muokkaututtava luonnon oikeudet ja itseisarvo tunnistavaksi, jolloin ihmisillä on myös moraalinen velvoite kunnioittaa ja vaalia luontoa ja sen monimuotoisuutta. (Oksanen, 2011, ss. 83–85) Pohjaa moraalikäsitteiden kehittymiselle sekä luonto- ja eläinsuhteen muodostumiselle luodaan lapsuudessa ja nuoruudessa.

Opinnäytetyö on toteutettu Vantaan kaupungin alueellisessa nuorisotyössä. Tilaajana toimii Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalvelut. Opinnäytetyön tarve ja ajankohtaisuus perustuu nuoriso- ja yhteisöpalveluissa kehitteillä olevaan uuteen työmuotoon ja toimintaan. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Aviapolis-Kivistön alueen nuorisotilan yhteyteen suunnitteilla olevan pieneläintilan ja sen ympäristössä tapahtuvan nuorisotyön tueksi luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli. Opinnäytetyön tekijä työskentelee organisaatiossa esihenkilötehtävissä ja työnkuvaan kuuluu myös luonto- ja eläinavusteisen työmuodon kehittäminen. Opinnäytetyön tekijällä on lisäksi laaja, useiden vuosien kokemus luonto- ja eläinavusteisesta työmuodosta nuorisotyön kentällä.

Opinnäytetyön aluksi käsitellään opinnäytetyön tietoperustaa sekä aiempia tutkimuksia aiheesta. Opinnäytetyön sisältö etenee toimintaympäristön ja kehittämistehtävän esittelyn kautta tutkimusprosessin avaamiseen vaiheittain. Opinnäytetyön loppupuolella tarkastellaan tutkimuksen tuloksia sekä esitellään ja avataan opinnäytetyön tuotoksena koottua luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallia. Opinnäytetyön lopuksi pohditaan ja arvioidaan tutkimusprosessia sekä johtopäätöksiä.

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat nuorisotyö, toimintatutkimus, hyvinvointi, luontosuhde sekä eläinavusteisuus. Keskeisiä käsitteitä avataan opinnäytetyössä teorian ja aiempien tutkimusten avulla. Opinnäytetyö käsittelee yleisesti luonto- ja eläinavusteista työmuotoa ja sen hyvinvointia edistäviä vaikutuksia, mutta kohdentuu erityisesti Vantaan kaupungin alueellisen nuorisotyön ja Aviapolis-Kivistön alueen toiveisiin tarpeisiin. Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on selvittää Vantaan kaupungin nuorisotyöntekijöiden, erityisnuorisotyön sekä esihenkilötason kokemuksia, toiveita ja tarpeita luonto- ja eläinavusteisen työmuodon hyödyntämisestä nuorten hyvinvoinnin edistämisen tukena nuorisotyössä. Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osuudessa on hyödynnetty laadullisia tutkimusmenetelmiä. Tutkimusmenetelminä on käytetty lomakekyselyä, yhteiskehittämistä työpajatyöskentelynä sekä alueellisen nuorisotyön esihenkilöiden konsultointia.

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää luonto- ja eläinavusteisen työmuodon käytänteitä ja suunnittelu- ja arviointityötä sekä luoda selkeä toimintamalli tukemaan nuorisotyöntekijöiden työtä. Toimintamallin avulla luonto- ja eläinavusteista työtä voidaan tasalaatuistaa ja hyödyntää suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti nuorisotyön tukena sekä edistää kestävästä kehityksestä mukaista päätöksentekoa ja toimintaa huomioimalla ihminen, ympäristö ja talous (Kuntaliitto, n.d.).

2 Opinnäytetyön toimintaympäristö ja kehittämistehtävä

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalvelut. Opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuus ja tarve perustuu kehitteillä olevaan luonto- ja eläinavusteiseen työmuotoon. Luonto- ja eläinavusteista työskentelyä on Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluilla jo aloitettu, mutta toimintaan ei vielä ole selkeitä rakenteita ja toimintamallia. Opinnäytetyön kehittämistehtävänä on työstää Pakkalan nuorisotilan ympäristöön suunnitteilla ja rakenteilla olevaan pieneläintilaan ja sen ympäristössä tapahtuvaan nuorisotyöhön ja -toimintoihin luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli. Toiminta vaatii suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti toteutuakseen selkeitä raameja ja toimintamalleja aina toiminnan suunnittelusta toteutukseen ja dokumentointiin asti. (Välimaa, 2017, s. 4) Nuorisotyön tutkiminen ja kehittäminen keskittyy suuntaamaan nuorisotyön käytänteitä ja voimavaroja mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Hyöty on nuorisotyön lisäksi koko yhteiskunnan edun mukainen, kun suunnitellaan julkisten resurssien kohdentamista, tarkoituksenmukaisuutta ja tehokasta käyttöä. (Soanjärvi, 2011, s. 37) Opinnäytetyön tekijä työskentelee Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluilla alueellisen nuorisotyön esihenkilön tehtävässä. Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon kehittäminen on osa työnkuvaa.

2.1 Alueellinen nuorisotyö Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluissa

Alueellinen nuorisotyö Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluissa koostuu viidestä eri suuralueittain jakautuvasta palvelualueesta. Palvelualueita ovat Aviapolis-Kivistö, Länsi-Vantaa, Hakunila, Korso-Koivukylä sekä Tikkurila. Alueelliseen nuorisotyöhön kuuluu 14 nuorisotilaa. Nuorisotoiminta on kohdennettu 10–17-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin. (Vantaan kaupunki, 2023) Jokaisella viidellä palvelualueella työskentelee erityisnuorisotyöntekijä. Erityisnuoristyö kohdentuu erityisesti 10–17-vuotiaiden nuorten tukemiseen haastavissa elämäntilanteissa. Erityisnuorisotyöntekijät tekevät jalkautuvan nuorisotyön lisäksi yksilö- ja pienryhmätyöskentelyä sekä työskentelevät yhteistyössä verkostojen, koulujen ja oppilaitosten kanssa. (Vantaan kaupunki, n.d.)

Vantaan kaupungin nuorisotyö on suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatustyötä, jonka tavoitteena on vahvistaa nuorten hyvinvointia ja osallisuutta sekä tarjota nuorille mielekästä tekemistä, maksutonta matalan kynnyksen harrastetoimintaa, turvallisia ajanviettopaikkoja ja turvallisia aikuisia nuorten vapaa-aikaan (Vantaan kaupunki, 2023). Nuoria kohdataan myös

nuorisotilan ulkopuolisissa ympäristöissä kuten kouluissa, oppilaitoksissa ja kauppakeskuksissa. Nuorisotyöntekijät sekä erityisnuorisotyöntekijät tekevät jalkautuvaa nuorisotyötä siellä, missä nuoret viettävät aikaansa. Toiminnan tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja tukea nuorten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti, sosiaalisen vahvistamisen sekä matalan kynnyksen puuttumisen ja tuen avulla. Nuorisotyössä vaaditaan tavoitteellisuutta ja erilaista menetelmäosaamista. Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista. (Ohisalo, 2012, ss. 31–33)

Vantaan kaupungin nuorisotyön ydinvisiona on:

- Olla nuoria varten ja tehdä nuorisotyötä siellä missä nuoret aikaa viettävät. Yhteistyötä tehdään verkostojen ja muiden toimijoiden kanssa.
- Nuorisotyön tavoitteena on laadukas ja vaikuttava toiminta, joka perustuu nuorten tarpeisiin ja toiveisiin.
- Tuoda nuorten ajatuksia ja kokemuksia kuuluviin sekä tarjota paikkoja ja mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa.
- Nuorisotyön avulla pyrkiä ehkäisemään syrjäytymistä ja tukea nuoren kasvua omaksi itsekseen. (Vantaan kaupunki, 2023)

Työtä tehdään ennaltaehkäisevällä työotteella yhteistyössä nuorten kanssa toimivien verkostojen kanssa. Keskeisiä verkostoja ovat muun muassa koulut ja oppilaitokset, huoltajat, poliisi, järjestyksenvalvonta, liikekeskukset, lastensuojelu, järjestöt, liikunta- ja kulttuuripalvelut sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. (Vantaan kaupunki, 2023) Nuorisotyössä noudatetaan nuorisolakia. Nuorisolaissa määritellään nuorisotyön ja nuorisotoiminnan toteuttamiseen, nuorisopolitiikkaan sekä valtion hallinnon ja kunnan vastuihin, yhteistyöhön ja rahoitukseen liittyviä säädöksiä. (Nuorisolaki 1285/2016 § 1) Kuntalaki velvoittaa kuntia edistämään asukkaiden hyvinvointia ja alueen elinvoimaa, sekä järjestämään palveluita taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla (Kuntalaki 410/2015 § 1).

2.2 Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluissa

Luonto- ja eläinavusteista työskentelyä on Aviapolis-Kivistön alueen nuorisotyössä jo aloitettu, mutta toiminta ei toistaiseksi ole säännöllistä, eikä sille ole luotu rakenteita. Luonto- ja eläinavusteista toimintaa on toteutettu osana alueellisen nuorisotyön harrastustoimintaa ja

avointa nuorisotoimintaa. Alueen nuorisotilalla on hyödynnetty kaupunkiviljelyä ja omaa kasvimaata osana kesätoimintaa. Toimintaa ovat suunnitelleet ja toteuttaneet alueen nuorisotyöntekijät. Toiminnassa on hyödynnetty myös erilaisia eläinvierailuita, muun muassa alpakoita, poneja sekä pieneläimiä. Alueen erityisnuorisotyöntekijät ovat työskennelleet eläinavusteisesti sekä opiskelleet eläinavusteisesti tehtävää työtä tukevia opintoja, kuten sosiaalipedagogista koiratoimintaa sekä eläinavusteista työskentelyä. Työnantaja on tukenut opiskelua muun muassa kustantamalla täydennysopinnot. Koira-avusteista työskentelyä on toteutettu alueen nuorisotyössä pienimuotoisesti. Lisäksi erityisnuorisotyössä on hyödynnetty luonnossa liikkumista, ratsastusta ja hevostoimintaa, retkitoimintaa sekä seikkailukasvatuksen elementtejä. Eläintoiminnan kehittämistä varten on käyty tutustumassa myös Helsingin kaupungin nuorisotoimen kotieläintila Fallkullan toimintaan. Alueellisen nuorisotyön toimintayksiköillä on jokaiselle palvelualueelle valittu ja koulutettu ekotukihenkilönä toimiva työntekijä. Ekotukihenkilön vastuulla on edistää ympäristövastuullista toimintakulttuuria työyhteisössä sekä opastaa ja tukea työntekijöitä ympäristötyössä (Helsingin kaupunki, n.d.).

Luonto- ja eläinavusteisen toiminnan avulla on tavoitettu myös sellaisia nuoria, jotka eivät muissa avoimissa nuorisotilatoiminnoissa käy. Työmuotoa ja menetelmiä on hyödynnetty luokkatyöskentelyissä sekä tavoitteellisessa yksilö- ja pienryhmätoiminnassa alueella. Yksilö- ja pienryhmätoimintaan osallistuvien nuorten kanssa on työskentelyn aluksi yhdessä arvioitu toiminnan tarve ja tavoitteet sekä toiminnan loppupuolella tavoitteiden toteutumista ja nuorten omaa arviota toimintaan osallistumisen hyödyistä. Nuoret ovat arvioineet toimintaa mielekkääksi sekä omia tavoitteita edistäväksi. Nuoret ovat myös sitoutuneet toimintaan hyvin. Toiminnan vaikuttavuutta ei toistaiseksi ole laajemmin arvioitu, eikä toiminnalle ole luotu erillisiä laatukriteereitä. Toiminnan haasteena on työmuodon näkyvyys sekä toiminnan jatkuvuus ja jalkauttaminen tiiviiksi osaksi nuorisotilan arkea. Resurssit määrittävät toiminnan toteuttamista. Toimintaa on toteutettu avoimessa nuorisotoiminnassa sekä erityisnuorisotyössä pääsääntöisesti loma-ajan toimintana sekä harrastustoiminnassa. Luonto- ja eläinavusteista työskentelyä on toteutettu myös yhteistyössä muiden Vantaan kaupungin nuorisotilojen, alueen koulujen, ratsastuskoulujen ja yrittäjien kanssa. Pieneläintilan valmistuessa yhteistyötä on tarkoitus laajentaa muun muassa lähialueen koulujen ja yhteistyöverkoston sekä järjestöjen ja muiden alueen toimijoiden kanssa.

Vantaan kaupunki on strategiassaan sitoutunut ympäristöasioiden edistämiseen. Yhtenä kaupungin strategisena painopisteenä on resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa. Kaupungin tavoitteita ja toimia ilmasto- ja ympäristötyön toteuttamiseksi ja ympäristövastuun kantamiseksi on kirjattu resurssiviisauden tiekarttaan valtuustokaudelle 2021–2025.

Resurssiviisauden tiekartan avulla hiilineutraaliutta ja ekologista kestävyyttä tavoitellaan saavutettavaksi vuoteen 2030 mennessä. Strategian päivittämistä hallinnoi poikkihallinnollinen johtoryhmä ja sitä koordinoi kaupungin ympäristökeskus. Tavoitteiden toteuttamiseen tarvitaan myös riittävät resurssit, osaamisen kehittämistä ja tarvittavia investointeja. Resurssiviisauden tiekartta on laaja ja tavoitteita on paljon. Tiekartan avulla tuodaan esiin kaupungin tavoitteita ja toimia luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi ja edistämiseksi, kiertotalouden edistämiseksi, ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, muuttuvaan ympäristöön sopeutumiseksi sekä resurssiviisaan kaupungin kehittämiseksi. (Vantaan kaupunki, 2022) Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluilla on luotu myös kestävän kehityksen kasvatuksen suunnitelma ja tasokuvaus arviointikriteereineen.

Pehmeillä, luontoympäristöjä ja hyvinvointia tukevilla työmuodoilla ja toimintamalleilla alueellisessa nuorisotyössä voidaan edistää strategisten painopisteiden toteutumista. Alueen nuorisotilan pihapiiriin on suunnitteilla ja rakenteilla luonto- ja eläinavusteiseen työmuotoon, toimintaan sekä eläintenpitoon soveltuvat tilat. Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittäminen on ajankohtainen ja tarpeellinen uuden työmuodon aloittamisen ja toiminnan rakenteiden luomisen tueksi.

2.3 Opinnäytetyön kehittämistehtävä

Opinnäytetyön tutkimuksen aihetta lähdetään lähestymään tilaajalähtöisesti. Kaikissa opinnäytetyöissä on myös tutkimuksellinen perusta (Vilkkä, 2021a, ss. 30–31). Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on selvittää Vantaan kaupungin nuorisotyöntekijöiden, erityisnuorisotyön sekä esihenkilötason kokemuksia luonto- ja eläinavusteisen työmuodon hyödyntämisestä nuorten hyvinvoinnin edistämisen tukena nuorisotyössä sekä toiveita ja tarpeita työmuodon ja toiminnan kehittämiseen. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluille luonto- ja eläinavusteisen nuorisotyön toimintamalli.

Konkreettisen ja selkeän toimintamallin tarkoituksena on helpottaa luonto- ja eläinavusteisen työn suunnittelua ja toteuttamista. Toimintamallin avulla luonto- ja eläinavusteista työmuotoa Vantaan nuoriso- ja yhteisöpalveluissa voidaan myös yhtenäistää ja tasalaatuistaa. Kehittämistyö lähtee tarpeesta kehittää sekä ottaa käyttöön uusia käytännön ratkaisuja. Tavoitteena on tuottaa samalla uutta tietoa aiheesta. (Ojasalo ym., 2020, s. 58)

3 Luontoympäristöt ja eläinavusteinen työ hyvinvoinnin tukena

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu luonto- ja eläinavusteisen työskentelyn hyödyntämisestä hyvinvoinnin tukena. Keskeisiä käsitteitä ovat nuorisotyö, toimintatutkimus, hyvinvointi, luontosuhde sekä eläinavusteisuus. Keskeisiä käsitteitä avataan teorian tiedon avulla. Tietoperustaa peilataan myös aiempiin tutkimuksiin aiheesta.

Monimuotoiset luontoympäristöt edistävät ihmisen hyvinvointia, terveyttä ja palautumiskykyä sekä auttavat vähentämään stressiä. Luontoympäristössä leikkimisen, puutarhassa puuhastelun ja eläinten kanssa toimimisen tiedetään vaikuttavan positiivisesti vastustuskykyyn ja ehkäisevän autoimmuunisairauksia ja allergioita. (Saarikivi, 2020, s. 172) Luonnossa oleilu parantaa psyykkistä hyvinvointia. Yhteys luonnon ja psyykkisen hyvinvoinnin välillä on todettu hyvin erilaisilla tutkimuksilla (Korpela & Pasanen, 2020, s. 213).

Luonto- ja eläinavusteisella työskentelyllä tarkoitetaan luonnossa oleskelun ja eläinavusteisen toiminnan terapeuttien vaikutusten hyödyntämistä hyvinvointia tuottavan työskentelyn tukena kasvatus-, terveys- tai sosiaalialalla. (Juusola, 2016, s. 9) Luontoa hyvinvoinnin tukena ja eläinavusteista työskentelyä voidaan nuorisotyössä hyödyntää monin eri tavoin. Eläimen läsnäoloa voidaan hyödyntää esimerkiksi kontaktin luomisessa ja sosiaalisissa tilanteissa, vapauttamaan tunnelmaa ryhmätyöskentelyssä ja luomaan yhteyttä ihmisten välille. (Törmälehto, 2013, s. 44) Luonnossa liikkuminen sekä eläimen läsnäolo voivat rauhoittaa. Lisäksi eläimen hyvinvointi perustuu samoihin peruselementteihin kuin ihmisenkin, eli ravitsemukseen, lepoon, liikuntaan, sosiaalisiin suhteisiin ja mielekkäeseen tekemiseen. Eläin voi toimia peilinä omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen sekä toimia lisäksi liikunnan ja luonnossa liikkumisen lisäämisen innostajana. Työmuodossa voidaan myös hyödyntää monenlaisia luonto- ja toimintaympäristöjä ja erilaista menetelmäosaamista. (Välimaa, 2017, ss. 2–4)

Luontokokemukset voivat olla myös kielteisiä. Kielteiset kokemukset liittyvät usein luontoympäristöjen saastumiseen ja pilaantumiseen, merkityksellisen paikan menettämiseen tai ilmastonmuutokseen. Kielteisiin kokemuksiin voi liittyä myös esimerkiksi pelkoja. Kielteiset kokemukset voivat vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi jaksamiseen tai mielenterveyteen. (Salonen, 2010, s. 112; Salonen, 2020, s. 152) Luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä ja ohjattuja luontokokemuksia tarvitaan, vaikka luontokokemuksen voi saada luontoelementeistä ja luontoympäristöä aistimalla. Ohjatuilla luonto- ja eläinavusteisilla interventioilla voidaan vahvistaa luontokokemusten myönteisiä vaikutuksia sekä niiden

havaitsemista ja tunnistamista. Menetelmillä voidaan myös edesauttaa pysähtymistä, rauhoittumista ja palautumista sekä kriisien, ongelmien ja sairauksien käsittelyä. Ohjatussa interventiossa mukana ovat lisäksi muut terapeuttiset tekijät kuten myötätunnon kokemus ja ymmärrys sekä sosiaalinen tuki ja ohjaus. (Salonen, 2010, ss. 71–71)

Luonto- ja eläinavusteinen työskentely tarjoaa mahdollisuuksia hyödyntää erilaisia hyvinvointia tukevia ympäristöjä, toimintaa ja osallisuuden kokemuksia asiakastyössä (Yli-Viikari, 2021, s. 7). Luontoympäristöillä sekä eläinten läsnäololla ja niiden kanssa toimimisella on todettu olevan hyvinvointia edistäviä fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia. Luontoympäristöjen ja eläinavusteisen työskentelyn hyödyntäminen mahdollistaa taitojen ja valmiuksien harjoittamisen pehmein, vaihtoehtoisin, toiminnallisin ja kokemuksellisin menetelmin. Työskentelyn avulla voidaan motivoida ja lisätä osallistumista hyvinvointia edistävään toimintaan. (Kahilaniemi, 2016, s. 17) Luontoympäristöjen hyödyntämistä, eläinavusteista työskentelyä sekä niiden merkitystä ja vaikutusta nuorten hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämisessä avataan tarkemmin alaluvuissa.

Johtamiseen ja työyhteisöihin liittyvässä työskentelyssä on keskeistä, että ammattilaisella on pohjakoulutuksen perusteella riittävää ymmärrystä johtamiseen, käytännön kokemusta työelämästä, tietoa johtamiseen liittyvistä haasteista, johtamisen teoriakentästä sekä työyhteisöön liittyvästä tutkimustiedosta ja kehittämisestä. Ammatillinen pätevyys luo pohjan työskentelylle, toiminnan kehittämiseksi ja tuotteistamiselle sekä selkeälle viestinnälle. (Oja, 2022, ss. 90–100) Nuorisotyössä viitekehys on kasvatuksessa ja kohtaamisessa. Toimintaan osallistuminen on nuorelle vapaaehtoista ja maksutonta (Vantaan kaupunki, 2023). Ammatillaisen pohjakoulutus voi vaikuttaa luonto- ja eläinavusteisen työskentelyn tavoitteisiin sekä siihen, mistä viitekehyksestä käsin työskentely tapahtuu. Ammatillinen pätevyys linjaa millaisille asiakkaille palvelua voidaan tarjota ja millaiset työskentelyn raamit ovat. Pohjakoulutus sekä erilaisten luonto- ja eläinavusteiseen työskentelyyn liittyvien menetelmien pohjalle rakennettu osaaminen antavat valmiuksia monenlaisiin tilanteisiin sekä asiakkaan fyysisestä ja psyykkisestä turvallisuudesta huolehtimiseen. (Oja, 2022, ss. 99–100)

3.1 Ekosysteemipalvelut, sosioekologinen systeemi ja hyvinvointi

Ekosysteemillä tarkoitetaan tietyn yhtenäisen alueen, toisiinsa vuorovaikutuksessa olevien eliöiden ja elottoman ympäristön muodostamia toiminnallisia kokonaisuuksia. Ekosysteemejä on erilaisia, mutta niissä kaikissa on samankaltainen perusrakenne. Niihin kuuluu tuottajia, kuluttajia ja hajottajia. Ympäristö määrää millaiseksi ekosysteemi muodostuu.

Ekosysteemejä ovat esimerkiksi metsäekosysteemit, vesiekosysteemit sekä ihmisen, luonnon ja muiden eliöiden muodostamat kaupunkiekosysteemit. Ympäristöä ja ekosysteemejä ei voi suojella vain pieninä osina, vaan on huomioitava kokonaisuus, jonka osia esimerkiksi eri lajit ovat. Ekosysteemiajattelu muodostaa perustaa maapallon monimuotoisuuden suojelemiseen. Sen avulla voidaan myös ymmärtää ihmisen rooli osana jatkuvaa vuorovaikutusta ympäristön kanssa sekä ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemin rakenteeseen. (Halkka, 2011, ss. 38–41) Luonnonvarojen ja maa-alueiden käytössä tulisi huomioida ekosysteemien välisiä vuorovaikutuksia sekä ihmisten ja ekosysteemien suhteita. Ekosysteemien muutosten vaikutukset heijastuvat myös ihmisen hyvinvointiin. Ekosysteemit tarjoavat ihmisen elämää ja yhteiskuntaa tukevia resursseja, raaka-aineita ja toimintaympäristöjä. Monipuolinen luonto mahdollistaa monipuolista toimintaa, palveluita ja mahdollisuuksia. (Hiedanpää & Peltola, 2011, ss. 100–101)

Ekosysteempipalvelu tarkoittaa sellaisia ekosysteemien toimintoja, jotka ovat arvokkaita ja tärkeitä ihmisen hyvinvoinnin kannalta. Ekosysteempipalvelut tuottavat hyvinvointia. Niihin kuuluvat taloudellisen toiminnan lisäksi erilaiset hyvinvointiin liittyvät toiminnot, kuten luonnossa virkistäytyminen ja terveysvaikutukset sekä luonnon sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. (Hiedanpää & Peltola, 2011, ss. 100–101) Kaikki ekosysteemien toiminta ei kuitenkaan ole ihmiselle hyödyllisiä. Haitat voivat olla esteettisiä, terveydellisiä tai taloudellisia ja niistä voi syntyä turvallisuusriskejä. (Lyytimäki, 2011, s. 104) Luonnonvarojen käyttöä on perinteisesti säädelty vertaamalla hyötyjä ja ympäristöhaittoja. Ekosysteemiajattelun avulla pohditaan ja arvioidaan miten toiminta vaikuttaa ihmiselle tärkeisiin ekosysteemin toimintoihin ja miten se vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin. Jos ekosysteemit ja ekosysteempipalvelut vahingoittuvat, syntyy myös ihmisen hyvinvointiin kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia ja kustannuksia. (Hiedanpää & Peltola, 2011, ss. 107, 110)

Sosioekologisella systeemillä (SES) tarkoitetaan laajempia, ihmisen ja luonnon vuorovaikutteisia ja toisistaan riippuvaisia systeemejä, jotka käsittävät kaupunkisysteemien sosiaalisen ja ekologisen ulottuvuuden (Kunnaton, 2021, ss. 50–51). Sosiaalinen ulottuvuus tarkoittaa yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan välisiä suhteita. Ekologinen ulottuvuus koostuu biofyysisistä elementeistä. (Escalera- Reyes, 2020, s. 2) Sosioekologinen systeemi tarkastelee ihmistä ja luontoa kokonaisuutena. Sosioekologisten systeemien ajatellaan olevan itseorganisoituvia ja mukautuvia. (Kunnaton, 2021, ss. 50–51) Luontoympäristöillä on siis vaikutusta ihmisen hyvinvointiin, terveyteen, elinympäristöön sekä elämänlaatuun. Yhteiskunnan sosiaalisilla rakenteilla, päätöksillä ja toimilla taas on vaikutusta ympäristöön ja luonnonvaroihin. Toisistaan riippuvaisen suhteen tunnistaminen vaikuttaa myönteisesti

ihmisen kasvuun vastuulliseksi monilajisten yhteisöjen jäseneksi. (Keto, 2022, s. 253) Sosioekologisten systeemien toiminnan ymmärtäminen on tärkeää paitsi hyvinvoinnin edistämiseksi, myös hyvän ja toimivan kaupunkiympäristön suunnittelussa (Kunnaton, 2021, ss. 50–51). Kaupunkiympäristöt ja rakennetut ympäristöt voivat olla monimuotoisia ekosysteemejä ja tarjota monenlaisille lajeille sopivia elinympäristöjä (Kalpala, 2018, s. 12). Tulevaisuuden tarpeiden ennakoimiseksi ekosysteemipalvelut tulisi kuntatasolla huomioida paremmin suunnittelussa ja päätöksenteossa. Ekosysteemipalveluiden turvaaminen on yhteinen tavoite. Kunnan lisäksi ekosysteemipalveluihin vaikuttavista toiminnoista ja päätöksistä vastaavien viranomaisten ja päätöksentekijöiden tulisi ymmärtää niiden merkitys ihmisen hyvinvoinnille. (Vihervaara ym., 2010, ss. 200–201)

3.2 Hyvinvointi käsitteenä

Nykyisin ihmisen hyvinvointia tarkastellaan yksilön subjektiivisena kokemuksena omasta voinnistaan, terveydestään ja jaksamisestaan (Suonsivu, 2021, s. 11). Hyvinvointi voidaan määritellä ihmisen kokemana, fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä ja hyvinvoinnista, sosiaalisista suhteista ja verkostoista sekä hyvinvointia edistävästä elinympäristöstä ja sitä tukevien palveluiden saatavuudesta koostuvana elämänlaatuna. Elämänlaatua voidaan myös mitata esimerkiksi WHO:n elämänlaatumallin vaikuttavuusindikaattorien kautta. Koetun elämänlaadun indikaattorit tarjoavat kattavan viitekehyksen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen sekä ympäristöllisen elämänlaadun mittaamiseen ja sitä kautta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. (Mäki-Opas ym., 2019, ss. 4–7) Myös YK:n kehitysohjelman UNPD:n tekijöinä ovat kansakunnan vauraus, eli bruttokansantuote, terveys ja elinikäennuste sekä koulutustaso (Niiniluoto, 2011, s. 78). Kansakuntien hyvinvointiselvitykset eivät kuitenkaan sisällä huomioita ympäristön tai luonnon hyvinvoinnista (Niiniluoto, 2011, s. 79).

Hyvinvointi on kasvanut koko ihmisen elämän läpäiseväksi teemaksi, joka käsittää kaikki elämänalueet työelämästä vapaa-aikaan (Puolakka, 2015, s. 9). Hyvinvointi ja sen osatekijät voivat näyttäytyä eri elämäntilanteissa erilaisina. Hyvinvointia on myös osallisuuden kokeminen ja mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja omaan ympäristöönsä. Riittävä toimeentulo ja sujuva arki, työ, aikaansaamisen tunne ja oppimiskokemukset edistävät hyvinvointia. Terveelliset elämäntavat, mielekäs vapaa-aika ja läheiset ihmissuhteet tasapainottavat työn aiheuttamaa kuormittumista. (Suonsivu, 2021, s. 12)

Hyvinvointia voidaan käsitellä myös erilaisten teorioiden avulla. Vaikka hyvinvoinnin teoreettiset kuvaukset eroavat jonkin verran toisistaan, voidaan niiden kesken hahmottaa myös muutamia yhteisiä tekijöitä. Ihmisen on koettava elämänsä ainakin jossakin määrin

mielekkääksi, oikeudenmukaiseksi ja järkeväksi, jotta toivo tulevaisuuteen säilyisi. Myös läheiset ihmissuhteet ovat keskeinen hyvinvoinnin osatekijä. Lisäksi hyvinvointia kuvaavista tekijöistä nousevat esiin autonomia ja mahdollisuus päättää omista asioistaan, itsensä hyväksyminen, ympäristö ja hyvät olosuhteet. Perusturvallisuus on hyvinvoinnille välttämätön ehto, samoin fyysinen suoja ja ravinto. Kun ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia saada omalla toiminnallaan aikaan jotain hyödyllistä ja kokea itsensä tarpeelliseksi, löytyvät elämästä myös ympäristöön liittyvät hyvinvoinnin tekijät. (Ojanen, 2021, ss. 17–18) Alaluvuissa tarkastellaan, vertaillaan ja arvioidaan Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuuden käsitteitä sekä Maslowin tarvehierarkiaa hyvinvointia tarkastelevina teorioina.

3.2.1 Hyvinvoinnin ulottuvuudet

Niiniluodon mukaan (2011, s. 78) sosiologi Erik Allardtin (1976) määrittelemä hyvinvoinnin käsite sisältää kolme hyvinvoinnin ja hyvän elämän ulottuvuutta, joita Allardt kutsuu käsitteillä

- having
- loving
- being

Käsitteillä viitataan taloudelliseen pääomaan ja elintasoon, sosiaaliseen turvallisuuteen ja -suhteisiin sekä yksilökohtaiseen elämän hallintaan ja ihmisen ja yhteiskunnan suhteeseen (Uusitalo & Simpura, 2022, s. 21; Niiniluoto, 2011, s. 78). Käsitteistöön viitataan kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa edelleen. Uusitalo ja Simpuran (2022, ss. 19–20) mukaan Allardtin (1976) määrittelemät tarpeet ja hyvinvointi määräytyvät historiallis-yhteiskunnallisesti ja ne täytyy määritellä uudelleen olosuhteiden muuttuessa. Hyvinvointi on tila, jossa ihmisellä on mahdollisuus tyydyttää keskeiset tarpeensa. Allardt erottelee hyvinvointiarvot elintasoon ja elämänlaatuun (Kuva 1). Allardt myös määrittelee hyvinvoinnin ja onnellisuuden eri asioiksi. Kun keskeisiä tarpeita ei saada tyydytettyä syntyy hyvinvointivaje. Onnellisuus perustuu ihmisen subjektiiviseen arvioon ja kokemukseen. Hyvinvointi sen sijaan on objektiivisempi käsite. Ihmiset eivät välttämättä ole tietoisia tarpeistaan, mutta ovat oman onnellisuutensa parhaita arvioitsijoita. (Uusitalo & Simpura, 2022, ss. 19–21)

Kuva 1. Allardtin (1976) hyvinvointinäkemys (Uusitalo & Simpura, 2022, s. 24).

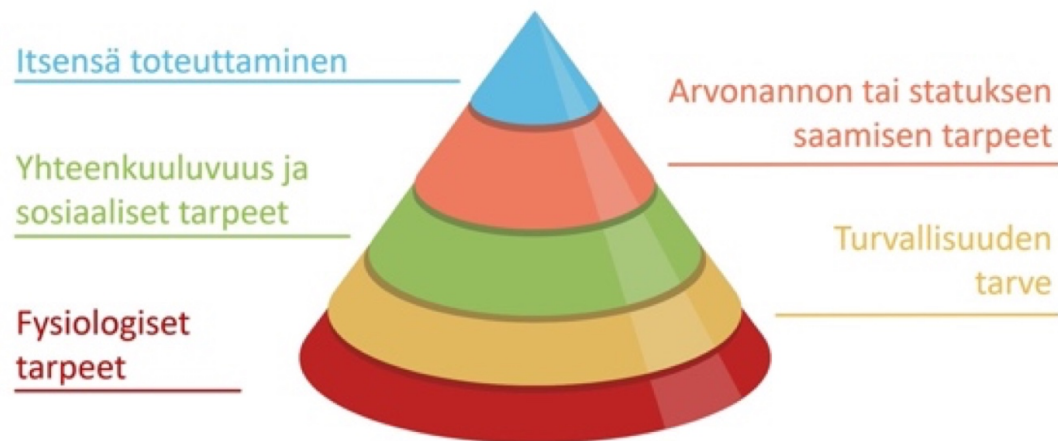
Hyvinvointiarvot	Hyvinvointi	Onnellisuus
Elintaso	Aineellisiin ja persoonallisiin resursseihin perustuva tarpeentyydytys. Elintaso, having, att ha	Subjektiiiviset tunteet ja kokemukset materiaalisista ja ulkoisista elinehdoista. Tyytymättömyys- asenteet
Elämänlaatu	Ihmisten välisiin, ihmisen ja yhteiskunnan sekä ihmisen ja luonnon suhteisiin perustuva tarpeentyydytys. Yhteisyyssuhteet, loving, att älska Itsensätoteuttaminen, being, att vara	Subjektiiiviset tunteet ja kokemukset suhteesta ihmisiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Viihtyvyyssenteet (onni, koettu tarpeentyydytys)

3.2.2 Tarvehierarkia

Hyvinvointia voidaan tarkastella myös Maslowin tarvehierarkian kautta. Maslowin tarvehierarkia on psykologian teoria, jonka ydin on ihmisten perustarpeiden tyydyttäminen ennen korkeampia tarpeita. Maslowin mukaan ihmisen tarpeita ovat fysiologiset tarpeet, turvallisuuden tarpeet, yhteenkuuluvuuden ja sosiaalisuuden tarpeet, arvonannon tarpeet sekä itsensä toteuttamisen tarpeet. (Maslow, 2014, ss. 9–24) Fysiologisia tarpeita ovat ihmisen perustarpeet, kuten ravinto ja vesi, huolenpito ja terveys. Turvallisuuden perustarpeita ovat fyysinen ja taloudellinen suoja. Yhteenkuuluvuuden ja sosiaalisuuden tarpeita ovat yhteenkuuluvuus sekä rakkaus ja taito vastaanottaa ja antaa kiintymystä ja hellyyttä. Arvonannon perustarpeita on arvostuksen tarve. Ihminen tarvitsee itseluottamusta, sekä arvostuksen tunnetta. Itsensä toteuttamisen tarpeita ovat luovuuden ja omien kykyjen hyödyntäminen elämässä sekä elämän tarkoituksen löytäminen. Hyvinvointi koostuu näiden tarpeiden riittävästä tyydyttämisestä. (Maslow, 2014, ss. 9–24; Ojanen, 2021, s. 15).

Tarvehierarkia kuvataan usein pyramidi muodossa (Kuva 2), jossa alimpana ovat ihmisen perustarpeet ja huipulla korkeammat tarpeet. (Opetushallitus, n.d.) Tärkein tavoite monopolisoi ihmisten tietoisuutta ja vähemmän voimakkaat tarpeet minimoidaan tai unohdetaan. Kun tarve on tyydytetty, ilmestyy seuraava korkeampi tarve, joka hallitsee tietoisuutta ja toimii käyttäytymisen ohjaajana. Tyydytetyt tarpeet eivät ohjaa toimintaa aktiivisina motivaattoreina. (Maslow, 2014, s. 39) Kolmanteen tasoon asti tarpeita voidaan tarkastella objektiivisesti, mutta sen jälkeen objektiivisten mittareiden hyödyntäminen vaikeutuu. Arvostusta voi määritellä esimerkiksi ammatin tai aseman perusteella ja itsensä toteuttamista työn ja harrastusten kautta, mutta niiden merkitys syntyy lopulta kuitenkin siitä, miten ne koetaan. (Ojanen, 2021, s. 15)

Kuva 2. Maslowin tarvehierarkia (Kasvumoottori, n.d.).

3.2.3 Teorioiden vertailu ja yhteenveto

Erik Allardtin kuvaamat hyvinvoinnin ulottuvuudet sekä Maslowin tarvehierarkia eroavat toisistaan lähestymistavaltaan ja rakenteiltaan, mutta molemmat pyrkivät selittämään ihmisen tarpeita suhteessa hyvinvointiin. Allardtin esittämät taloudelliseen-, sosiaaliseen-, henkiseen- ja fyysiseen- sekä yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen liittyvät hyvinvoinnin tekijät korostavat ihmisen tarpeita eri elämänaueilla. (Uusitalo & Simpura, 2022, ss. 21–23). Maslowin tarvehierarkia keskittyy hierarkkiseen tarvejärjestykseen ja tarpeiden priorisoimiseen. Teoria korostaa myös ihmisen psyykkisiä tarpeita. (Maslow, 2014, s. 6) Allardtin teorian hyvinvointinäkemys on moniulotteisempi ja tarkastelee hyvinvointia monesta eri näkökulmasta. Allardtin teorian mukaan hyvinvointi käsittää lisäksi myös yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ihmisen hyvinvoinnissa. (Uusitalo & Simpura, 2022, s. 21)

3.3 Vantaalaisten lasten ja nuorten hyvinvointi

Suurin osa vantaalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin, mutta hyvinvoinnin pulmat kasaantuvat pienelle joukolle lapsia, nuoria ja perheitä. Hyvinvoinnin haasteita kohtaavat muun muassa toimintarajoitteiset, kodin ulkopuolelle sijoitetut, ulkomaalaistaustaiset, yksinhuoltajaperheiden sekä matalasti koulutettujen äitien lapset ja nuoret. Vanhempien hyvinvointi ja esimerkiksi alhainen tulotaso heijastuvat lasten ja nuorten hyvinvointiin, oppimiseen sekä eriarvoistumiseen. (Vantaan kaupunki, 2023, s. 44)

Vantaalaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa sekä sen edistämiseksi tehtäviä toimia avataan alaluvuissa tarkemmin kouluterveyskyselyn sekä Vantaan kaupungin lasten ja

nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla. Lasten ja nuorten hyvinvointitilastot pohjautuvat 2006–2023 vuosina toteutettuihin kouluterveyskyselyihin (THL, 2023).

Hyvinvointisuunnitelman avulla lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä palveluita ja toimenpiteitä ohjataan ja kehitetään (Vantaan kaupunki, 2023, s. 36).

3.3.1 Kouluterveyskysely

Valtakunnallinen kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Kouluterveyskyselyyn vastaavat perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. luokkaa käyvät lapset ja nuoret sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuotta opiskelevat nuoret. Valtakunnalliset tulokset sekä kuntakohtaiset tulokset ovat julkista tietoa. (THL, 2023)

Vantaalaisten 8.–9. luokkalaisten nuorten hyvinvoinnin huolenaiheita vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan ovat psykologipalveluiden heikko saatavuus, kouluruuan syömättä jättäminen, myöhästymiset, sähkösavukkeiden päivittäinen käyttö sekä huumeiden helppo saatavuus (THL, 2023). Lasten ja nuorten tyytyväisyys elämään on laskenut edellisestä kyselystä. Nuorten ja erityisesti tyttöjen ahdistuneisuuden, uupumuksen ja yksinäisyyden kokeminen on yleistynyt. Huomattavasti useampi nuori tyttö on myös kokenut seksuaalista ahdistelua. (Vantaan kaupunki, 2023, s. 41) Samaan aikaan suurin osa vantaalaisista lapsista ja nuorista voi kyselyn tulosten mukaan hyvin. Kyselyn perusteella hyvinvointia ovat edistäneet harrastuspaikkojen parempi saavutettavuus ja liikunnan lisääminen, suuhygieniasta huolehtiminen, nuorille suunnattujen oleskelutilojen määrän kasvu, perheiden taloudellisen tilanteiden parantuminen, kiusaamisen vähentyminen sekä mahdollisuus vaikuttaa koulun sääntöihin ja tapahtumiin. (THL, 2023)

Kouluterveyskyselyn mukaan päihteiden ja tupakkatuotteiden käyttö on vähentynyt kaikkien nuorten osalta, ja lähes jokaisella lapsella ja nuorella oli ainakin yksi läheinen ystävä. Vaikka vantaalaisten nuorten tupakointi ja päihteiden käyttö on vähentynyt, on päihteiden käyttö pienellä osalla nuoria kasvanut ja muuttunut entistä vaarallisemmaksi. Sähkösavukkeiden käyttö ja myynti ovat kasvussa. Se aiheuttaa erilaisia huolestuttavia lieveilmiöitä ympäristössä. Erittäin huolestuttavaa on myös lasten ja nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen lisääntyminen. (Vantaan kaupunki, 2023, ss. 41, 44)

Kouluilla ja oppilaitoksilla on keskeinen asema lasten- ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämisessä. Tavoitteet on kirjattu opetussuunnitelmaan. (Lappalainen ym., 2023, s. 1) Nuorten mielenterveysongelmien lisääntyminen on johtanut siihen, etteivät nuoret aina pääse tarvitsemansa avun piiriin. Opiskelijapalvelut ja terveydenhuoltopalvelut ovat ruuhkautuneet.

(Puolakanaho ym., 2023, s.17) Oppilashuollon sekä opiskelijahuollon tulisi pystyä tarjoamaan riittävät psykologin ja terveydenhuollon palvelut ja tuki kouluissa ja oppilaitoksissa silloin, kun nuoret sitä tarvitsevat. On huolestuttavaa, että kouluterveyskyselyn mukaan nuoret kokevat edelleen näiden palveluiden saatavuuden heikoksi ja vaikeasti saavutettaviksi. (Salmela-Aro & Tuominen-Soini, 2013, s. 271)

Vantaan kaupunki hyödyntää kouluterveyskyselyn monipuolista seurantatietoa nuorten hyvinvoinnista ja terveydestä laajasti ja monitasoisesti. Kunta- ja oppilaitostasolla kouluterveyskysely vahvistaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävien toimenpiteiden suunnittelua, toteuttamista ja arviointia. Vantaalla kouluterveyskyselyn tuloksia hyödynnetään kaupunki-, toimiala- ja palvelualue tasoisesti kehittämistyössä, monialaisissa työryhmissä, verkostoissa ja yhteistyökumppanien kanssa tehtävässä työssä sekä koulu- ja oppilaitosten hyvinvointityössä. (Vantaan kaupunki, 2021)

3.3.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023–2025.

Kunnan on edistettävä asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Kunnan on myös valmistettava hyvinvointikertomus- ja suunnitelma valtuustolle ja hyvinvointialueelle. Asiakirjat ovat julkisia. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä 612/2021 § 6) Kuntien on laadittava lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi (Vantaan kaupunki, 2023, s. 36). Vantaan kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2023–2025 on kirjattu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen ja sen laatimisesta säädetään lastensuojelulaissa (Lastensuojelulaki 417/2007 § 12). Suunnitelma on huomioitava myös talousarviossa ja -suunnitelmassa (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä 612/2021 § 6).

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kohderyhmä on alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret perheineen. Suunnitelman tarkoitus on ohjata, johtaa ja kehittää vantaalaisten nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävää työtä Vantaalla. Suunnitelman tulee sisältää tietoa ja luoda kokonaiskuvaa vantaalaisten lasten ja nuorten kasvuoloista, hyvinvoinnin tilasta sekä hyvinvoinnin edistämiseksi järjestettävistä palveluista ja toimista, yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten ja toimijoiden kesken sekä miten suunnitelmaa toteutetaan ja seurataan. Suunnitelma sisältää myös kunnan alueen opiskeluhuoltosuunnitelmat. (Vantaan Kaupunki, 2023, ss. 36–37). Opiskeluhuoltosuunnitelmasta säädetään oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 1287/2013 § 13).

Vantaan hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävässä työskentelyssä huomioidaan yhdenvertaisuuden edistäminen. Hyvinvointitietoa ja näkökulmia kerätään eri väestöryhmiltä sekä erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien edustajilta. Tietoa hyödynnetään kehittämään palveluita sekä päätöksenteon tukena. Yhdenvertaisuuden edistäminen parantaa kaikkien asukkaiden palveluiden saatavuutta, lisää turvallisuutta ja ehkäisee syrjintää sekä eriarvoistumista. Vantaan kaupunki on strategiatasolla sitoutunut lapsiystävällisyyden lisäämiseen. Vantaa on ollut myös mukana UNICEFin lapsiystävällinen kunta -mallin työskentelyssä vuoden 2021 alusta. (Vantaan kaupunki, 2023, ss. 37–40)

Vantaan kaupunki pyrkii edistämään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä kaikissa palveluissa. Lasten ja nuorten osallistumista kaupunki- ja liikennesuunnitteluun tuetaan erilaisin keinoin. Hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu myös ympäristökeskuksen tehtävä edistää vantaalaisten hyvinvointia sekä viihtyisän, terveellisen ja turvallisen elinympäristön säilymistä. Ympäristökeskus järjestää muun muassa lapsille ja perheille suunnattuja luontoretkiä ympäri vuoden. Vantaalaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi keskeisessä roolissa ovat kasvatuksen ja oppimisen sekä kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialat. Kasvatuksen ja oppimisen toimiala tuottaa varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen lisäksi iltapäiväkerho ja harrastustoimintaa. Kaupunkikulttuuri ja hyvinvointi vastaa nuorisotyön, liikuntapalveluiden, kulttuuripalveluiden sekä kirjastopalveluiden tuottamisesta. Elinikäisen oppimisen palvelut tarjoavat mahdollisuuksia monipuoliseen harrastustoimintaan Vantaalla. (Vantaan kaupunki, 2023, ss. 48–51)

Suurin osa hyvinvointia ja terveyttä edistävästä työstä tehdään peruspalveluina ja erilaisissa hankkeissa. Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu myös konkreettisia toimenpiteitä ja tekoja mittareineen, joihin tällä strategiakaudella kiinnitetään erityistä huomiota. Terveyttä edistävinä toimenpiteinä ovat muun muassa mielenhyvinvoinnin vahvistaminen, terveellisten elämäntapojen tukeminen sekä hyvinvoinnin vahvistaminen liikunnan ja kulttuurin avulla koko elämänkaaren ajan. Yhteisöllisyyttä tuetaan esimerkiksi asukkaiden yhteisöjen toimintamahdollisuuksia vahvistamalla, sekä edistämällä kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Elinympäristön hyvinvointia edistävinä toimenpiteinä kannustetaan kuntalaisia huolehtimaan yhteisestä ympäristöstä sekä edistetään turvallisuudentunnetta ja yhdenvertaisuutta. Jatkuvaa oppimista tuetaan kaikenikäisten kuntalaisten osaamista ja kouluttautumista ylläpitämällä ja edistämällä, sekä vahvistamalla muunkielisten luottamusta ja osallisuutta yhteiskuntaan. Lisäksi hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu nuorten työpajatyöskentelyssä konkreettiseksi teoksi ehdottama kasvisruuan laadun parantaminen. (Vantaan kaupunki, 2023, ss. 53–61)

3.4 Eläinavusteinen työskentely hyvinvoinnin tukena

Eläinavusteinen työskentely on suunniteltua ja tavoitteellista tai vapaamuotoista eläinten kanssa tai avustuksella tapahtuvaa toimintaa. Toiminnassa työparina ammattilaisen kanssa toimii eläin. Yleisimmin eläinavusteisessa työskentelyssä työparina on koira tai hevonen. Eläinavusteiset interventiot ovat tavoitteellista eläimen osallistamista osaksi ihmisen hyvinvoinnin, terveyden, oppimisen tai sosiaalisen toiminnan tukemista. Eläinavusteinen toiminta käsittää laajan ja monialaisen, suunnitellun ja tavoitteellisen toiminnan, sekä vapaamuotoisemman tai vähemmän tavoitteellisen eläinavusteisen työskentelyn, kuten esimerkiksi harrastetoiminnat tai vierailut erilaisissa tapahtumissa. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2022, ss. 15–18)

Eläinavusteisen työskentelyn määrittelyssä kattoterminä käytetään yleisesti eläinavusteinen interventio -termiä. Eläinavusteinen interventio jaotellaan tyypillisesti eläinavusteisen terapiaan (Animal- Assisted Therapy, AAT), eläinavusteiseen oppimiseen (Animal- Assisted Education, AAE) ja eläinavusteiseen toimintaan (Animal-Assisted Activity, AAA). Eläinavusteisia interventioita toteuttavat yleensä terveyden- tai sosiaalihuollon ammattilaiset tavoitteellisesti kuntoutuksen ja terapian muodossa. Eläinavusteista terapiaa voivat antaa ammatillisen tutkinnon saaneet terapeutit. Opetuspuolella interventiot liittyvät tavoitteelliseen pedagogiseen toimintaan, jolla pyritään kohentamaan oppilaan tai asiakkaan psyykkistä, fyysistä tai kognitiivista toimintakykyä ja hyvinvointia kouluympäristössä. Eläinavusteisella oppimisella voidaan tarkoittaa myös koulutuksissa hyödynnettävää menetelmää. Eläinavusteisella toiminnalla (AAA) tarkoitetaan eläimen avustuksella tehtävää vapaaehtoistoimintaa. (Ervast & Raukola- Lindblom, 2022, ss. 16–17) Eläinavusteisen toiminnan tavoitteena on eläimen kohtaamisen avulla tuottaa iloa ja hyvää oloa. Toiminnalla voidaan mahdollistaa kasvatuksellisia, motivoivia ja hoivallisia hyötyjä ja sitä kautta lisätä hyvinvointia. (Ikäheimo, 2015, s. 10) Jaotteluun voidaan lisätä myös eläinavusteinen valmennus (Animal Assisted Coaching, AAC), jolla viitataan tavoitteelliseen valmennukseen tai työnohjaukseen, jossa työskennellään eläinavusteisesti (Ervast & Raukola- Lindblom, 2022, s. 17).

Koira- ja hevosavusteinen työskentely voidaan jaotella vastaavasti kattotermein hevos- tai koira-avusteinen interventio sekä vastaaviin alaryhmiin. Hevosavusteisen työskentelyn (Equine Assisted intervention, EAI) alaryhmiä ovat hevosavusteinen terapia (Equine Assisted Therapy, EAT), hevosavusteinen oppiminen (Equine Assisted Education, EAE) sekä hevosavusteinen toiminta (Equine Assisted Activity, EAA). Koira- avusteisessa työskentelyssä (Caninen Assisted Interventions, CAI) käytetään vastaavasti alaryhmiä koira-

avusteinen terapia (Canine Assisted Therapy, CAT), koira-avusteinen oppiminen (Canine Assisted Education, CAE) sekä koira-avusteinen toiminta (Canine Assisted Activity, CAA). (Ervast & Raukola-Lindblom, 2022, ss. 17–18)

Eläinavusteisen työskentelyn hyvinvointihyödyistä on saatu paljon tutkimustietoa ja näyttöä mutta tutkimustiedon tarkastelu on haasteellista tutkimusmenetelmien ja eläinavusteisen toiminnan muotojen ja menetelmien toteutuksen ja raportoinnin suuren vaihtelun vuoksi. Eläinavusteisen työskentelyn vaikutusmekanismeista ja vaikuttavuudesta hyvinvoinnin edistäjänä on kertynyt sekä kokemustietoa että tutkimustietoa. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2022, s. 18)

Eläinavusteisen työskentelyn hyötyjen ajatellaan perustuvan ihmisen tarpeeseen olla yhteydessä luontoon ja eläimiin. Ihmisen ja eläimen välinen yhteys (Human-Animal Bond, HAB) voidaan määritellä vastavuoroiseksi, hyvää tekeväksi ja dynaamiseksi suhteeksi ihmisen ja eläimen välillä. Eläinten läsnäolon ja eläinten parissa toimimisen positiivisia vaikutuksia voidaan myös arvioida ja mitata. Työskentelyn myönteisiä ja rahoittavia vaikutuksia voidaan mitata sekä psyykkisten että fyysisten muutosten avulla. Kiintymys, huolenpito ja sosiaalisissa tilanteissa toimiminen ovat psykologisia ilmiöitä, jotka ovat biologiaan perustuvia ja monille eläinlajeille yhteisiä. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2022, ss. 18–21) Ihmisen hyvinvointi on riippuvainen ekosysteemin hyvinvoinnista ja muista eläimistä ja eliölajeista. Ekosysteemi ja eläimet ovat puolestaan riippuvaisia ihmisen toiminnasta. Ihmisen ja eläimen hyvinvoinnin yhteys on tärkeässä roolissa työmuodossa, jossa vuorovaikutuksessa eläimen kanssa pyritään edistämään ihmisen hyvinvointia. (Hautamäki & Vierimaa, 2022, s. 200)

Eläimet tarjoavat mahdollisuuksia ottaa puheeksi ja peilata esimerkiksi vuorovaikutukseen liittyviä asioita (Salovuori, 2014, s. 84). Vuorovaikutteinen suhde eläimen kanssa on yksi sosiaalisen käyttäytymisen muoto. Vuorovaikutteisella suhteella on positiivisia vaikutuksia immuunijärjestelmään ja oksitosiiniin tuotantoon. Eläinavusteisella työskentelyllä on monenlaisia fysiologisia ja psyykkisiä hyvinvointihyötyjä. Eläimen ja ihmisen välinen yhteys edistää muun muassa luottamuksen rakentumista, keskittymiskykyä sekä oppimista. Eläimen läsnäolo rentouttaa ja rauhoittaa, tarjoaa emotionaalista tukea ja saattaa vähentää levottomuutta ja pelkotiloja. Koiran kanssa toimiminen lisää liikkumista ja vahvistaa turvallisuudentunnetta sekä henkilön itsetuntoa. (Kahilaniemi, 2016, ss. 19–20) Eläinavusteinen työskentely parhaimmillaan edistää positiivista vuorovaikutusta, madaltaa kynnystä sosiaaliin vuorovaikutustilanteisiin, tukee ja vahvistaa resilienssiä eli psyykkistä

joustavuutta sekä hyvinvoinnin lisääntymistä. Eläin voi myös lievittää yksinäisyyttä tai erilaisuuden tunnetta. (Ervast & Raukola-Lindblom, 2022, ss. 19–20)

Eläinavusteisen työskentelyn laatutekijät mahdollistavat turvallisen ja laadukkaan toiminnan. Laadukkaan työskentelyn tärkeimpiä kriteereitä ovat toiminnan suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus, toiminta ja sen toteutus sekä toiminnan arviointi ja kehittäminen. Kriteerit sisältävät esimerkiksi yhteiskunnallisia vaatimuksia kuten lait ja asetukset, ammatillisia ohjeistuksia ja käytänteitä, työpaikkakohtaisia toimintaohjeita ja sääntöjä sekä eläimen kanssa tehtävään työhön liittyvät ohjeistukset. (Kahilaniemi, 2016, s. 26)

3.4.1 Sosiaalipedagoginen koiratoiminta

Sosiaalipedagoginen koiratoiminta pohjautuu sosiaalipedagogiseen viitekehykseen. Toiminnan tavoitteet voivat olla ennaltaehkäiseviä tai kuntouttavia ja toiminnassa käytetään ratkaisukeskeisiä menetelmiä. Sosiaalipedagoginen viitekehys korostaa osallistamista sekä yhteisöllisyyttä ja ryhmätoiminnan hyödyntämistä. Sosiaalipedagogisessa viitekehyksessä tuetaan yksilön omaa toimijuutta ja kyvykkyyttä sekä kasvua ja kehitystä toiminnan avulla. Ryhmätoiminnan ja erilaisten aktiviteettien avulla opetellaan ja opitaan uusia tietoja ja taitoja elämistä, ryhmästä ja omasta itsestä sekä esimerkiksi tunnetaitoja, vuorovaikutustaitoja ja muiden huomioimista. (Mickelsson, 2022, ss. 58–60) Sosiaalipedagogisella toiminnalla pyritään edistämään yksilön sosiaalista kasvua ja hyvinvointia sekä ehkäisemään syrjäytymistä yhteistoiminnan, elämyksellisyyden ja osallisuuden tukemisen avulla (Nivala & Ryyänen, 2019, s. 16).

Koira-avusteisessa työskentelyssä toiminta-ajatus pohjautuu usein sosiaalipedagogiseen viitekehykseen. Koira on yleisimmin eläinavusteisessa työskentelyssä toimiva eläinlaji. Kesytyistä lajeista koiralla on pisin historia yhdessä ihmisen kanssa. Laadullisen koira-avusteisen työn kaksi tärkeintä elementtiä ovat työntekijän osaaminen ja tietotaito koira-avusteisesta työstä ja koiran käyttäytymisestä sekä asiakkaalle ja ympäristölle turvallinen, toimintaan testattu ja koulutettu koira, joka nauttii työstään ihmisten seurassa ja pysyy ohjaajan hallinnassa. (Tiira, 2022, ss. 120–122)

3.4.2 Eläinsuhde

Eläinten parissa toimiessa nuori voi luoda eläimiin vuorovaikutuksellisia suhteita, jotka auttavat edistämään kykyä itsesääteilyyn ja omien tarpeiden ymmärtämiseen, tukevat ihmissuhteiden rakentamista ja moraalista ajattelua sekä auttavat huomioimaan ja

mukautumaan toisten tarpeisiin (Nurmi, 2023, s. 74). Tunteet ja empatia ovat oleellisia ihmisen hyvinvoinnille. Ihmiset jakavat tunteitaan ja ymmärtävät tunnekieltä yhteisen kielen puuttuessa. Tunteiden kautta muodostamme syviä ja merkityksellisiä suhteita myös muiden lajien kanssa. Tunteet sitovat, säätelevät ja suodattavat sosiaalista vuorovaikutusta ihmisten ja eläinten välillä. (Bekoff, 2007, s. 15)

Nurmen (2023, s. 74) tutkimusartikkelin mukaan lasten ja nuorten luontokokemuksia koskeva Human-Animal-Environment Interaction -tutkimus, joka tutkii eläinsuhteiden merkitystä yksittäisten lasten ja nuorten kehitykseen, korostaa eläimen ja ihmisen suhdetta kaksisuuntaisena prosessina. Eläimiä ei tutkimusasetelmissa nähdä hoitovälineinä, vaan yksilöinä, joilla kullakin on omat kokemuksensa, fyysiset ja emotionaaliset tarpeensa ja tavat reagoida. Gaitan (2016) sekä Rockett & Carr (2014) mukaan lemmikki voi tarjota kasvavalle lapselle esimerkiksi hellyyden ja läheisyyden kokemuksia sekä toissijaisen kiintymyshahmon, jolloin muodostuu henkistä turvaa antava kiintymyssuhde toiseen eläinlajiin (Rosenberg, 2023, s. 93). Honkasen (2013) pro gradu -tutkimuksen mukaan ihmiset kokivat eläimellä olevan moninaisia vaikutuksia psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiinsa. Eläinten koettiin vaikuttavan fyysiseen hyvinvointiin liikuntaa edistävästi ja elämäntapoja parantavasti. Psyykkiseen hyvinvoinnin vaikutuksia olivat tasapainottavat, rentouttavat ja elvyttävät vaikutukset. Ihmisen sosiaalisen hyvinvoinnin vaikutuksiksi eläinten koettiin edistävän ihmissuhteita ja vuorovaikutusta. (Honkanen, 2013, s. 88)

3.5 Luontoympäristöt ja hyvinvoinnin edistäminen

Luontoympäristöjä hyvinvoinnin edistämisessä on tutkittu eri tieteenaloilla. On vahvaa näyttöä siitä, että luontoympäristöillä on myönteinen vaikutus ihmisen hyvinvointiin. Luontoympäristöt vaikuttavat psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistämisen lisäksi myös työkykyä ja työtehokkuutta lisäävästi sekä edesauttavat kuormittumisesta palautumisessa. (Salonen, 2010, s. 30) Tietoisuus luonnon ja luonnossa liikkumisen merkityksestä kansanterveydelle ja hyvinvointiin kasvaa. Vahvempi yhteys luontoon auttaa kiinnittämään huomiota elämän perusasioihin, kuten lepoon, ravintoon ja turvalliseen ympäristöön. (Pompe, 2021, ss. 9–10) Huomiota on yhä enemmän alettu kiinnittää myös luonnon ja ympäristön hyvinvoinnin edistämiseen. Ihmiskeskeisessä yhteiskunnassa hyvinvoinnin pohtiminen koskee usein vain ihmisten tarpeita (Tammi & Hohti, 2023, s. 40).

Lasten ja nuorten elämä on kognitiivisesti kuormittavaa ja stressaavaa. He tarvitsisivat vihreää aikaa hyvinvointia vahvistavassa ja hoivaavassa luontoympäristössä. Aistikokemukset yhteydestä luontoon lisäävät myötätuntoa muita ihmisiä, eläimiä ja luontoa

kohtaan. (Wahlström & Juusola, 2017, s. 8) Luonnossa liikkumisella on myönteinen vaikutus esimerkiksi kehon hallintaan. Luontoympäristöt tarjoavat mahdollisuuksia muun muassa yksityisyyden ja yhteisöllisyyden säätelyyn, aistikokemuksiin, rauhoittumiseen ja rentoutumiseen, virkistäytymiseen ja stressin helpottamiseen, itsetunnon vahvistamiseen sekä erilaisia mahdollisuuksia toimia yhdessä tai vetäytyä omaan rauhaan. Luontoympäristöt ja maatilaympäristöt eläimiseen, tarjoavat myös monia mahdollisuuksia hoiva- ja kiintymyssuhteiden syntyymiseen. (Salonen, 2010, ss. 104–105) Luontoympäristöissä on myös rakennettua ympäristöä vähemmän hyvinvointia heikentäviä melu- ja ilmansaasteita (Korpela & Pasanen, 2020, s. 214). Luonnossa oleskelu alentaa jo lyhyenkin luontoaltistuksen aikana verenpainetta, sydämen sykettä sekä lihasjännitteisyyttä, kohottaa mielialaa sekä tehostaa tarkkaavaisuutta. Luonnossa paljon aikaa viettävillä on todettu olevan keskimäärin herkemmat aistit. (Saario, 2018, ss. 214–215) Luontoympäristöillä on rauhoittava vaikutus, jota ei ohjaile vain ympäristön hiljaisuus ja rauhallisuus, vaan myös tarkkaavaisuuden ja huomion pehmeä jakautuminen ja kohdistuminen (Berman yms., 2008, s. 1211). Lisäksi immuunijärjestelmän kehittymiselle on tärkeää altistua monimuotoisten luontoympäristöjen mikrobeille (Korpela & Pasanen, 2020, s. 214).

Luontoympäristöjä ja -toimintaa sekä yhteisöllisyyttä voidaan suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti hyödyntää hyvinvoinnin edistämässä. Vakiintuneet interventiot ja toimintamuodot vaativat usein pohjakoulutusta sekä menetelmällistä täydennyskoulutusta, mutta joidenkin toimintojen osalta ammatilliset vaatimukset ovat väljemmät. (Soini, 2014, s. 24) Yksinkertaisuudessaan luontoympäristöjen hyödyntäminen voi olla siirtää ulos sellaisia toimintoja, joita normaalisti tehtäisiin sisätiloissa. Luontoympäristöjen vaikutusta ei välttämättä tarvitse ohjata, sen voi antaa vain tapahtua. Aina luontoon ei voi tai tarvitse lähteä. Myös sisätiloihin on mahdollisuus tuoda luontoelementtejä. Luontoelementtejä voivat olla erilaiset kasvit, sävyt, tuoksut, äänet ja kuvat tai vaikka ikkunan näkymä luontoon. (Salonen, 2010, s. 84) Luontoretken voi järjestää sellaisilla resursseilla ja voimavaroilla, mitä kulloinkin on käytettävissä. Aina ei tarvitse lähteä teltailemaan tai vaeltamaan voidakseen hyödyntää luonnon hyvinvointivaikutuksia. Lyhyt päiväretki lähiympäristön luonnossa voi olla helpommin järjestettävissä oleva matalamman kynnyksen tapa nauttia luonnosta. (Saario, 2018, s. 219)

Luontomenetelmällä tarkoitetaan interventiota, ohjattua toimintaa, jossa luontoympäristöt tai elementit tuodaan jossakin muodossa suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti mukaan ohjaus-, kuntoutus-, hoito tai terapiatyöprosessiin. Luontomenetelmillä on tarkoitus helpottaa, vahvistaa tai nopeuttaa työskentelyn ohjauksellisia tai kuntouttavia tavoitteita. (Salonen, 2010, s. 76) Luonnon hyvinvointia tukeva vaikutus on huomattu myös varhaiskasvatuksen

parissa. Luontopäiväkodissa Hämeenlinnassa metsäryhmäläiset viettävät pääosan päivästä luonnon helmassa ympäri vuoden. Hämeenlinnassa on huomattu, että aikaa luonnossa viettämällä lasten ongelmanratkaisukyky ja itseluottamus kasvavat ja keskittymiskyky paranee. Luontopäiväkotien lapset myös sairastavat vähemmän ja ovat sosiaalisesti taitavampia, oma-aloitteisia, osallistuvia, ketterämpiä ja luovempia kuin tavallisten päiväkotiryhmien lapset. (Saario, 2018, s. 184)

3.5.1 Green Care -toiminta

Green Care on hyvinvointityöskentelyn suuntaus, joka perustuu luonnossa oleskelun hyvinvointivaikutuksiin. Se tarkoittaa luonnossa tai luonnon avulla tapahtuvaa ja hyvinvointia tukevaa toimintaa eri ympäristöissä. Toimintaa voidaan toteuttaa maaseutu ja kaupunkiympäristöissä sekä sisä- ja ulkotiloissa. Green Care -menetelmiä käytetään terapiatyöskentelyissä, valmennuksissa sekä kasvatustyön ja kuntoutumisen tukena. Menetelmiä voidaan hyödyntää myös esimerkiksi luontomatkoilla ja työhönsäilypalveluissa. (Juusola, 2016, s. 9) Ammatillisessa Green Care toiminnassa hyödynnetään luontoa, luontoelementtejä ja eläimiä sekä luonto- ja maaseutuympäristöjä henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistämiseksi (Salonen, 2010, s. 77; Suomi & Juusola, 2016, s. 30). Green Care toiminnalla voidaan vaikuttaa muun muassa itsetuntemuksen syvenemiseen, tunteiden työstämiseen, empatian, vastuunoton ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, keskittymisen ja havainnointikyvyn vahvistamiseen, luovuuden edistämiseen ja luontosuhteen syventymiseen sekä kehon, mielen ja hermoston rauhoittamiseen (Juusola, 2016, s. 16). Green Care -palvelujen tuottaja voi olla julkinen toimija, yksityinen yritys tai järjestö- tai kolmannen sektorin toimija (Soini, 2014, s. 26).

Green Care -palvelujen kirjo on moninainen. Green Care toiminta voidaan jakaa luontohoiva ja luontovoima palveluihin asiakkaiden, palveluita hankkivan- ja järjestävän tahon, sekä palveluihin kohdistuvien vaatimusten ja tarpeiden perusteella. Luontohoivapalveluilla tarkoitetaan julkisen sektorin vastuulla olevia hoiva- ja kuntoutuspalveluita. Palveluiden ostaja ja käyttäjä ovat usein eri tahoja, eikä käyttäjä voi tehdä valintaa itsenäisesti. Toimintaa ohjaavat myös erilaiset säädökset ja vaatimukset ja palvelujen tuottajalta vaaditaan tietty koulutustaso. Luontovoima palveluihin kuuluvat tavoitteelliset luontolähtöiset hyvinvointipalvelut, sekä harrastus-, kasvatus- ja opetuspalvelut. Näiden palveluiden järjestäminen ei pääsääntöisesti kuulu julkisen sektorin järjestämisvastuulle. Palveluita ei ole lainsäädännöllisesti määritelty, eikä niiden tuottajalla ole sosiaali- tai terveysalan koulutusvaatimuksia. Luontovoimapalveluita järjestävät usein yksityiset tahot ja yritykset. (Soini, 2014, ss. 26–27)

3.5.2 Kaupunkiviljely

Kaupunkiviljely on kasvattanut selvästi suosiotaan. Puutarhanhoito virkistä, lievittää stressiä ja ahdistusta sekä helpottaa unettomuutta. Puutarhanhoidon on havaittu myös ennaltaehkäisevän tuki- ja liikuntaelinvaivoja ja muistisairauksia sekä vähentävän riskiä sairastua masennukseen. Puutarhanhoidon voidaan siis ajatella olevan myös itsensä hoitamista. (Saario, 2018, s. 191) Olemalla kosketuksissa maaperän bakteereihin puutarhatöiden kautta voidaan vahvistaa immuunijärjestelmää ja vastustuskykyä (Korpela & Pasanen, 2020, s. 214). Kasvien kasvuun ja hoitamiseen liittyy samantapaisia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia hyötyjä kuin muuhunkin luonnon avulla tapahtuvaan toimintaan. Viherympäristöillä on rauhoittava, jännitystä, pelkoja ja aggressioita vähentävä vaikutus. Kasvien hoitaminen myös innostaa fyysiseen toimintaan ja viherympäristössä ulkoiluun. (Salonen, 2010, ss. 80–81) Kaupunkipuutarhan tai viljelypalstan sato on konkreettinen esimerkki ekosysteemipalvelusta. Oman ruuan kasvatusta luo pitkäkestoisia muistoja, tarjoaa arvokasta omakohtaista luontokokemusta sekä puhdasta syötävää. (Kalpala, 2018, s. 161)

Kaupunkisuunnittelussa ja rakentamisessa olisi syytä huolehtia, että ympäristössä säilyisi mahdollisimman paljon miellyttävän ympäristön tunnusmerkkejä. Kaupunkiympäristöön voidaan tietoisesti luoda maaseudulle tyypillisiä piirteitä. Viheralueissa voidaan hyödyntää myös ympäristöpsykologista tutkimustietoa. (Salonen, 2010, s. 41) Kaupungin ja kunnan viheralueverkostoon kuuluvat pihat, julkiset viheralueet, joutomaa-alueet, puistot, metsät sekä niitä yhdistävät viheralueet. Yksityisten ihmisten piha-alueet ja kaupunkipihat muodostavat merkittävän osan kaupunkiympäristön viheralueista, mutta niiden merkitys luonnon monimuotoisuuden edistämiseen on jäänyt vähäiseksi. Jokainen kaupunkipiha ja viheralue on tärkeä osa kaupungin tai kunnan viheralueverkostoa. Kaupunkiviljelyn avulla voidaan edistää ja ylläpitää luonnon monimuotoisuutta, kasviperimän säilymistä ja viheraluekokonaisuutta. (Kalpala, 2018, ss. 11, 162)

3.5.3 Seikkailu- ja elämystoiminta

Seikkailukasvatuksen avulla pyritään edistämään kasvua, kehitystä sekä hyvinvointia, vahvistamaan psyykkistä, sosiaalista ja fyysistä toimijuutta sekä edistämään yhteisöllisyyttä yhteisöllistä toimintaa, osallisuutta, ympäristövastuullisuutta sekä vastuuta omasta itsestä ja muista ihmisistä. Seikkailu- ja elämyspedagogiikan toiminnallisilla oppimismenetelmillä voidaan kehittää pedagogista osaamista sekä vahvistaa luontosuhdetta ja ulkona liikkumisen taitoja. Seikkailullisten ja elämyksellisten elementtien avulla ihmiset voivat virkistyä ja rentoutua, opetella uusia taitoja sekä kasvattaa tietoisuutta itsestään, muista ihmisistä sekä

ympäristöasioista. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, n.d.) Luontoavusteisessa toiminnassa ja retkeilyssä voidaan hyödyntää seikkailu- ja elämiskasvatuksellisia elementtejä nuorisotyössä.

Teoreettiselta viitekehykseltään seikkailu- ja elämystoiminta ovat osa montaa eri kasvatuksen suuntausta, kuten esimerkiksi elämyspedagogiikkaa, sosiaalipedagogiikkaa, kasvatustieteitä sekä seikkailu- ja ulkoilmakasvatusta. Ammatillinen toiminta ja osaaminen perustuu teoretiedon ymmärtämiseen ja hyödyntämiseen ja sen vuoropuheluun käytännön toiminnan kanssa. Reflektointi ja arviointi ovat menetelmiä, joilla käytännön toiminnan ja teoretiedon välinen yhteys voidaan tuoda näkyväksi. (Keskinen, 2015, s. 9) Pedagoginen osaaminen seikkailu- ja elämystoiminnassa, ryhmien- ja yksilöiden kohtaamisessa ja ohjaamisessa, erilaisten aktiviteettien ja menetelmien tunteminen sekä turvallisten kokemusten luominen edistävät hyvinvointia ja palvelujen tuottamista (Humanistinen ammattikorkeakoulu, n.d.). Elämyspedagogiikka eroaa muusta luonto- avusteisesta työskentelystä perustamalla epämukavuusalueelle uskaltautumiseen ja uusien taitojen opetteluun (Wahlström & Juusola, 2017, s. 9).

3.5.4 Luonto- ja ympäristösuhde

Kasvatuksen olennaisimpia tehtäviä on sivistäminen. Ekososiaalinen sivistyskasvatus jää usein työelämätaitojen opettamisen varjoon. Jos yksilöä ajatellaan ja kasvatetaan tulevaisuuden talouskasvua turvaavaksi resurssiksi, luontosuhteen kehittyminen hyötysuhdetta laajemmaksi on epätodennäköistä. Kasvatuksen tavoitteiden on oltava muualla kuin resurssikeskeisessä hyödyn tavoittelussa. (Mäkelä, 2023, ss. 127–128) Tieto ympäristöasioista on tärkeää, mutta ei yksinään riitä sitouttamaan ihmisiä kunnioittamaan ja suojelemaan luontoa (Wahlström & Juusola, 2017, s. 13). Salorannan (2010, s. 165) mukaan luontosuhteen kehittyminen edellyttää elämyksiä ja aitoja kokemuksia luonnosta. Kokemukset lapsuudesta ja nuoruudesta vaikuttavat siihen, miten suhtaudumme ympäröivään maailmaan aikuisina. Luonto- ja ympäristösuhteen perustaa luodaan jo lapsuudessa. Luonto- ja ympäristösuhteella tarkoitetaan sitä, mikä merkitys luonnolla ja ympäristöllä on yksilölle ja millaisen arvon hän niille antaa. Luonto- ja ympäristösuhde vaikuttaa myös siihen, miten ihminen luontoa kohtelee. Hyvän luontosuhteen syntymiseen tarvitaan myönteisiä luontokokemuksia. Lapsuudessa ja nuoruudessa luontosuhde syntyy leikin kautta, tutkimalla ja seuraamalla luonnonilmiöitä sekä luonnossa liikkumalla. Piha-alueiden ja leikkipaikkojen tulisikin tarjota mahdollisuuksia omatoimisille retkille, liikkumiseen ja luonnossa toimimiseen. (Cantell, 2011, s. 332)

Hyvä suhde luontoon ja ympäristöön on pohja vastuulliselle elämäntavalle. Siihen kuuluu paitsi toisista ihmisistä, myös ympäristöstä huolehtiminen. Hyvä luonto- ja ympäristösuhde toimii hyvinvoinnin perustana ja voimavarana. (Cantell, 2011, s. 338) Empatian kokeminen luontoa ja muita eläinlajeja kohtaan toimii myös luontosuhteen perustana. Kun ihminen kokee luonnon vieraana, hän ei tunne henkilökohtaista, sisäistä motivaatiota muuttaa toimintaansa ympäristövastuullisempaan suuntaan. (Saloranta, 2010, s. 165)

Ekopsykologiassa painotetaan ihmisen ja luonnon välistä yhteyttä. Ihmisen katsotaan olevan osa luontoa. Ekopsykologian suuntauksissa painotetaan ympäristökasvatusta, ympäristöpsykologiaa ja ekologiaa sekä kansanperinteitä, alkuperäiskansojen käsityksiä ja luontoviisautta. Ekopsykologian tavoitteena on vastavuoroisuuteen perustuva luontosuhde ihmisten, eläinten, rotujen ja perheenjäsenten välillä. Nämä yhdessä luontoympäristön kanssa muodostavat kokonaisuuden, jonka vaaliminen lisää sekä ihmisen että ympäristön hyvinvointia. (Salonen, 2010, ss. 82–84)

Ihminen on luonnollisissa ekosysteemeissä jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristön, ilman, veden, maaperän, eläinten ja kasviston kanssa. Ihmiset koostuvat geneettisesti samasta materiaalista ja ovat riippuvaisia samoista elämälle tärkeistä elementeistä, kun muutkin lajit. Ihmisten toiminta vaikuttaa muihin lajeihin ja ympäristöön ja toisinpäin. Tulevaisuudessa olisi toivottavaa, että luontoa, ympäristöä ja ekosysteemejä ei nähdä vain resurssien kautta, vaan myös sitä kautta, mitä niiden avulla voidaan oppia. Oppiminen voi olla mitä tahansa uusien älykkäiden materiaalien ja lääkkeiden tuottamisesta kokonaisuun maatalousjärjestelmiin, jotka pohjautuvat siihen, miten luonto hallinnoi resursseja ja energiaa ja sopeutuu elinympäristöön. (Moberg, 2021, ss. 10–12)

3.5.5 Ympäristökasvatus

Nuorisotyön vastuuna on edistää kestävästä kehitystä ja ympäristön kunnioittamista sekä nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia yhteiskunnallisissa asioissa. Nuorten osallisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja oikeuksien toteutumisesta sekä kestävästä kehityksen, terveiden elämäntapojen ja ympäristön ja elämän kunnioittamisesta säädetään nuorisolaissa. (Nuorisolaki 1285/2016 § 2)

Ympäristökasvatuksen avulla pyritään edistämään myönteistä luonto- ja ympäristösuhdetta ja ympäristöherkkyyttä, ympäristöystävällisiä arvoja ja asenteita, osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, tietoa ja tietoisuutta, kestävästä kehitystä sekä vastuullisuutta luonnosta ja ympäristöstä (Saloranta, 2010, ss. 163–165). Ympäristökasvatuksen tavoitteena on myös innostaa oppimiseen, edistää kestävästä kehityksen mukaisia arvoja, vahvistaa suhdetta

rakennettuun ympäristöön ja sosiaaliseen ja kulttuuriseen ympäristöön sekä edistää hyvään ympäristöön kuuluvaa elinympäristön ja eliölajien monimuotoisuutta. Ympäristökasvatus mahdollistaa kokemuksia luonnosta ja ympäristöstä. Kokemukset voivat olla sekä myönteisiä että kielteisiä. Ympäristökasvatuksella pyritään myös lisäämään ihmisten tietoisuutta paitsi koko maapalloa koskevista asioista ja maapallon tilasta, myös omasta asuinympäristöstä ja sitä kautta innostaa heitä vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin sekä ympäristöongelmien ratkomiseen. Suhteellisen pienilläkin muutoksilla ja toimenpiteillä lähiympäristössä voi olla vaikutusta ilmiön leviämiseen alueella. (Hiltunen, 2017, s. 32) Kun ympäristö koetaan merkitykselliseksi ja tärkeäksi, siitä myös halutaan huolehtia (Cantel, 2011, s. 336). Ympäristökasvatuksella ei siis pitäisi pyrkiä vain lisäämään tietoa ympäristöasioista, vaan myös tarjoamaan myönteisiä ja syvällisiä luontokokemuksia. Ympäristökasvatusta parhaimmillaan on tiedon, toiminnan ja tunteiden integraatiossa tapahtuva oppiminen. (Wahlström & Juusola, 2017, s. 13)

Ihmisen ja muiden lajien jälkeläiset herättävät ihmisessä tavallisesti hoivan ja suojelun tarpeita, joka ulottuu usein myös toisiin lajeihin ja aikuisiin yksilöihin. Alkukantaiset tunteet eivät kuitenkaan riitä kokonaisten ekosysteemien suojelemiseen. Ihminen ei osaa vaistonvaraisesti pelätä ilmastonmuutosta tai ekosysteemien vahingoittumista samalla tavalla kuin esimerkiksi petoeläimiä. Ekosysteemiajatteluun johdattelulle on siis tarvetta. (Nieminen, 2020, s. 6) Tietoisuus siitä, että ihminen ei ole luonnosta ja maailmasta irrallinen osa, on tärkeä osa ympäristökasvatusta. Ihminen, luonto ja maailma kietoutuvat ja ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. (Keto, 2022, ss. 253–256)

3.5.6 Ympäristönäkökulmia ja kestävä kehitys

Sitran julkaisemat megatrendit, jotka kuvaavat useista ilmiöistä koostuvia tulevaisuuden kehityssuuntia, osoittavat luonnon kantokyvyn heikkenemistä sekä hyvinvoinnin haasteiden kasvua (Dufva & Rekola, 2023, s. 6). Ympäristöä koskevien asioiden käsittelyyn sekä ympäristönsuojelutoimiin tarvitaan uusia keinoja. Kestävän kehityksen näkökulmasta haasteena on se, että ihmisten ympäristöä ja luontoa koskeva huoli, tieto ja kiinnostus tulisi yhdistää subjektiiviseen ja emotionaaliseen luontokokemukseen ja luonnon kohtaamiseen. Kokemusten myötä luonto muuttuu yksittäisen ihmisen kohdalla merkitykselliseksi ja samalla ihmisen toimintaa ympäristöystävällisemmäksi ohjaavaksi. Myönteisillä luontokokemuksilla luontoyhteyttä voidaan tukea ja edistää. (Salonen, 2010, ss. 116, 127)

Kestävä kehitys vaatii uudenlaisia mittareita ja tapoja mitata erilaisten toimien vaikutuksia sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyYTEEN (Borg, 2012, ss. 20–21). Kestävyyskasvatukseen

tarvitaan laajempaa näkökulmaa, kuten ekologisten riippuvuussuhteiden ymmärtämistä sekä monilajista ja systeemistä pohdintaa. Lasten minuuden rakentuminen tapahtuu toiminnallisissa suhteissa. Fyysisillä toimintaympäristöillä on suuri merkitys vuorovaikutustaitojen, hoivaamistaitojen sekä maailmankuvan kehittymiseen. Moraalinen kehitys kiinnittyy siihen yhteisöön, jossa lapsi kasvaa, joten myös kulttuuriset säännöt ja lähiyhteisön aikuiset vaikuttavat lasten luonto- ja eläinsuhteiden syntymiseen. Suorilla kohtaamisilla ja vuorovaikutuksella monilajisen yhteisön erilaisiin jäseniin voidaan vaikuttaa myönteisesti moraaliseen kehitykseen. Koetut luonto- ja eläinsuhteet ja niiden kautta syntyneet merkitykset voivat tarjota muutokseen kaivattuja tekijöitä. Lasten avoimuus ja uteliaisuus monilajisten vuorovaikutussuhteiden luomiseen tuottaa todennäköisemmin sellaisia merkityksiä, jotka eivät ole kulttuurisesti sidoksissa luontosuhteita vahingoittaviin ajattelutapoihin. (Nurmi, 2023, ss. 67, 72)

Vuoden 2021 nuorisobarometrin mukaan vastaajat kokivat surua luonnon monimuotoisuuden heikentymisestä ja lajikadosta. Suurin osa vastaajista oli myös sitä mieltä, että Suomessa on tärkeää toimia kansainvälisesti luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Myös eläinten oikeudet nähtiin merkityksellisinä, sillä valtaosa vastaajista piti eläinten oikeuksien säilyttämisen tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Vastaukset osoittavat, että nuorisobarometrin vastaajien ajattelu säilyttämisen arvoisista asioista ei ole ainoastaan ihmiskeskeistä, vaan myös muulla luonnolla on merkitystä. (Kiilakoski, 2022, s. 61)

Luontokokemukseen vaikuttavia tekijöitä ovat turvallisuus, hyväksyntä, kokemuksellisuus ja jatkuvuus. Fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden kokemus mahdollistaa kolmen muun tekijän syntymisen. Ilman turvallisuuden tunnetta luontokokemusten terapeuttiset vaikutukset eivät olisi mahdollisia. Turvallisuudentunnetta voivat vähentää esimerkiksi eksyminen tai pelko. Hyväksyntä ja riittävyden tunne ovat luontokokemuksen tärkeitä tekijöitä. Omana itsenä olemiseen ei tarvita suorittamista, onnistumista tai sosiaalisten odotusten täyttämistä. Kokemuksellisuus on luontokokemuksen oleellinen ja tärkeä ominaisuus. Aistikokemukset ohjaavat kokemuksellisuutta. Myös ihmisen ja eläimen välinen yhteys ja vuorovaikutus perustuu kokemuksellisiin elementteihin sekä sanattomaan kohtaamiseen ja kommunikointiin. Jatkuvuuden ja yhteyden tunne luonnon kanssa tekee luontokokemuksesta myönteisen. (Salonen, 2010, ss. 54–58)

3.6 Aikaisemmat tutkimukset

Tutkimuskysymysten asettamisen jälkeen on tarpeen hankkia riittävää taustatietoa oppinäytetyön tutkimuksen aiheesta. Teoriatietoon ja aiempiin tutkimuksiin tutustumalla

tutkimuskysymykset saattavat vielä tarkentua. (Vilkka, 2021b, s. 62) Kun tutkimus kiinnittyy aiempaan, jo olemassa olevaan teorian tietoon, voidaan hyödyntää myös aiempia tuloksia sekä hahmottaa oman tutkimuksen merkitys osana aiheen tutkimusta. Yksittäinen ja aihepiiristä aiemmin tuotetusta tiedosta irrallinen tutkimus ei edistä tutkimuskeskustelua aiheesta. Aikaisempiin tutkimuksiin ja teorian tietoon tutustumista voidaan perustella myös sillä, että aiemmat tutkimukset ja teoria huomioimalla tutkijan toimintaa eivät ohjaa omat ennakkoletukset ja mielipiteet, vaan tutkittu tietoa, jossa aihetta on lähestytty eri näkökulmista. Opinnäytetyön tutkimus voidaan hahmottaa prosessina, jossa teoria ja käytännön kokemus vuorottelevat. (Kiilakoski ym., 2018, s. 63) Aiemmilla tutkimuksilla voidaan perustella myös luonto- ja eläinavusteisen työmuodon tarpeellisuutta ja vaikuttavuutta ja niitä voidaan hyödyntää luonto- ja eläinavusteisen työmuodon tueksi kehitettävän toimintamallin tietoperustan kokoamisessa.

Aiempia tutkimuksia opinnäytetyön aiheesta voi olla haastavaa löytää, mutta ulottamalla tarkastelu työelämän käytänteisiin, löytyy erilaista tietoa siitä, miten aihetta on tutkittu käytännön työelämän kontekstissa. Ilmiö saattaa myös olla vakiintunut jo jollakin toisella alalla. (Vilkka, 2021b, ss. 62–63) Aikaisempia opinnäytetyön aiheeseen liittyviä tutkimuksia ovat esimerkiksi Kirsi Salosen (2020) väitöskirja kokonaisvaltainen luontokokemus hyvinvoinnin tukena, Vilhelmiina Jonassonin (2021) ”Olen aidosti iloinen siitä millainen se on, yksilönä ja koirana”: terapiakoiraohjaajien ajatuksia eläinavusteisesta interventtiosta koiran minuuden ja mielen kontekstissa- pro gradu -tutkielma, Katriina Soinin (2014) tutkimus Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arvioida Green Care toiminnan vaikuttavuutta, Tanja Honkasen (2013) psykologian pro gradu -tutkielma Turpaterapiaa ja karvaista kaveruutta: Ihmisen ja eläimen välinen suhde sekä eläinten koetut vaikutukset hyvinvointiin ja elämäntyytyväisyyteen sekä Sanna Vinbladin ja Leena Välimaan (2022) Luontoarvot hyvinvoinnin lähteeksi, Nordic NaBS- hankkeen tulokset.

Salosen (2020) väitöskirja käsittelee omaehtoisten ja ohjattujen luontokokemusten koettuja vaikutuksia ja sisältöjä. Tutkimuksen aineisto koostui kyselyiden, ryhmäkeskusteluiden sekä teemahaastatteluiden avulla kerätystä aineistoista vuosina 2007–2017. Tutkimukseen osallistui omaehtoisia luontokokijoita sekä ohjattuihin luontotoimintoihin toimintaan osallistuvia henkilöitä. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin Ylen terveystaaliin luontokyselyyn vastanneita lukijoita sekä yliopiston opiskelijoiden aineistoa. Tutkimukseen osallistuvista suurin osa oli naisia ja tutkimuksen keski-ikä oli 41 vuotta. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että omaehtoisissa luontokokemuksissa löytyi kolme eri koettujen vaikutusten ryhmää: elpyjät, tervehtyjät ja ristiriitaiset. Elpymisen lisäksi tervehtyjillä oli luonnossa tervehtymiseen koettuja vaikutuksia, ja ristiriitaisilla myös kielteisiä tunteita myönteisten

vaikutusten lisäksi. Omaehtoisissa ja ohjatuissa kokemuksissa havaittiin paljon samankaltaisuuksia. Ohjatuissa kokemuksissa korostuivat kuitenkin elvyttävyyden ja kokonaisvaltaisuuden lisäksi sosiaalinen merkitys ja paikkakokemukset. Elpyjien, tervehtyjien ja ristiriitaisen ryhmien lisäksi erottui neljäs vaikutusten ryhmä kiinnostajat, jotka kokivat kasvavaa motivaatiota esimerkiksi koulutusta kohtaan. Ryhmätoiminnan avulla tietoisuus koetuista vaikutuksista kasvoi ja kielteiset kokemukset vähenivät tai poistuivat. Tutkimuksen tuloksien avulla voitiin päätellä, että ohjauksella on vaikutusta luontokokemuksen kokonaisvaltaisuuteen, koettujen vaikutusten tiedostamiseen ja hyödyntämiseen sekä kielteisten kokemusten vähenemiseen. (Salonen, 2020, ss. 9–11)

Vilhelmiina Jonassonin (2021) sosiaalipsykologian pro gradu tutkielma käsittelee eläinavusteisia interventioita sekä ihmisen ja koiran välistä vuorovaikutussuhdetta. Koira on eläinavusteisessa terapiassa eniten hyödynnetty eläin, ja toimii kontaktia ottavana, vuorovaikutteisena osapuolena ihmisen ja eläimen välisessä suhteessa. Tutkimuksessa tutkitaan koiran mielen ja minuuden näyttäytymistä työskentelyssä. Tutkimuksessa keskeiseen rooliin nousivat koiran rooli aktiivisena toimijana, ihmisen ja koiran välinen kaksisuuntainen vuorovaikutus sekä koiran hyvinvointi ja soveltuvuus toimintaan. Tutkimustulosten mukaan koiran toimijuus rakentui vahvasti suhteessa ihmiseen. (Jonasson, 2021, ss. 2, 60–65)

Katriina Soinin (2014) tutkimus käsittelee Green Care toiminnan arvioinnin lähtökohtia sekä luonnon hyvinvointivaikutuksia. Toimintaa arvioitiin yksilön hyvinvoinnin, maaseudun ja talouden näkökulmista. Vaikutuksia arvioitiin erillisten arviointikehysten avulla, joita testattiin sosiaali- ja kasvatustalvueluja tarjoavilla maatiloilla. Hyvinvointia tutkittiin luonnossa elpymisen sekä luontoon liittyvän toiminnan kokemuksellisuuden ja osallisuuden kautta. Tutkimuksen tulosten mukaan luonnon ja Green Care palvelujen hyvinvointivaikutukset ja vaikutusten ulottuvuudet ovat moninaisia ja laaja alaisia ja vaikuttavat paikalliseen elinkeinotoimintaan, yhteisöön ja ympäristöön sekä kestävä kehityksen edistämiseen. (Soini, 2014, s. 3)

Tanja Honkasen (2013) psykologian pro gradu- tutkielma käsittelee Ihmisen ja eläimen suhdetta. Tutkimuksen tavoitteena on kirjallisuuskatsauksen avulla tuoda esille, miten ihmisen ja eläimen suhde ja sen yhteydet ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin käsitetään ja koetaan. Tulosten mukaan ihmiset voivat muodostaa läheisiä ja syviä kiintyyvyssuhteita eläimiin. Eläimet koettiin psyykkisen hyvinvoinnin tukijoiksi sekä sosiaalisen tuen antajiksi. Eläinsuhteen omaavat olivat tyytyväisempi elämäänsä. Kiintymyssuhde vaikutti elämäntyytyväisyyden kokemisen suuruuteen. Tutkimus osoitti myös, että ihmisen ja eläimen

suhteessa on suuri potentiaali ihmisen arkisen hyvinvoinnin tukemisessa. (Honkanen, 2013, s. 1)

Sanna Vinbladin ja Leena Välimaan toimittama tutkimusraportti käsittelee NaBS-hankkeessa kehitettyjä luontoperustaisia palvelu- ja liiketoimintamalleja sekä hankkeessa kerättyä tutkimuksellista ja kokemuksellista tietoa pohjoismaissa. Hankkeen tavoitteena oli kehittää pohjoiseen soveltuvia liiketoiminta- ja palvelumalleja yrityksissä, joissa hyödynnetään ammatillisesti luonnon hyvinvointivaikutukseen perustuvia toimintoja. Luontoperustaisia palveluita pilotoitiin konkreettisesti yrittäjien, asiakastahojen ja asiakkaiden yhteistyönä sekä kehitettiin pilotoinneista saadun palautteen ja arvioiden avulla. Pilotointipalautteen ja arvioin mukaan asiakkaiden toimintakyky, minäpystyvyys ja sosiaaliset taidot vahvistuivat. Asiakastahot saivat kokemusta ja tietoa palvelujen toimivuudesta ja saatavuudesta. Palvelujen kehittämisen ohella yrittäjät loivat uusia verkostoja sekä vahvistivat liiketoimintaan liittyvää osaamistaan. Myös viestinnän merkitys kaikkien tahojen välillä korostui. (Vinblad & Välimaa, 2022, ss. 10–20)

Näiden tutkimusten lisäksi hyödynsin nuorisotutkimusverkoston julkaisemaa, Pirjo Suvilehdon, Pauliina Raution sekä Veli-Matti Värin (2023) toimittamaa kokoelmateosta Nuorten luonto eläiminen. Teos sisältää vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita, puheenvuoroja sekä näkökulmia nuorten, eläinten ja ympäristön suhteista sekä ympäristövastuullisuudesta.

3.7 Luonto- ja eläinavusteisen työskentelyn eettisiä näkökulmia

Nuorisotyössä voidaan kannustaa nuoria arkipäiväisten valintojen kautta toimimaan ympäristön puolesta sekä edistää nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Kestävään elämäntapaan kuuluu taito tehdä valintoja ja vertailla esimerkiksi ympäristövaikutuksia sekä tieto osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Ympäristön puolesta voi arkisten valintojen lisäksi toimia myös yhteiskunnallisesti poliittiseen vaikuttamiseen ja päätöksentekoon osallistumalla omalla kotipaikkakunnalla tai laajemmin sekä kansalaisjärjestöjen ympäristötoiminnan kautta. (Cantell, 2011, ss. 336–337) Ympäristökasvatuksellisessa työotteessa ohjaaja toimii eettisen ajattelun herättäjänä ja uusien näkökulmien ja kokemusten mahdollistajana. Luonto toimii otollisena ympäristönä arvojen ja eettisen ajattelun vahvistamiseen. (Wahlström & Juusola, 2017, s. 14)

Nuorisotyötä sekä luonto- ja eläinavusteista työmuotoa ohjaavat ammattieettiset ohjeistukset. Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto vaatii eettistä pohdintaa työn suunnittelun ja

toteuttamisen osalta. Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa on huomioitava toiminnan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus sekä ihmisen, eläimen ja luonnon hyvinvointi ja sen edistäminen. Toimintaan osallistuminen on osallistujalle vapaaehtoista. Myös mukana oleva eläin on toiminnassa vapaaehtoisesti.

3.7.1 Ammattieettisiä ohjeistuksia

Toiminnan eettinen ohjeistus rakentuu koulutuksesta, ammattieettisistä ohjeista sekä työnantajan arvoista. Työntekijän moraalien ja arvojen tulee olla toimintaan sopivia. Eettinen pohdinta ja päätöksenteko pohjautuu työntekijän moraaliin, arvoihin, intuitioon ja arvioon tilanteesta sekä työyhteisön yhteiseen reflektointiin. (Keskinen, 2015, s. 66) Eläinavusteisen toiminnan eettisiin periaatteisiin kuuluu eläintyöparin tarpeista ja turvallisuudesta huolehtiminen. Kaikki toiminta tapahtuu eläimen ehdoilla, eikä eläintä toiminnassa pakoteta tekemään mitään sille epämiellyttävää. Toimintojen tulee olla eläimelle mieluisia, luontaisia ja lajityypillisiä. Eläintä tulee kunnioittaa omana itsenään, eikä se voi toimia vain hyödykkeenä. Eläimelle on myös taattava mahdollisuus tutustua toimintaympäristöön sekä riittäviin lepotaukoihin. (Muranen, 2023, ss. 187–188)

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry on luonut koira-avusteiselle työskentelylle ammattieettiset ohjeet. Ohjeistus koskee koira-avusteisen työn eettisiä toimintatapoja. Ohjeistuksessa käsitellään koira-avusteisen työskentelyn asiakassuhdetta, toimintaa, toiminnan tavoitteita ja suunnitelmallisuutta, tiedottamista ja dokumentointia, ammatillisuutta, toiminnassa käytettävän koiran soveltuvuutta ja koulutusta, toiminnan vastuita ja vakuuttamista, koiran hyvinvointia sekä toiminnan lopettamista. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2017) Koira-avusteisen työskentelyn ammattieettisten ohjeiden tulisi ohjata ammattimaista koira-avusteista työskentelyä.

Nuorisotyön ammattieettisessä ohjeistuksessa kuudes näkökulma käsittelee nuorisotyön suhdetta ympäristöön. Näkökulman mukaan nuorisotyössä kunnioitetaan luontoa ja elämää. Nuorisotyössä huomioidaan toimintaympäristö, puututaan ilkeiltä sekä kannustetaan ympäristöystävälliseen elämäntapaan ja noudatetaan kestävä kehityksen periaatteita. Toimintoihin valitaan luontoa kunnioittavia, ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja ja menetelmiä. Kestävä kehityksen periaatteiden tiedostaminen ja niihin sitoutuminen nuorisotyössä on globaalia ajattelua. Ympäristön ja luonnon huomioiminen on osa eettistä ympäristökasvatusta, johon myös lainsäädäntö velvoittaa kunnan työntekijöitä osallistumaan. (Rauas, 2014, s. 29; Nuorisolaki 1285/2015 § 2; Kuntalaki 410/2015 § 1) Ammattieettisen toiminnan tavoitteena on ihmisten hyvinvoinnin ja oikeuksien edistäminen. Se käsittää

kestävän kehityksen eettisenä periaatteena asiakkaiden lisäksi laajemmin myös ihmiskunnan ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnista huolehtimisen. Eettinen ote työskentelyssä näkyy työn ja toiminnan lähtökohdissa, ratkaisuisissa ja päätöksissä. (Rauas, 2014, s. 29) Myös nuoret ovat huolestuneita ympäristökysymyksistä. Lapset ja nuoret kokevat ympäristöahdistusta heidän elinaikanaan tapahtuvista ja pahenevista ympäristövaikutuksista, joihin heidän vaikuttamismahdollisuutensa ja päätäntövaltansa ovat rajattuja. (Kiilakoski, 2022, s. 97) Ekologisempi arki tarjoaa lapsille ja nuorille konkreettisia keinoja toimia ympäristön puolesta (Koskinen, 2010, s. 61).

3.7.2 Hyvinvointi ja turvallisuus

Luonto- ja eläinavusteiseen työskentelyyn liittyvät aina myös turvallisuusnäkökulmat ja niiden huomioiminen. Eläimen avustuksella tapahtuvan työskentelyn ja eläinavusteisen toiminnan lähtökohtana on aina paitsi ihmisten, myös eläimen hyvinvoinnin varmistaminen. Ohjaajan on tunnettava eläintyöparinsa ja pystyttävä tulkitsemaan sen käyttäytymistä, vireystilaa ja hyvinvoinnin signaaleita. Eläimet viestivät esimerkiksi stressaavassa tilanteessa erilaisin merkein, ja ohjaajan tulee osata lukea niitä. Eläimelle on pystyttävä tarjoamaan mahdollisuus tutustua ennakkoon toimintaympäristöön sekä riittäviin lepotaukoihin. (Muranen, 2023, s.187; Latvala-Sillman, 2018, ss. 78–85) Toimintaan otetaan mukaan vain siihen soveltuvia yksilöitä. Eläinavusteisessa toiminnassa tulee arvioida ja minimoida kaikki mahdolliset eläimiä ja ihmisiä koskevat riskit ja epämukavuustekijät. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2017)

Eläinavusteisen työskentelyn positiivisista tuloksista huolimatta on huomioitava myös mahdolliset negatiiviset vaikutukset, joita asiakas tai työyhteisö saattaa toiminnan seurauksena kokea. Eläin voi aiheuttaa myönteisten tunnereaktioiden lisäksi myös pelkoja esimerkiksi allergioista tai eläimen käyttäytymisestä. Asenneilmapiiri eläinavusteista työskentelyä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi. Sitä ovat edesauttaneet esimerkiksi allergiatutkimuksista saadut tulokset, jotka puhuvat siedättämisen hyödyistä. Allergia- ja astmaliitolta on saatavilla hyviä ohjeistuksia siihen mitä toiminnassa on otettava huomioon silloin, kun työssä mukana on esimerkiksi koira. (Latvala-Sillman, 2018, ss. 90–91) Haittoja voidaan vähentää sopivilla järjestelyillä. Toisinaan myös arvioidaan, että haitta on pienempi kuin toiminnan avulla saatava hyöty. (Salovuori, 2014, s. 62) Myös luontokokemukset voivat olla kielteisiä. Monille lapsille jo pelkkä metsään meno on astumista oman mukavuusalueen ulkopuolelle (Wahlström & Juusola, 2017, s. 9). Salosen tutkimuksen (2020, ss. 9–11) mukaan ohjatuilla luontokokemuksilla ja luontointerventioilla voidaan vaikuttaa kielteisten luontokokemusten vähenemiseen.

Eläinavusteisesti työskentelevä ammattilainen on vastuussa asiakkaan lisäksi myös eläimen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Työskentelyn lomassa asiakasta voi joutua ohjaamaan tai korjaamaan enemmän kuin ilman eläintä tapahtuvassa työskentelyssä. Se voi herättää myös tavallista haastavammilta tuntuvia vastatunteita tai aiheuttaa nopeasti tapahtuvia toimintaimpulseja. Toisinaan tilanteen pysäyttäminen on tarpeellista, mutta ohjaajan tulisi tunnistaa tunnesävyt, jotka kulloinkin hänen toimintaansa ohjaavat. Tunteet ovat vuorovaikutustilanteissa aina läsnä. Ihmistyötä tekevä ammattilainen pystyy siirtämään omat tunteensa syrjään ja pysymään vuorovaikutuksessa hankalissakin tilanteissa. Oman ammatillisuuden vahvistaminen esimerkiksi työnohjauksen avulla voi olla hyödyllistä. (Maikku, 2022, ss. 41–42)

Toimintaan osallistumisen on oltava vapaaehtoista ja se on tuotava selkeästi esille toimintaan osallistuville nuorille. Tällä tuetaan motivaatiota, sitoutumista sekä autonomiaa ja omaa toimijuutta. (Mickelsson, 2022, ss. 67–68) Myös eläimet työskentelevät vapaaehtoisesti, työtahti ja riittävä lepo huomioiden (Latvala- Sillman, 2018, s. 82). Eläinavusteisuus työotteena on toiminnallinen prosessi, jossa työskennellään yhdessä eläimen kanssa tasavertaisina toimijoina. Toiminnan fokus on ihmisen hyvinvoinnissa, oppimisessa ja ihmisessä tapahtuvissa prosesseissa. Toimintaa suunnitellessa määritellään myös mikä rooli eläimellä työskentelyssä on ja miten eläimeen tulee suhtautua. (Oja, 2022, ss. 101–104) On hyvä myös huomioida, miten eläimestä ja eläimelle puhutaan työskentelyn aikana. Eläimen määrittelyssä toimintaan osallistuvana jäsenenä tai työtoverina on myös erilainen kaiku, kuin eläimen käyttämisessä ihmisen työkaluna toiminnassa. Asiakkaat kiintyvät ja luovat suhteita eläimiin pitkäkestoisen intervention aikana. Toiminnan päättäminen tulee ennakkoon suunnitella, jotta toiminnan päättämiseen liittyvien tunteiden käsittelyyn on riittävästi aikaa. (Mickelsson, 2022, s. 68)

Luonnon ja ympäristön hyvinvointia tulee toiminnassa kunnioittaa ja edistää. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitava luonnon kuluminen. Luonnossa pyritään toimimaan mahdollisimman vähän luontoa kuormittaen ja häiriten. Luonnon ja ympäristön hyvinvointia voidaan edistää toiminnassa esimerkiksi luonnon monimuotoisuutta edistämällä kaupunkiviljely ja kasvimaatoiminnassa, haitallisia vieraslajeja yhdessä torjumalla, mehiläishotelleja rakentamalla sekä tietoa ja tietoisuutta kasvattamalla.

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön lähestymistapana on toimintatutkimus. Toimintatutkimuksessa keskeistä on organisaatiossa työskentelevien osallistaminen kehittämistyöhön. Yhdessä kehitetty ja käytännössä toimiva toimintamalli on usein toimivin ratkaisu haasteisiin, jotka yhteisön jäsenet tuntevat parhaiten. (Ojasalo ym., 2014, ss. 19, 58–59) Toimintatutkimuksessa katsotaan eduksi myös se, että tutkijalla on käytännön kosketuspintaa tutkittavaan aiheeseen (Kananen, 2014, s. 16). Opinnäytetyön tekijä työskentelee Vantaan kaupungilla alueellisen nuorisotyön työtehtävissä, ja nuorisotyön kehittäminen on osa työnkuvaa. Opinnäytetyön tekijä on myös aiemmin työskennellyt erityisnuorisotyön parissa luonto- ja eläinavusteisia työmenetelmiä hyödyntäen. Uutta työmuotoa Vantaalle luotaessa, toimintamallin kehittäminen oli opinnäytetyön tekijälle mielekäs ja työelämää aidosti hyödyttävä aihevalinta.

Aihevalinnan ja kehittämiskohteen tarkentuessa tietoperustaa koottiin aiheeseen liittyvään teoretietoon ja tutkimuksiin tutustumalla sekä aiheeseen käytännössä perehtymällä. Taustatiedon avulla kehittämistehtävää voidaan tarkemmin rajata, sekä määrittää millaista tietoa opinnäytetyön tutkimuksen avulla halutaan tuottaa. Tämän jälkeen voidaan lähteä suunnittelemaan opinnäytetyön lähestymistapaa sekä tutkimusmenetelmiä. (Ojasalo ym., 2020, s. 25) Opinnäytetyön kehittämiskohde on valittu ja määritelty yhteistyössä työelämän edustajan ja opinnäytetyön tilaajan kanssa. Opinnäytetyön aihetta lähdettiin tutkimaan alueellisen nuorisotyön työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimuksella haluttiin tuottaa tietoa työntekijöiden ja esihenkilötason kokemuksista, toiveista ja tarpeista luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittämiseksi.

4.1 Opinnäytetyön tutkimus

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus. Tutkimukseen on valittu mukaan koko tutkimuksen kohteena olevan Aviapolis- Kivistö alueen nuorisotyön tiimi. Laadullinen tutkimus soveltuu tutkimaan ihmisten sosiaalista todellisuutta, kokemuksia ja ilmiöille tai asioille antamia merkityksiä yhteisön sisältäpäin kehittämistyöhön osallistuvien henkilöiden näkökulmasta. Laadullisen tutkimuksen avulla voidaan tarkastella esimerkiksi työyhteisöjen ja ammattialan erilaisia toimintamalleja, käytänteitä ja ammatillista osaamista. (Vilka, 2021b, ss. 17–18) Aviapolis-Kivistön alueen nuorisotyössä luonto- ja eläinavusteista työmuotoa on jo pienimuotoisesti toteutettu ja toiminta on uusien toimitilojen rakentumisen myötä laajentumassa ja kehittymässä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimukseen valitaan mukaan harkinnan varaisesti ja tarkoituksen mukaisesti pieni joukko ennalta tunnettuja henkilöitä,

jotka ovat tutkimuksen kannalta oleellisessa asemassa tai joilla on tutkimuksen aiheena olevasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tietoa tai kokemusta. (Puusa & Juuti, 2020, s. 84).

Myös opinnäytetyön tutkimuksen tekijä työskentelee alueellisen nuorisotyön sekä luonto- ja eläinavusteisen työmuodon parissa. Laadullisessa tutkimuksessa ilmiön subjektiivisen kokemuksen ymmärtämiseksi tutkimuksen tekijän on tiedettävä miten ja miksi tutkittava ilmiö on tutkittavalle merkityksellinen. Asiayhteys määrittyy esimerkiksi organisaation, työpaikan, harrastuksen, elämäntilanteen tai kokemuksen kautta. Laadullisessa tutkimuksessa merkityksellisiä tutkimuksen kohteita ovat siis tutkittavan henkilön subjektiivisen kokemuksen kautta muodostama tieto tutkittavasta ilmiöstä ja sille antamat merkitykset ja ilmaisut. (Vilka, 2021b, s. 19)

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millaisia kokemuksia ja käytänteitä nuorisotyöntekijöillä ja esihenkilöillä on luonto- ja eläinavusteisesta työmuodosta?
2. Millaisia toiveita ja tarpeita nuorisotyöntekijöillä ja esihenkilöillä on luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittämiseen?
3. Millainen on luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli?

4.2 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmät

Tämän opinnäytetyön lähestymistapa on toimintatutkimus. Erilaisilla tutkimusmenetelmillä on erilainen suhde teoriaan sekä siihen, miten niiden avulla voidaan saada kerättyä tietoa (Kiilakoski ym., 2018, s. 63). Tutkimusmenetelminä on hyödynnetty puolistrukturoitua lomakekyselyä, yhteiskehittämistä työpajatyöskentelynä sekä nuorisotyön esihenkilöiden konsultointia. Toimintatutkimuksella voidaan usein vastata työyhteisöstä nousseeseen ammatilliseen käytännön tarpeeseen. Sellainen voi olla esimerkiksi ohjeistus, opas tai käsikirja. Toimintatutkimuksen tekemiseen soveltuvat myös toimintamallien ja prosessien suunnittelu ja dokumentointi. (Vilka, 2021a, ss. 31–32). Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tuotoksena oli tarkoitus koostaa luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli.

Opinnäytetyön tutkimusta lähdettiin työstämään nuorisotyön näkökulmasta. Toimintatutkimus on osallistava tutkimus, joten myös opinnäytetyöhön valittujen menetelmien tulee olla osallistavia. Opinnäytetyön tavoitteena oli osallistaa Vantaan kaupungin nuorisotyöntekijöitä, erityisnuorisotyöntekijöitä sekä esihenkilöitä luonto- ja eläinavusteisen nuorisotyön toimintamallin kehittämiseen. Osallistavassa tutkimuksessa työyhteisön jäsenet osallistuvat

aktiivisina toimijoina kehittämiseen sen kaikissa vaiheissa. Tutkija toimii työyhteisön tasa-arvoisena ja aktiivisena jäsenenä. Osallistavat menetelmät mahdollistavat nuorisotyöntekijöiden ja esihenkilöiden hiljaisen tiedon ja kokemustiedon keräämisen, ammattitaidon hyödyntämisen sekä kerättävän aineiston ja opinnäytetyön näkökulman laajentamisen. (Ojasalo ym., 2014, ss. 58–61) Työntekijöiden ja esihenkilöiden osallistaminen myös edistää opinnäytetyön tuotoksena koottavan luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin jalkauttamista osaksi organisaation käytännön työelämää (Vilka, 2021b, s. 34). Toimintatutkimusta on usein määritelty subjektiiviseksi ja arvosidonnaiseksi lähestymistavaksi. Toimintatutkimuksen tekijä tarkastelee ja tulkitsee maailma ja sosiaalisia tilanteita omasta roolistaan sosiaalisessa yhteisössä, puolueettoman tarkastelijan sijaan. (Heikkinen ym., 2023, s. 32)

Toimintatutkimuksen tärkeitä piirteitä on reflektiivisyys. Reflektiivisen ajattelun avulla pyritään parantamaan toimintaa sekä hahmottamaan ja löytämään uudenlaisia näkökulmia. (Heikkinen ym., 2023, s. 24) Osallisuuden kokemus syntyy mahdollisuudesta vaikuttaa omaan työhönsä ja hyödyntää omaa osaamistaan muutoksessa sekä arvostuksen tunteesta. Osallisuuden tunne lisää ymmärrystä organisaation ja sen ympäristön tapahtumista sekä paikasta osana suurempaa kokonaisuutta. Osallisuuden tunne auttaa löytämään merkityksellisiä asioita omasta työstä ja sitä kautta lisäämään oman työn hallintaa ja sitoutuneisuutta. (Alasoini, 2021, s. 52)

Aineiston kokoamisen pohjana toimii huolellinen suunnittelu. Suunnittelu pitää sisällään myös tutkimukseen osallistuvilla luontevien ja saavutettavien tiedonantotapojen kartoittamisen sekä mahdollisten eettisten kysymysten ratkaisemisen. Eettisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi osallistumisen vapaaehtoisuus, aineiston anonymisointi sekä aineiston käyttö ja säilytys. (Vilka, 2021b, ss. 60–61) Opinnäytetyön aineistoa lähdettiin kokoamaan lomakekyselyn avulla. Opinnäytetyön lähestymistapa kertoo mitä tarkoitusta varten tietoa halutaan kerätä. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa uuden työmuodon toimintamallin kehittämistä varten. Tutkimuskysymyksiä analysoimalla selvennettiin, millaista tietoa lomakekyselyn avulla halutaan koota. (Vilka, 2021b, ss. 60–61). Lomakekysely toteutettiin ryväotannalla. Ryväotannan kohteena ovat yleensä luonnolliset ryhmät, kuten organisaatiot ja yritykset (Vilka, 2021b, s. 73). Kysely kohdennettiin Aviapolis-Kivistön alueen työntekijöille.

Toimintatutkimuksen haasteena on usein tutkittavan kohteen tilannesidonnaisuus ja aikaisempaa tutkimustietoa voi olla haastavaa hyödyntää (Ojasalo ym., 2014, s. 59). Luontoympäristöistä hyvinvoinnin tukena sekä eläinavusteisesta työskentelystä on saatavilla

joitakin aiempia tutkimuksia ja hankkeita sekä kirjallisuutta. Nuorisotyötä sen sijaan on tutkittu paljon. Opinnäytetyön aiheeseen ja aiempaan tutkimukseen perehtymällä tutkimuskysymykset tarkentuvat ja opinnäytetyön luotettavuus eli validiteetti lisääntyy. (Kananen, 2014, ss. 98–99.)

Opinnäytetyö on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti rehellisyyttä, tarkkaavaisuutta ja huolellisuutta noudattaen koko opinnäytetyöprosessin ajan (TENK, 2021). Opinnäytetyön tutkimuksessa käytetään eettisesti kestäviä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä (Vilka, 2021a, ss. 41–42). Tutkimusta varten on hankittu tarvittavat tutkimusluvut sekä huolehdittu asianmukaisista teksti- ja lähdeviittauksista, muiden tekemää työtä kunnioittaen (TENK, 2021). Opinnäytetyön kyselytutkimuksen pohjalta koottua luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallia arvioitiin, testattiin ja muokattiin yhteiskehittämällä työpajatyöskentelyn avulla sekä alueellisen nuorisotyön esihenkilöitä konsultoimalla.

4.3 Lomakekyselyn aineisto ja sisältöanalyysi

Toimintatutkimus on usein kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Toimintatutkimuksessa voidaan kuitenkin hyödyntää myös määrällisiä eli kvantitatiivisia menetelmiä. (Ojasalo ym., 2014, s. 61) Laadullisena tutkimuksen tutkimusaineisto on usein tekstimuotoista, analysoitavaa aineistoa (Ojasalo ym., 2014, s. 105). Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua lomakekyselyä. Kysely toteutettiin Webropol -alustaa hyödyntäen. Kyselylomakkeessa ei kerätty henkilötietoja. Kyselylomaketta testattiin tutkimuksen kohderyhmän edustajan avulla ennen varsinaista aineistonkeruuta. Testaamisella tarkoitetaan kyselylomakkeen kriittistä arviointia (Vilka, 2021a, s. 108). Kysymysten testaamisen avulla kyselyä voidaan arvioida, selkeyttää ja terävöittää. Testaamisen avulla voidaan myös arvioida, saadaanko valittujen kysymysten avulla kerättyä tarvittavaa tietoa sekä vastausten välistä vertailukelpoisuutta. (Vilka, 2021b, s. 109)

Kyselylomake lähetettiin sähköpostitse koko Aviapolis-Kivistön alueen kuuden hengen tiimille, luonto- ja eläinavusteisen toiminnan parissa työskenteleville nuorisotyöntekijöille, erityisnuorisotyöntekijälle sekä kolmelle alueellisen nuorisotyön esihenkilölle. Kyselyn toimittaminen sähköpostilla lisää tutkimukseen osallistumisen saavutettavuutta ja osallisuutta sekä mahdollistaa aikaan tai paikkaan sitoutumattoman osallistumisen kehittämistyöhön. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on osapuolten ymmärryksen lisääminen tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä. Tutkimusaineiston kokoa ei säätele määrä, vaan tutkimusaineiston laatu.

(Vilka, 2021a, ss. 150–156) Lomakekyselyn avulla vastauksia saatiin yhdeksän kappaletta. Lomakekyselyn tuloksia käsitellään tarkemmin luvussa 5.1.

Pelkkä tutkimusta varten kerätty aineisto ei ole tutkimusta, vaan tutkija nostaa aineistoa analysoimalla esiin näkökulmiaan ja havaintojaan (Kiilakoski ym., 2018, s. 64).

Opinnäytetyön tutkimusta varten kerätyn aineiston analyysissä hyödynnetään sisältöanalyysiä. Aineiston analyysin avulla aineistoa pyritään tiivistämään ja täsmentämään sekä löytämään vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin (Vilka, 2021b, s. 153). Aineiston analyysissä aineistoa luokittelemalla, järjestelemällä ja käsittelemällä pyritään ymmärtämään ja löytämään selityksiä tutkittavaan ilmiöön (Kananen, 2014, ss. 104–105). Aineistolähtöisessä luokittelussa ja koodauksessa käytetään aineistosta nousseita käsitteitä (Kananen, 2017, s. 137). Lomakekyselyn avulla kerättyä aineistoa analysoitiin teemoittelemalla ja värikoodaamalla. Aineistoa värikoodattiin lomakekyselyn kysymysten teemojen, aineistosta nousseiden yläteemojen sekä opinnäytetyön tutkimuskysymysten mukaisesti (Kaavio 1). Aineiston analyysin teemoja ja yläteemoja voidaan tarkastella kaksisuuntaisesti. Aineiston analyysissä jokaisen vaiheen ja aineiston sisällöstä muodostetun teeman sekä yläteeman tarkoituksena on auttaa vastaamaan opinnäytetyön tutkimuksen tutkimuskysymyksiin (Puusa, 2020, s. 153).

Kaavio 1. Lomakekyselyn aineiston teemat ja yläteemat.

Aineistoa käsiteltiin ensin tiivistämällä ja karsimalla opinnäytetyön tutkimukselle epäolennaisia asioita pois aineistosta. Sisällönanalyysissä aineiston analysointia varten määritetään analyysiyksikkö. Se voi olla yksittäinen sana tai teema, tai laajempi, useita lauseita sisältävä kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 122–123) Opinnäytetyön tutkimusta varten kerättyä aineistoa analysoitiin ensin teemoittelemalla ja värikoodaamalla lomakekyselyn vastauksia seuraavien, aineiston keruuvaiheessa määritellyn yhdeksän teeman alle:

- Kokemukset
- Käytänteet
- Työmuodon hyvinvointivaikutukset
- Työmuoto
- Toimintamalli
- Suunnittelu ja arviointi
- Toimintamuodot ja menetelmät
- Rakenne ja muoto
- Yhteistyötahot

Menetelmällisesti teemoittelun tarkoitus on havainnoivan luokittelun avulla keskittyä tarkastelemaan aineistosta nousevia yhteisiä piirteitä ja samankaltaisuuksia (Puusa, 2020, ss. 152–153). Teemoja ja niiden sisältöä luokiteltiin ja yhdisteltiin vielä aineistosta nousseiden havaintojen mukaisesti neljän yläteemaan:

- Nykytilanne
- Toiveet ja tarpeet
- Työmuoto ja menetelmät
- Toimintamalli

Vastanneiden kokemuksia luonto- ja eläinavusteisesta työmuodosta, hyväksi koettuja, käytössä olevia käytänteitä sekä työmuodon koettuja ja arvioituja vaikutuksia nuorten hyvinvoinnin edistämiseen luokiteltiin nykytilanne yläteeman alle. Työmuoto ja toimintamalli teemat muodostivat toiveet ja tarpeet yläteeman, johon koottiin vastaajien toiveita ja tarpeita työmuodon sekä toimintamallin kehittämiseksi. Suunnittelu ja arviointi- sekä toimintamuodot ja menetelmät -teemoista muodostui työmuoto ja menetelmät yläteema. Tämän yläteeman alle koottiin luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin sisällöksi toivottavia ja tarvittavia sekä jo hyödynnettäviä toimintamuotoja ja menetelmiä. Toimintamallin rakennetta ja muotoa koskeva teema sekä yhteistyötahot teema luokiteltiin vielä toimintamalli yläteeman alle. Tähän luokkaan koottiin toimintamallin rakennetta ja muotoa koskevaa sisältöä sekä keskeisiä yhteistyötahoja. Lopuksi yläteemoihin koottua aineistoa pelkistettiin vielä helpommin luokiteltaviksi käsitteiksi. Käsitteet luokiteltiin opinnäytetyön tutkimuskysymysten mukaisesti (Taulukko 1).

Taulukko 1. Pelkistetyn aineiston vastaaminen tutkimuskysymyksiin.

1. Millaisia kokemuksia ja käytänteitä nuorisotyöntekijöillä ja esimiehillä on luonto- ja eläinavusteisesta työmuodosta?	2. Millaisia toiveita ja tarpeita nuorisotyöntekijöillä ja esimiehillä on luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittämiseen?	3. Millainen on luonto- ja eläinavusteistyömuodon toimintamalli?
<ul style="list-style-type: none"> ● Käytössä olevat työmuodot ● Toimitilat ● Opinnot ja organisaation tuki ● Eläinavusteinen työskentely ● Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ● Toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen ● Työmuodon hyvinvointivaikutukset ● Luonto- ja ympäristösuhde ● Pehdytys ● Nuorten toiveet ja tarpeet 	<ul style="list-style-type: none"> ● Viestintä ● Pehdytys ● Materiaalit ● Vuosikello ● Arviointi ● Ympäristönäkökulmat ● Toimintamuodot ja menetelmät ● Tilat ja varusteet ● Ohjeistukset ● Yhteistyökumppanit 	<ul style="list-style-type: none"> ● Muoto ja rakenne ● Työmuodon kuvaus ● Pehdytys ● Tilat ja varusteet ● Hyvinvointivaikutukset ● Ympäristönäkökulmia ja kestävä kehitys ● Yhteistyökumppanit ● Täydennyskoulutusta ja lisätietoja ● Toiminnan kehittäminen ● Toiminnan suunnittelu ja toteutus ● Toiminnan arviointi ja dokumentointi ● Toimintamuodot ja menetelmät

Pelkistettyä aineistoa analysoitiin nostamalla esiin huomioita ja yhteneväisyyksiä aineistosta. Aineistosta oli eroteltavissa ja nostettavissa seuraavia käsitteitä:

- Toimintamallin muoto ja rakenne
- Työmuodon kuvaus
- Pehdytys
- Toimintamuodot ja menetelmät
- Tilat ja varusteet
- Koulutus ja lisätietoja
- Yhteistyötahot
- Toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen
- Toiminnan dokumentointi ja arviointi
- Työmuodon hyvinvointivaikutukset
- Nuorten toiveet ja tarpeet
- Ympäristönäkökulmat
- Eläinten hyvinvointi
- Vuosikello
- Viestintä
- Toiminnan kehittäminen
- Materiaalipankki

Analyysin avulla aineistosta nousseita käsitteitä ja havaintoja hyödynnettiin opinnäytetyön tutkimuksen tulosten pohjalta työstettävään luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalliin alustavan rungon sekä toiveiden ja tarpeiden mukaisen sisällön kokoamisessa. Toimintamallin rungolla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä toimintamallin sisällyluettelon muodostamaa runkoa. Opinnäytetyön tuotoksena koottua luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallia on työstetty, arvioitu ja testattu yhteiskehittämällä työpajatyöskentelyn avulla sekä alueellisen nuorisotyön esihenkilötiimiä konsultoimalla.

4.4 Työpajatyöskentely

Lomakekyselyn tulosten pohjalta koottua toimintamallia arvioitiin, testattiin ja muokattiin työpajatyöskentelyn avulla yhteiskehittämällä. Yhteiskehittäminen on työmenetelmä, jota voidaan hyödyntää uusien palveluiden, toimintamallien, tuotteiden sekä yhteiskunnan kehittämiseen (Kalliomäki & Vahlo, 2017, s. 106). Yhteiskehittämisen tarkoituksena on vuorovaikutus ja yhteistyö (Hirvikoski ym., 2018, s. 5). Yksi osallistavan yhteiskehittämisen menetelmistä on työpajat, joissa voidaan hyödyntää moninaista menetelmäkirjoa (Häyrynen, 2017, s. 21). Työpajatyöskentelyn avulla työskennellään ryhmänä valitun ilmiön, teeman tai asian ympärillä. Työpajatyöskentelyn tavoitteena voi olla tiedon kokoaminen, uuden tiedon tuottaminen tai yhteisen ymmärryksen lisääminen työstettävästä asiasta. Työpajatyöskentely on suunniteltua ja tavoitteellista yhteiskehittämistä, jonka fasilitaattorina opinnäytetyön tekijä toimii. (Vilka, 2021b, s. 90)

Toimintatutkimus on osallistavaa tutkimusta, johon valitut menetelmät ovat osallistavia. Osallistavassa tutkimuksessa työyhteisön jäsenet ja tutkija osallistuvat aktiivisina ja tasa-arvoisina toimijoina kehittämistyöhön sen kaikissa vaiheissa. (Ojasalo ym., 2014, ss. 58–61) Työpajatyöskentelyssä opinnäytetyön kyselytutkimuksen tulosten avulla koottua toimintamallia lähdettiin työstämään ja arvioimaan yhdessä Avipolis- Kivistö alueen nuorisotyön tiimin kanssa. Yhteiskehittämiseen osallistuvien tahojen osaamisen hyödyntäminen, kokemusten vaihtaminen sekä asioiden tarkasteleminen yhdessä erilaisista näkökulmista, tuottavat tietoa, jota ei muutoin saada kerättyä. Osaamista yhdistämällä voidaan saada aikaan uusia, käyttökelpoisia toimintamalleja ja työskentelytapoja. (Toikka & Toikka, 2006, ss. 10–11) Yhteiskehittäminen sopii hyvin toimintatutkimuksen piirteisiin sekä tutkittavaan aiheeseen.

Yhteiskehittämisen tavoitteena on luoda luonto- ja eläinavusteiseen toimintamuotoon osallistuvien tahojen toiveisiin ja tarpeisiin vastaava toimintamalli. Yhteiskehittämisessä kaikki palvelun osapuolet pääsevät vaikuttamaan palvelun ideointiin, suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yhteiskehittämällä saadaan esille monipuolista näkökulmaa ja uusia, innovatiivisia ratkaisuja palvelun kehittämiseen. Kehittämisen tavoite ja päämäärä luodaan prosessin alussa, mutta prosessin myötä ne voivat muuttua. Kehittämisen pilotointi mahdollistaa palvelun testaaminen ennen varsinaista käyttöönottoa. Yhteiskehittämisen avulla voidaan jo suunnitteluvaiheessa huomioida eri kohderyhmien erilaiset tarpeet ja löytää tarpeisiin mahdollisimman hyvin vastaavia ratkaisuja. Tarpeisiin vastaavien palvelujen kehittäminen on järkevää ja kustannustehokasta. (Ahonen, 2017, s. 53)

Opinnäytetyön tuotoksena syntyvän toimintamallin yhteiskehittämisen työpajatyöskentelyssä hyödynnettiin seuraavia menetelmiä:

- ryhmämuotoinen keskustelu ja työpaja
- toimintamallin testaaminen ja arviointi
- palaute- ja arviointikysely verkkoalustan avulla

Työpajatyöskentelyn avulla oli tarkoitus herättää keskustelua aiheesta, syventää opinnäytetyöhön kerättyä aineistoa sekä testata ja arvioida tutkimuksen tuotoksena syntyvää toimintamallia. Ryhmäkeskustelun avulla tuotettu aineisto perustuu osallistujien pohdintaan tutkittavasta aiheesta (Juuti & Puusa, 2020, s. 275). Avoimen keskustelun ja reflektion avulla voidaan saada aikaan uusia näkökulmia ja ideoita sekä vahvistaa sitoutumista kehittämisen kohteena olevan toiminnan muuttamiseksi (Viitala & Jylhä, 2019, s. 282). Ryhmämuotoisen keskustelun avulla saatiin kerättyä arvokasta tietoa opinnäytetyön tutkimuksen tulosten yleistettävyydestä sekä opinnäytetyön tuotoksena kootun materiaalin toimivuudesta käytännön työn tukena.

4.5 Esihenkilötiimin konsultointi

Alueellisen nuorisotyön esihenkilöitä konsultointiin luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittämiseksi ja tuomaan aiheeseen monipuolista näkökulmaa.

Esihenkilötiimiä konsultoimalla pyrittiin arvioimaan opinnäytetyön tuotoksena kootun toimintamallin rakennetta, muotoa ja käytettävyyttä, toimintamallin sisältöä sekä käytännön työhön hyödynnettävyyttä. Yhdessä koottua aineistoa käsitellään ja arvioidaan siten, että kaikki mukana olleet tahot pystyvät sen perusteella arvioimaan lopullista, käytäntöön kokeiltavaksi jalkautettavaa versiota. Arviointiprosessi on toteutettu siten, että mahdolliset arvioinnin avulla nousevat tarpeet ja kehittämiskohteet tulevat määritellyiksi. (Vilka, 2021b, s. 54) Esihenkilötiimin arvioinnin tuloksia käsitellään tutkimuksen tulokset luvussa viisi, tarkemmin alaluvussa 5.3 esihenkilötiimin konsultointi.

4.6 Opinnäytetyön tutkimusprosessi

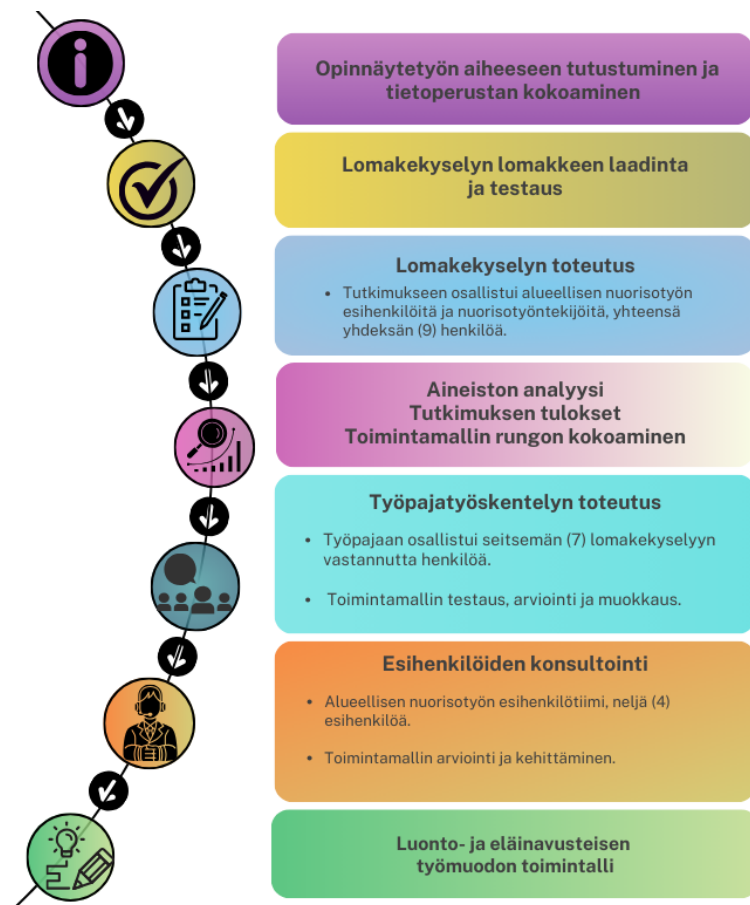
Tutkimuksella on keskeinen osa myös toimintatutkimuksessa. Toimintatutkimuksessa vuorottelevat jatkuvana kehänä suunnittelu, toiminta, havainnointi, reflektio sekä toiminnan muokkaaminen. Toimintatutkimuksen keskeisenä piirteenä on reflektiivisen ajattelun avulla pyrkiä kehittämään toimintaa. Tutkijan ja tutkittavan raja on toimintatutkimuksen prosessissa

häilyvä. Tutkija tulkitsee tutkimusprosessissa tilannetta omasta näkökulmastaan kohdeorganisaation sisältä ja tutkimuksen kohteena olevista henkilöistä tulee prosessin edetessä paitsi aktiivisia toimijoita, myös omaa työtään tutkivia henkilöitä. (Juuti & Puusa, 2020, ss. 274–275)

Opinnäytetyön tutkimussuunnitelma oli kattava ja huolellisesti rakennettu edistämään opinnäytetyön tutkimusprosessia. Hyvin laadittu tutkimussuunnitelma luo perustan kaikelle tutkimustoiminnalle. Tutkimussuunnitelma toimii myös tietolähteenä opinnäytetyön tilaajalle ja yhteistyökumppaneille. Tutkimussuunnitelman avulla voidaan viestiä muun muassa tutkimusaikataulusta, vastuunjaosta, rahoituksesta sekä tutkimukseen mahdollisesti liittyvistä eettisistä kysymyksistä. (Kontula, 2015, s. 26) Tutkimussuunnitelma esitettiin opinnäytetyön tilaajalle syksyllä 2022. Kun suunnitelma ja aikataulu oli hyväksytty, haettiin tutkimukseen tarvittava tutkimuslupa Vantaan kaupungilta. Opinnäytetyön tutkimus sekä kehittämistoiminta etenivät tasaisesti niille suunnitelluissa aikatauluissa. Opinnäytetyön tutkimusprosessia avataan luvussa tekstimuotoisesti sekä prosessikaavion avulla (Kaavio 2).

Kaavio 2. Opinnäytetyön tutkimusprosessi.

Tutkimusprosessi alkoi tutkimuksen aiheeseen perehtymällä sekä teorian että käytännön tasolla. Tietoperustaa kartoitettiin tutustumalla myös aiempiin tutkimuksiin. Tietoperustan säännöllinen kirjoittaminen aloitettiin heti tutkimusprosessin alusta. Lähdekirjallisuutta kirjattiin ylös tarkasti ja säännöllisesti työn edetessä. Prosessin etenemistä ja prosessin aikana heränneitä huomioita dokumentoitiin myös päiväkirjamuotoisesti koko prosessin ajan. Opinnäytetyön tutkimuksen toimintaympäristö oli tuttu ja opinnäytetyön tekijällä on aiempaa kokemusta luonto- ja eläinavusteisesta työskentelystä sekä sen kehittämisestä Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluissa.

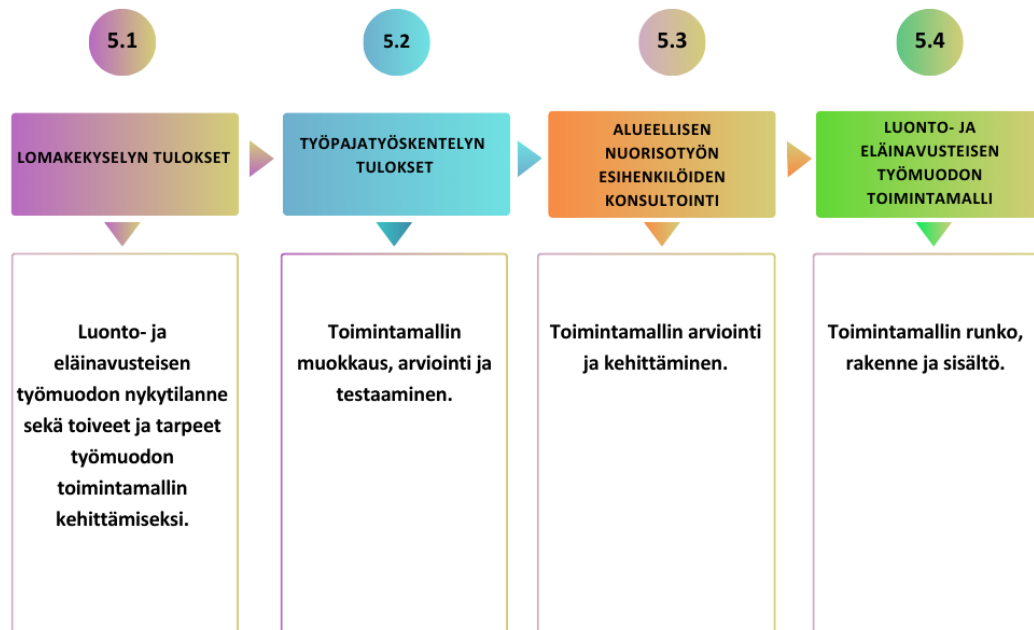
Tutkimussuunnitelman mukaisesti opinnäytetyön aineistoa kerättiin lomakekyselyn avulla. Aikataulullisista syistä sekä koko Aviapolis-Kivistön alueen tiimin osallistumisen mahdollistamiseksi tutkimusmenetelmänä hyödynnettiin sähköistä lomakekyselyä. Kyselylomaketta testattiin ja arvioitiin ennen varsinaista kyselyä pyytämällä kyselyn sisällöstä ja rakenteesta arvio kahdelta opinnäytetyön tutkimukseen osallistuvalla työntekijältä. Kyselylomaketta muokattiin arvioinnista saadun palautteen mukaisesti. Lomakekysely toteutettiin alustavan aikataulun mukaisesti webropol-alustalla elokuussa 2023. Lomakekysely lähetettiin kaikille Aviapolis-Kivistön alueen työntekijöille sekä esihenkilöille sähköpostitse. Kyselyyn vastasi yhdeksän henkilöä.

Lomakekyselyn tuottamaa aineistoa analysoitiin sisältöanalyysiä hyödyntäen. Opinnäytetyön tutkimuksen tuotoksena kootun toimintamallin runkoa lähdettiin kokoamaan tutkimusten tulosten tuottaman tiedon pohjalta. Koottua toimintamallia arvioitiin, muokattiin ja testattiin työpajatyöskentelyn avulla yhteiskehittämällä sekä alueellisen nuorisotyön esihenkilötiimiä konsultoimalla. Työpajaan osallistui seitsemän lomakekyselyyn vastannutta henkilöä. Konsultointia ja arviointia pyydettiin alueellisen nuorisotyön esihenkilötiimin neljältä esihenkilöltä.

5 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen tulokset luvussa avataan opinnäytetyön tutkimuksessa hyödynnetyn lomakekyselyn-, työpajatyöskentelyn yhteiskehittämisen- ja Vantaan kaupungin alueellisen esihenkilöiden konsultoinnin ja arvioinnin tuloksia sekä tutkimuksen tuotoksena kootun luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin runkoa, rakennetta ja sisältöä. Tutkimuksen tuloksia esitellään luvussa seuraavien alaotsikoiden mukaisesti: Lomakekyselyn tulokset, työpajatyöskentelyn tulokset, alueellisen nuorisotyön esihenkilöiden konsultointi sekä luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli (Kaavio 3).

Kaavio 3. Tutkimustulosten esittely.

Tuloksia esitellään taulukoiden ja kaavioiden ja havainnollistavien kuvien avulla sekä tekstimuotoisesti avaamalla. Opinnäytetyön tutkimuksessa nousseiden kokemusten, toiveiden ja tarpeiden pohjalta koottiin luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli. Toimintamallin rakennetta ja sisältöä avataan tarkemmin alaluvussa 5.4.

5.1 Lomakekyselyn tulokset

Lomakekyselyn avulla pyrittiin kartoittamaan Aviapolis-Kivistön alueen luonto- ja eläinavusteisen työmuodon nykytilannetta ja kokemuksia sekä toiveita ja tarpeita eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittämiseen (Liite 1). Lomakekyselyn avulla koottua aineistoa teemoiteltiin ja värikoodattiin seuraavien, aineistonkeruuvaiheessa luotujen teemojen alle: kokemukset, käytänteet, työmuodon hyvinvointivaikutukset, työmuoto, toimintamalli, suunnittelu ja arviointi, toimintamuodot ja menetelmät, rakenne ja muoto sekä yhteistyötahot. Teemoja luokiteltiin vielä yhdistelemällä ja värikoodaamalla teemat nykytilanne, toiveet ja tarpeet, työmuodot ja menetelmät sekä toimintamalli yläteemojen alle. Teemoihin ja yläteemoihin luokiteltu, pelkistetty aineisto koottiin taulukkomuotoon (Taulukko 2).

Taulukko 2. Lomakekyselyn tulokset.

1. Nykytilanne	2. Toiveet ja tarpeet	3. Työmuodot ja menetelmät	4. Toimintamalli
Kokemukset	Työmuoto	Suunnittelu ja arviointi	Rakenne ja muoto
<ul style="list-style-type: none"> Organisaation tuki Esimiestuki ja kannustus Paljon mahdollisuuksia Osaksi nuorisotilan arkea Kouluttautuminen Hyvät varusteet ja puitteet toteuttaa toimintaa Työmuodolla paljon potentiaalia Toiminta pitäisi vakiinnuttaa ja toimintaa kehittää Toiminta tarvitsee tukea ja sitoutumista Puutteelliset resurssit Nuorten toiveet, tarpeet ja motivaatio Asioiden eteneminen hidasta ja byrokraattista Toiminnan näkyvyys ei riittävä 	<ul style="list-style-type: none"> Tiivis yhteistyö muiden toimijoiden kanssa Enemmän tekoja ja nopeita päätöksiä, vähemmän byrokratiaa Luonto- ja eläinavusteisen toiminnan kokonaisvaltainen hyödyntäminen nuorten tukemisessa, luoda turvallisuutta, tukea sosiaalisia taitoja Toiminnan juurruttaminen osaksi nuorisotoimintaa Sopivat tilat ja varusteet Kasvihuone, kasvimaan remontti, kasvukauden pidentyminen Pienryhmä- ja yksilötyötä Leiritoiminnan elvyttäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminnan tavoitteet Toiminnan suunnittelu ja toteutus: <ul style="list-style-type: none"> Toiminnan aloittaminen Huomioon otettavat asiat Suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus Turvallisuus Lomakkeet Käytänteet ja toimintalinjat Toimintaohjeistukset Vuosikello Toiminnan arviointi ja dokumentointi 	<ul style="list-style-type: none"> Sähköinen koonti, toiminnan suunnitteluun hyödynnettävä manuaali työmuotoon Toimintamuodon avaaminen, perehdytys Toimintat ja varusteet Toimintamuodot ja menetelmät Hyvinvointivaikutukset Ympäristönäkökulmia ja kestävä kehitys Lisätietoja, teoriaa ja täydennyskoulutusta Kehittäminen
Käytänteet	Toimintamalli	Toimintamuodot ja menetelmät	Yhteistyötahot
<ul style="list-style-type: none"> Kesätoimintaa Harrastetoimintaa Arvointa nuorisotilatoimintaa Eläinavusteinen työskentely Opinnot Toimintatilat rakenteilla Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa Retkikohteiden valinta, lähiympäristön painotus Suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> Tietoa työmuodosta ja toiminnan hyvinvointivaikutuksista Eläinten kanssa tehtävän työmuodon nostaminen ja lisääminen Sosiaalipedagogisen toiminta-ajatuksen avaaminen Valmiit ohjeet ja toimintarungot ryhmien, yksilöiden ja pienryhmien kanssa työskentelyyn Vuosikello Arviointilomakkeet, loppu ja välisarviointi yksilön ja ryhmän kanssa, ohjaajan oma arviointi toiminnasta Perehdytysmateriaalia Kestävän kehityksen huomiointi Materiaalipankki Sisällöt ja niiden avaaminen, ohjeistukset, luvat 	<ul style="list-style-type: none"> Retket, tapahtumat, leiritoiminta, työpajat, talkoot Kaupunkivierailu ja puutarha Pieneläinvierailut, vuokraeläimet Luontotoiminta Retkeily ja elämystoiminta Tutustuminen muihin pieneläintiloihin 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö oppilaitosten ja koulujen kanssa Tutustamiskäynnit Eläinvierailut ja vuokraeläimet
Työmuodon hyvinvointivaikutukset			
<ul style="list-style-type: none"> Eläinten positiiviset vaikutukset nuorten hyvinvointiin Pehmeä, tarpeellinen työmuoto. Vastapainoa perinteiselle nuorisotilatyölle. Laajentaa toimintaa ja harrastusmahdollisuuksia sekä kokemuksia ja elämyksiä vantaalaisilla nuorille Madalta kynnystä sosiaalisin tilanteisiin Vahvistaa luontosuhdetta ja ympäristötietoutta Tietoa ravinnosta Hoivavietti ja sosiaalisten taitojen peilaaminen eläimen kautta Rauhoittava työmuoto ja ympäristö 			

Tutkimuksen tuloksia ei saada suoraan valmiiksi aineistoa analysoimalla ja analyysin prosessia kuvailemalla. Tutkija tekee aineiston analyysin, pelkistämisen ja koonnin avulla tutkimuksen tuloksista tulkintaa ja johtopäätöksiä, joilla pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. (Puusa, 2020, ss. 154–155) Lomakekyselyn tulokset luvussa analysoidaan opinnäytetyön tutkimuksen tulosten vastaamista opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millaisia kokemuksia ja käytänteitä nuorisotyöntekijöillä ja esihenkilöillä on luonto- ja eläinavusteisesta työmuodosta?
2. Millaisia toiveita ja tarpeita nuorisotyöntekijöillä ja esihenkilöillä on luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittämiseen?
3. Millainen on luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli?

Kyselyn avulla kartoitettiin, millaisia kokemuksia ja käytänteitä työntekijöillä ja esihenkilöillä on luonto- ja eläinavusteisesta työmuodosta ja miten työmuoto näkyi heidän työssään. Kyselyn vastauksista nousi esille, että luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toteuttamiseen on aloitettu luomaan jonkinlaisia rakenteita. Toiminta on vielä varsin uutta, ja sitä on toteutettu pääsääntöisesti nuorille järjestettävän avoimen kesätoiminnan, harrastetoiminnan sekä avoimen nuorisotilatoiminnan yhteydessä. Toimintaympäristö, tilat ja varusteet toiminnan toteuttamiseksi koettiin hyväksi. Toimintaan ja eläimille tarkoitettut tilat ovat vasta suunnitteilla ja rakenteilla. Uusien tilojen ja työmuodon rakentuminen on koettu etenevän hitaasti ja turhan byrokraattisesti. Uudet tilat kuitenkin mahdollistavat toiminnan vakiintumisen ja kehittymisen. Toimintaa on toteutettu suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti, muun muassa retkitoiminnan ja kaupunkiviljelyn muodoissa sekä harrastetoiminnassa ja avoimen nuorisotilatoiminnan yhteydessä. Nuoriso- ja yhteisöpalveluiden tiloissa on vierailut erilaisia lemmikkieläimiä. Työmuoto näkyy arjen toiminnassa myös retkikohteiden valinnassa ja lähiympäristön hyödyntämisessä.

Luonto- ja eläinavusteisella työmuodolla koettiin olevan erilaisia positiivisia vaikutuksia nuorten hyvinvointiin, madaltavan kynnystä sosiaalisiin tilanteisiin, lisäävän erilaisia työmenetelmiä nuorisotyöhön sekä tuovan harrastusmahdollisuuksia vantaalaisille nuorille. Toimintaympäristö sekä työmuoto itsessään koettiin rauhoittavina tekijöinä. Toiminnan koettiin mahdollistavan elämyksiä ja uusia kokemuksia vantaalaisille nuorille. Luonto- ja eläinavusteisen työn koettiin myös vahvistavan luontosuhdetta sekä ympäristötietouden kasvamista. Työmuoto miellettiin potentiaaliseksi ja tarpeelliseksi, pehmeäksi työmuodoksi. Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon koettiin vaativan sitoutumista ja tukea. Työmuodon toteuttamiseen on vastaajien mukaan olemassa organisaation ja esihenkilötason tuki ja kannustus. Organisaatio tukee muun muassa luonto- ja eläinavusteisen työskentelyyn sopivissa opinnoissa. Työntekijäresurssia kuitenkin toivottiin toiminnan toteuttamiseen lisää. Nuorten toiveet, tarpeet ja motivaatio tulisi tarkemmin huomioida toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Toimintaan myös koettiin tarvitsevan lisää näkyvyyttä. Osa vastanneista koki tarvitsevansa tietoa työmuodosta ja sen hyödyistä.

Lomakekyselyn avulla kartoitettiin myös, millaisia toiveita ja tarpeita alueen työntekijöillä ja esihenkilöillä on luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalliin kehittämiseen. Kyselyn avulla kerättiin tietoa millaisia toimintoja ja menetelmiä työmuotoon sisältyy tai voisi tulevaisuudessa sisältyä. Toimintamalliin toivottiin valmiita ohjeita ja toimintarunkoja ryhmien ja yksilöiden kanssa työskentelyyn. Eläinten avustuksella tehtävää työtä toivottiin nostettavan enemmän esille, sekä sosiaalipedagogisen toiminta-ajatuksen avaamista työntekijöille. Toiminta tarvitsisi myös luonto- ja eläinavusteisen työmuodon vuosikellon sekä

arviointilomakkeita työn suunnittelun ja toteutuksen tueksi. Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalliin toivottiin perehdytysmateriaalia sekä materiaalia kestävän kehityksen huomioimiseen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Toimintamallin toivottiin sisältävän työn sisältöjen ja ohjeistusten avaamista. Ohjeistusta toivottiin muun muassa yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa, toiminnan tavoitteista, arvioinnista, työn tuloksista sekä työn dokumentoinnista. Toimintamuotoihin ja menetelmiin toivottiin leiritoiminnan elvyttämistä, erilaisia vierailuita ja tutustumiskäyntejä sekä alan asiantuntijoiden konsultointia työn tueksi. Toimitiloihin ja varusteisiin toivottiin muutamia lisäyksiä. Työmuotoa toivottiin hyödynnettävän kokonaisvaltaisemmin nuorisotyössä sekä toimintaan jatkuvuutta.

Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin muodon ja rakenteen toivottiin olevan sähköinen, toiminnan suunnitteluun hyödynnettävä manuaali. Sisältöön toivottiin toimintamuodon avaamista, perehdytysmateriaalia, tietoa tiloista, varusteista ja yhteistyökumppaneista sekä materiaalia toiminnan suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja dokumentoinnin tueksi. Lisäksi toivottiin lisättävän tietoa työmuodon hyvinvointivaikutuksista, toimintamuodoista ja erilaisista työmenetelmistä, täydennyskoulutuksista ja teorian tiedosta, retki- ja leiritoiminnasta sekä ympäristönäkökulman ja kestävän kehityksen huomioimisesta. Toimintamallin toivottiin sisältävän materiaalia myös työmuodon ja toiminnan kehittämisen tueksi. Kyselyn avulla selviteltiin lisäksi luonto- ja eläinavusteisen työmuodon ja toiminnan keskeisiä yhteistyökumppaneita. Muiden toimijoiden kanssa toivottiin tiivistä yhteistyötä.

5.2 Työpajatyöskentelyn tulokset

Opinnäytetyön tuotoksena koottua luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallia testattiin, arviointiin ja muokattiin työpajatyöskentelyn avulla yhdessä alueen nuorisotyöntekijöiden, erityisnuorisotyöntekijän sekä esihenkilön kanssa. Opinnäytetyön tutkimuksen informaatiokirjeessä, joka lähetettiin kyselyyn osallistuville henkilöille lomakekyselyn yhteydessä, informoitiin etukäteen syksyllä 2023 toteutettavasta työpajatyöskentelystä. Työpajatyöskentely toteutettiin syyskuussa 2023, Microsoft Teams -alustaa hyödyntäen. Työpajaan osallistui seitsemän henkilöä. Työpajaan osallistuneille esiteltiin ensin lomakekyselyn tutkimuksen tuloksia, jonka jälkeen siirryttiin tarkastelemaan luonto- ja eläinavusteisen työmuodon tueksi koottua toimintamallia. Työpajatyöskentelyn ryhmätyöosiossa hyödynnettiin Google Jamboard -alustaa. Ryhmätyöskentelynä arvioitiin toimintamallin rakennetta ja muotoa, sisältöä sekä käytettävyyttä. Ryhmätyöskentelyssä

esille nousseita toiveita ja ajatuksia toimintamallin kehittämiseksi koottiin vielä työpajatyöskentelyn lopuksi yhteen ryhmäkeskustelun avulla (Taulukko 3).

Taulukko 3. Työpajatyöskentelyn tulokset.

1. Toimintamallin rakenne, muoto, selkeys ja käytettävyys	2. Toimintamallin sisältö ja käytännön toimivuus	3. Toiveet ja ajatukset toimintamallin kehittämiseksi
<ul style="list-style-type: none"> ● Kattava kokonaisuus ● Kyselyn pohjalta esiin nousseita teemoja löytyy toimintamallista hyvin. ● Hyvinvointiteeman nosto, hyvä eläinten ja ihmisten ● Lyhyt avaus toimintaa ohjaavasta sosiaalipedagogisesta viitekehystä sekä toimintamuodoista, jolloin toimisi paremmin perehdytyksen tukena. ● Hyvä ja selkeä rakenne ● Tarpeisiin vastaava ● Konkreettisesti käytettävä ● Sisällysluetteloon selkeyttä otsikoinnin, numeroinnin, sivunumeroinnin ja hyperlinkkien avulla. ● Sähköinen, helposti päivitettävä muoto 	<ul style="list-style-type: none"> ● Materiaalipankki, käytännön ideoita avoimeen toimintaan ja nuorteniltoihin. ● Tarvike- ja lainavälinelistaus ● Perehdytys ja koulutusmateriaalia ● Materiaalia kestävä kehityksen huomioimiseksi sekä materiaalien uudelleen käyttämisestä ● Materiaalia luonnonkasvien hyödyntämisestä ● Vuosikello hyvä ja tarpeeksi yksinkertainen. ● Diojen tiivistäminen ja turhien poisto ● Materiaalipankkiin linkkejä ja perustietoa eläinten käyttäytymisestä sekä eläinavusteisesta työskentelystä ● Yhteistyökumppaneiden yhteystiedot materiaalipankkiin, helpottaa päivittämistä. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Raportointiohjeistus (The Logbook) ● Vuosikellon lisäykset ja muutokset ● Koulutustarjonnan päivittäminen ● Yhteystietojen muokkaus ja lisäys ● Toiminnan tavoitteellisuus oman otsikon alle. ● Toiminnan laatukriteerit ja tasokuvaus

Työpajatyöskentelyn avulla testattiin ja arviointiin toimintamallin vastaamista Vantaan kaupungin ja erityisesti Aviapolis-Kivistön alueen työntekijöiden tarpeisiin, toimintamallin rakennetta, muotoa, selkeyttä ja käytettävyttä, toimintamalliin koottua sisältöä sekä sitä, onko materiaali käytännön työssä konkreettisesti hyödynnettävissä. Työpajatyöskentely tuotti tietoa opinnäytetyön tutkimuksen vastaamisesta tutkimuskysymyksiin sekä toimintamallin hyödynnettävyydestä luonto- ja eläinavusteiseen käytännön työhön.

Toimintamallin arvoitiin vastaavan työntekijöiden tarpeisiin. Toimintamallin rakenne arvioitiin hyväksi ja selkeäksi ja kokonaisuus kattavaksi. Kyselyn pohjalta esiin nousseita teemoja arvioitiin löytyvän toimintamallista hyvin. Erityisesti hyvinvointiteema sekä ihmisten että eläinten osalta koettiin hyvänä nostona. Toimintamalliin rakenteeseen ja sisältöön ehdotettiin muutamaa muutosta ja lisäystä. Työmuodon esittelyyn toivottiin lyhyttä avasta myös toimintaa ohjaavasta sosiaalipedagogisesta viitekehystä. Eri toimintamuotoja toivottiin avattavan lyhyesti, jolloin materiaali toimisi paremmin myös uusien työntekijöiden perehdytyksen tukena. Sisällysluetteloon toivottiin selkeyttä ja mahdollisuutta asiakokonaisuuksien löytämiseksi nopeammin selkeän otsikoinnin, numeroinnin, sivunumeroinnin tai hyperlinkityksen avulla. Toimintamallia toivottiin sähköiseen ja helposti päivitettävään muotoon. Toimintamallia on tarkoitus päivittää ja täyttää toiminnan käynnistymisen ja vakiintumisen myötä.

Toimintamallin sisältöön toivottiin materiaalipankkia ja käytännön ideoita, kuinka työmuotoa voisi hyödyntää nuorisotilan avoimessa toiminnassa ja nuortenilloissa. Materiaalipankkiin toivottiin lisättävän linkkejä ja perustietoa eläinten käyttäytymisestä ja eläinavusteisesta työskentelystä sekä keskeisten yhteistyökumppaneiden yhteystietoja kootusti, jolloin tietoja olisi myös helpompi päivittää. Luonto- ja eläinavusteisessa työmuodossa hyödynnettävistä tarvikkeista ja lainavälineistä toivottiin selkeää listausta sekä tietoa tarvikkeiden sijainnista ja lainauspaikoista. Toiminnan tavoitteellisuudesta toivottiin lisättävän tietoa oman otsikon alle. Lisäksi toivottiin perehdytys- tai koulutusmateriaalia esimerkiksi puutarhan pystyttämisestä sekä hoitamisesta erityisesti kesätyöntekijöiden ja uusien työntekijöiden perehdyttämisen tueksi. Materiaalia toivottiin esimerkiksi luonnosta kerättävien kasvien hyödyntämiseen sekä kestävän kehityksen huomioimiseen ja materiaalien uudelleenkäyttämiseen. Ohjeistusta toivottiin luonto- ja eläinavusteisen työmuodon dokumentointiin The Logbook - raportointijärjestelmään, jonne on lisätty oma osio työmuodon raportointiin. Vuosikello koettiin hyväksi ja riittävän yksinkertaiseksi. Toimintamallin sisältämään vuosikelloon, koulutustarjontaan, yhteistyötahoihin sekä työmuotoihin tehtiin muutama muokkaus ja lisäys muun muassa harrastetoimintoihin sekä pienryhmä- ja yksilötyöskentelyyn liittyen. Toiminnan laatukriteereitä ja tasokuvausta toivottiin työmuodon ja toiminnan kehittämisen tueksi.

5.3 Esihenkilötiimin konsultointi ja arvio

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia sekä opinnäytetyön tuotoksena koottua toimintamallia esiteltiin Vantaan kaupungin alueellisen nuorisotyön esihenkilöille syyskuussa 2023. Esihenkilötiimin jäsenet saivat tutustua materiaaliin itsenäisesti parin viikon ajan. Palautteet ja kehittämis ehdotukset opinnäytetyön tutkimuksesta ja toimintamallista pyydettiin sähköpostitse kirjallisessa muodossa.

Vantaan kaupungin alueellisen nuorisotyön esihenkilöitä konsultoitiin toimintamallin arvioimiseksi ja kehittämiseksi. Esihenkilöitä konsultoimalla pyrittiin syventämään opinnäytetyön tutkimuksen aineistoa, tuomaan opinnäytetyön aiheeseen monipuolista näkökulmaa sekä kokoamaan ja hyödyntämään esihenkilöiden huomioita ja arvioita tutkimuksen tulosten pohjalta kootusta toimintamallirungosta. Esihenkilöitä pyydettiin arvioimaan toimintamallin rakennetta, muotoa sekä käytettävyyttä, toimintamallin sisältöä ja käytännön toimivuutta. Konsultoinnin avulla pyrittiin lisäksi selvittämään, soveltuuko koottu toimintamalli jalkautettavaksi käytäntöön.

Esihenkilöiden palautteen ja arvioinnin mukaan opinnäytetyön tutkimuksen tuotoksena työstetty luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli on kattava ja visuaalisesti

kaunis, selkeä ja toimiva. Sisällyksen teemoittelu oli hyvä. Toimintamallista koettiin esihenkilöiden arvioiden mukaan saavan hyvin kiinni siitä, mitä luonto- ja eläinavusteinen työmuoto käytännössä on. Vuosikello arvioitiin selkeäksi. Kehittämisehdotusten mukaisesti toimintamalliin lisättiin vielä osio toiminnan aloittamiseen tarvittavista viranomaisluvista sekä oma osio allergia-asioiden huomioimisesta toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Esihenkilöiden arvion perusteella toimintamallin osioita tiivistettiin ja sisältöä selkeytettiin, yhtenäistettiin ja niputeltiin tarkemmin aihepiireittäin. Toimintamallin hyvinvointiosio koettiin tärkeäksi ja sijoitettiin uudelleen toimintamallin alkupäähän.

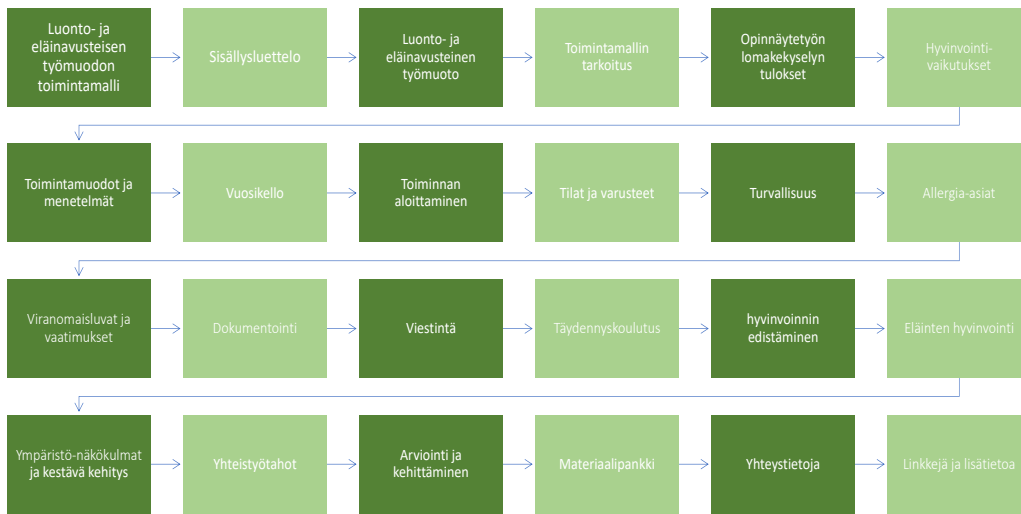
Toimintamalli arvioitiin lomakekyselyn tulosten valossa vastaavan hyvin työntekijöiden kyselyssä esiin tulleisiin toiveisiin ja tarpeisiin. Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto koettiin esihenkilöihin taholta tärkeäksi toiminnaksi ja toimintamallin avulla työmuotoa toivottiin voivan juurruttaa, kehittää ja tehdä entistä enemmän näkyväksi.

5.4 Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli

Lomakekyselyn tuloksissa esille nousseiden toiveiden, tarpeiden ja käytänteiden sekä opinnäytetyön tekijän aineistosta nousseiden havaintojen pohjalta luonto- ja eläinavusteisen työmuodon tueksi lähdettiin kehittämään toimintamallia. Toimintamalli pyrittiin kokoamaan selkeäksi ja toimivaksi, käytännön työssä hyödynnettäväksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena oli myös koota toimintamalli sellaiseen muotoon, jossa se olisi helppoiten saavutettavissa ja hyödynnettävissä. Toimintamalli on tarkoitettu vain Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluiden käyttöön, ja sijaitsee sähköisenä versiona Vantaan kaupungin pilvipalvelussa. Tämän vuoksi koottua toimintamallia ei sellaisenaan löydy tämän opinnäytetyön liitteenä. Toimintamallia ja sen sisältöä havainnollistava rakenne on lisätynä opinnäytetyön liitteenä 3.

Toimintamalliin lähdettiin kokoamaan ensin selkeää runkoa (Kuva 3). Runkoa ja sisältöä jaoteltiin ja otsikoitiin seuraavien teemojen mukaisesti: Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto, toimintamallin tarkoitus, opinnäytetyön kyselyn tulokset, luonto- ja eläinavusteisen toiminnan hyvinvointivaikutukset, luonto- ja eläinavusteisen työn toimintamuodot, vuosikello, toiminnan aloittaminen, tilat ja varusteet, turvallisuus, allergia-asiat, viranomaisluvut ja vaatimukset, dokumentointi, viestintä, täydennyskoulutus, nuorten hyvinvoinnin edistäminen, eläinten hyvinvointi, ympäristönäkökulmat ja kestävä kehitys, yhteistyötahot, arviointi ja kehittäminen, materiaalipankki, yhteystietoja sekä linkkejä ja lisätietoja.

Kuva 3. Toimintamallin runko.

Otsikoiden alle koottiin sisältöä opinnäytetyön tutkimuksessa nousseiden toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. Toimintamalli koottiin sähköisenä tiedostona käsikirjamaiseen muotoon. Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluiden sähköiseen nuorisotyön käsikirjaan on tarkoituksena luoda oma kansio luonto- ja eläinavusteiselle työmuodolle. Kansioon on tarkoitus lisätä opinnäytetyön tuotoksena syntynyt luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli sekä luoda toiminnalle oma materiaalipankki. Toimintamallia on tarkoitus täydentää tarvittavilla osioilla toiminnan vakiintuessa ja kehittyessä. Toimintamalli on tarkoitus jalkauttaa Vantaan kaupungin alueelliseen nuorisotyöhän vuoden 2024 aikana. Onnistunut kehittämistoiminta vaatii myös toiminnan säännöllistä jatkoarviointia ja työstöä (Ahonen, 2017, ss. 96–97). Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallia on tarkoitus jatkotyöstää ja testata myös alueellisen nuorisotyön luonto- ja eläinavusteiseen toimintaan osallistuvien nuorten sekä yhteistyökumppaneiden kanssa.

6 Pohdinta ja opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia on peilattu teoretietoon, aiempiin tutkimuksiin sekä opinnäytetyön tekijän omaan pohdintaan opinnäytetyön aiheesta. Tutkimuksen tuloksia, pohdintaa ja havaintoja sekä opinnäytetyön tutkimuksen tulosten yleistettävyyttä on perusteltu teoretiedon ja kirjallisten lähteiden avulla. Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksia ja niiden vastaamista kehittämistehtävään sekä tutkimuskysymyksiin on arvioitu kriittisesti ja puolueettomasti.

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Vantaan kaupungin nuorisotyöntekijöiden, erityisnuorisotyön sekä esihenkilötason kokemuksia, toiveita ja tarpeita luonto- ja eläinavusteisen työmuodon hyödyntämisestä nuorten hyvinvoinnin edistämisen tukena nuorisotyössä. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös osallistaa työntekijä- sekä esihenkilötasoa luonto- ja eläinavusteisen nuorisotyön toimintamallin kehittämiseen. Opinnäytetyön tuotoksena oli tarkoitus kehittää ja yhtenäistää luonto- ja eläinavusteisen työmuodon käytänteitä sekä suunnittelu ja arviointityötä ja luoda selkeä toimintamalli tukemaan nuorisotyöntekijöiden työtä.

6.1 Pohdinta

Työntekijöiltä sekä esihenkilötiimiltä saadun arvioin perusteella opinnäytetyön tuotoksena koottu luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli toimisi työmuotoon perehdyttämisen tukena. Perehdytystä työhön ja uusiin työmenetelmiin tarvitaan aina, oli kyseessä uusi työntekijä, toisiin työtehtäviin siirtyvä työntekijä, kesätyöntekijä tai vuokratyöntekijä. Hyvällä perehdytyksellä luodaan edellytykset suoriutua työstä nopeasti, tehokkaasti ja turvallisesti. Perehdytys vaikuttaa työympäristöön kiinnittymiseen, työssä viihtymiseen sekä siihen millaisen kuvan työntekijä työnantajaorganisaatiosta saa. Päävastuu perehdytyksestä on operatiivisen tason työn lähiesihenkilöillä. (Viitala, 2021, ss. 97–98)

Toimintamalliin koottu materiaali voisi toimia jatkossa tietolähteenä. Uuden työmuodon jalkauttaminen vaatii huolellista perehdytystä ja työssä tarvittavan osaamisen, tietojen ja taitojen mahdollistamista työntekijöille. Työssä ja toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset vaikuttavat osaamisvaatimuksiin ja -tarpeisiin sekä operatiivisen työn suorittamiseen että työn johtamisen tasolla. (Laulainen ym., 2020, s. 154) Työntekijöiden ymmärrys työmuodosta, työmenetelmistä sekä toiminnan hyvinvointivaikutuksista edistäisi työntekijöiden motivaatiota, sitoutumista, turvallisuutta ja työhyvinvointia sekä työmuodon kokonaisvaltaista hyödynnettävyyttä. Turvallisuusnäkökulmien tunnistaminen ja pohtiminen työn suunnittelussa ja toteuttamisessa on itsenäisessä työskentelyssä tärkeää riskien poistamiseksi. Työntekijöiden edellytetään osaavan työssä monipuolisia ja monialaisia tietoja, taitoja ja luovuutta työn teknisen suorittamisen lisäksi. Tiedon lisääminen ja uusien taitojen hankkiminen on olennainen osa työelämää ja päivittäistä työtä. Työn vaatimukset muuttuvat jatkuvasti. Tiedot ja taidot vanhentuvat ja vaativat päivittämistä. (Ministry of Social Affairs and Health, 2015, ss. 6, 8) Opinnäytetyön tietoperustaa voidaan hyödyntää myös luonto- ja

eläinavusteisen työmuodon toimintamallin tietoperustan kokoamiseen sekä työntekijöiden perehdyttämisen tukena.

Uusilla palveluilla ja palveluiden kehittämisellä julkisella sektorilla pyritään edistämään hyvinvointia kaikilla ihmisen toiminnan osa-alueilla. Suunnittelua ja kehittämistä tarvitaan palveluista hallintojärjestelmiin. Strategisella suunnittelulla pystytään uudistamaan palveluita, parantamaan hallintojärjestelmiä, rakennetun ympäristön suunnittelua sekä huomioimaan kansalaisten osallisuus ja vuorovaikutus kehittämisessä ja palveluiden muotoilussa. Lainsäädännön ja yleisen tietoisuuden kasvun myötä ympäristöasioita ja ekosysteemien suojelemista on alettu huomioida myös kehittämistyössä. (Penin, 2018, ss. 130, 149–150) Uuden työmuodon vakiintuminen osaksi organisaation toimintaa vaatii myös esihenkilötason ja johdon sitoutumista ja tukea uuden kehittämiseen. Toiminnan juurruttamiseksi tarvitaan aikaa ja resurssia, positiivisia kokemuksia sekä toimintojen vahvistamista erilaisin johtamisen menetelmin. Myös uuden työmuodon parissa toimivien työntekijöiden rekrytointiin tulisi kiinnittää huomiota ja valita tehtäviin henkilöitä, jotka pystyvät ylläpitämään ja kehittämään työmuotoa ja toimintatapoja. (Viitala & Jylhä, 2019, ss. 286, 290)

Salorannan (2010, s. 163) mukaan nuorilla on tutkimusten mukaan hyvin tietoa ympäristöasioista, mutta he eivät ole valmiita karsimaan omista kulutustottumuksistaan ympäristön suojelemiseksi. Lapsuus ja nuoruus ovat tärkeää aikaa ympäristöherkkyyden kehittymiselle. Ympäristöherkkyydellä tarkoitetaan tunnepitoista suhtautumista luontoon. Tiedon jakamisen lisäksi lasten ja nuorten kanssa tulisi ottaa käyttöön menetelmiä, jotka mahdollistaisivat heille kokemuksia ja elämyksiä. Näin voitaisiin vahvistaa ympäristöherkkyyttä ja luoda pohjaa myönteisen luontosuhteen kehittymiselle sekä ympäristövastuullisemmalle käyttäytymiselle. (Saloranta, 2010, ss. 164–165) Pehmeille, kokemuksia, elämyksiä ja tunteita tarjoaville toimintamuodoille on siis tilausta ja tarvetta. Ympäristöä ja luontoa ei pelasteta vain lakeja määräyksiä säätämällä. Tarvitaan ihmisten sisäistä motivaatiota ja hyvää luontosuhdetta, jonka huomioimiseksi kaupungistuvassa yhteiskunnassa tarvittaisiin enemmän tekoja. (Saloranta, 2010, s. 165)

Suhtautuminen luontoon sekä ulkoiluun tarvittavat tiedot ja taidot opitaan lapsena ja nuorena. Lähiluonto vaikuttaa luontosuhteen kehittymiseen ja sen saavutettavuus on lapsille ja nuorille erityisen tärkeää. Tasa-arvon näkökulmasta on ensisijaista, että lasten ja nuorten ulkoilupaikat ovat lähellä kotia. (Sievänen & Neuvonen, 2014, s. 33) Kaupunkiympäristössä myös pienet luontoalueet ovat merkityksellisiä. Erityisesti lapset ja nuoret löytävät pienistäkin luontoympäristöistä ajanviettoa ja kokoontumispaikkoja. Virkistysmahdollisuudet ovat tärkeä osa hyvinvointia ja hyvää elinympäristöä. Niiden saavutettavuus on tärkeää myös

kansanterveydellisesti. Saavutettavat virkistyspalvelurakenteet, helppokulkuiset reitit sekä mielekäs virkistäytymisympäristö houkuttelevat liikkumaan ja leikkimään ja edistävät sitä kautta hyvinvointia. Luonnon tarjoamista ekosysteemipalveluista ja virkistymismahdollisuuksista on säädelty myös maankäyttö- ja rakennuslaissa. (Kopperoinen, 2015, ss. 164–166; Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 § 54) Kunnat ja kaupungit voisivat ottaa roolia suunnannäyttäjinä ja edellyttää luonnon huomioimista lain vaatimuksia enemmän (Saarikivi, 2020, s. 173). Lähelle nuorten arkea ja ajanviettopaikkoja luodut mahdollisuudet viettää aikaa luonnossa tai eläinten parissa toimiessa lisäisivät nuorten osalta ekosysteemipalveluiden saavutettavuutta ja ympäristöoikeudenmukaisuuden toteutumista. Uudenlaiset nuoriso- ja asukaspuistot ja -tilat sekä työmuodot ja toiminnot voisivat toimia vastuullisen ympäristökansalaisuuden kasvupaikkoina. (Koskinen, 2010, s. 61).

Vantaan kaupungin tavoitteita ja toimia ilmasto- ja ympäristötyön toteuttamiseksi ja ympäristövastuun kantamiseksi on kirjattu resurssiviisauden tiekarttaan. Sen lisäksi ympäristön hyvinvoinnin ja sitä kautta kuntalaisten hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä ja tekoja on kirjattu Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä nuoriso- ja yhteisöpalveluiden kestävä kehityksen kasvatuksen suunnitelmaan. Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon ja menetelmien avulla voidaan vaikuttaa terveyttä ja hyvinvointia edistävästi myös muiden strategiakaudelle valittujen toimenpiteiden osalta.

6.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja yleistettävyys

Opinnäytetyön tutkimusprosessi on pyritty toteuttamaan, perustelevaan ja dokumentoimaan avoimesti ja läpinäkyvästi. Tutkimuksessa hyödynnettyä menetelmiä, aineistoa, aineiston analyysiä sekä tutkimuksen tuloksia on kuvattu mahdollisimman huolellisesti ja tarkasti. Tutkimuksen laadukkuus perustuu siihen, miten tarkasti ja läpinäkyvästi tutkija kertoo, mitä menetelmiä ja aineistoja hän on tutkimuksessaan käyttänyt ja millaisia tuloksia hän on tutkimuksellaan saanut selville (Vuorio, 2015, s. 20). Huolellisesti ja tarkasti kuvattu aineisto ja sen sisällön käsittely lisää opinnäytetyön luotettavuutta (Vilkka, 2021b, s. 154). Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta ja tutkimuksen toteuttamista ei voida pitää toisistaan irrallisina. Luotettavuuden arvioinnissa kohteena ovat tutkijan toiminta sekä hänen tekemänsä valinnat ja ratkaisut, jotka tulee pystyä tutkimuksessa perustelevaan, arvioimaan ja dokumentoimaan. (Vilkka, 2021a, ss. 196–197) Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka tarkoituksena oli tuottaa nuorisotyön ammattilaisten toiveisiin, tarpeisiin, kokemukseen ja ammattitaitoon pohjautuvaa tietoa opinnäytetyön tuotoksena kehitettävää luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallia varten.

Opinnäytetyön tutkimuksen tekijä työskentelee Vantaan kaupungilla nuorisotyön parissa ja luonto- ja eläinavusteisen työmuodon kehittäminen on osa työnkuvaa.

Tutkimuksen luotettavuuden arviointiin liittyviä keskeisiä käsitteitä ovat validiteetti ja reabiliteetti. Validiteetillä tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä, eli tutkimusmenetelmien tai mittarien sopivuutta ja kykyä tuottaa tietoa, jota tutkimuksella halutaan tuottaa. (Vilkkä, 2021a, ss. 193–198) Opinnäytetyön aiheeseen ja aiempaan tutkimustietoon on perehdytty kattavasti. Teoriatietoa on hyödynnetty tukemaan opinnäytetyön tutkimusta. Teoriatietoon ja aiempiin tutkimuksiin riittävästi perehtymällä tutkimuksen validiteettia voidaan lisätä. Tutkimuksessa yleistäminen tehdään aina tutkijan tulkinnasta, eikä tutkimusaineistosta. Tulkinta on tutkijan, aineiston sekä teorian välisen vuoropuhelun tulosta. Reabiliteetillä tarkoitetaan tutkimustulosten tarkkuutta ja toistettavuutta. (Vilkkä, 2021a, ss. 193–198) Opinnäytetyön tutkimuksessa käytetyn lomakekyselyn kysymykset testattiin kohderyhmällä ennen varsinaista otantaa. Kysymykset oli laadittu mahdollisimman selkeiksi ja kysymysten määrä rajattiin vain oleellisiin kysymyksiin.

Tutkimus voidaan arvioida yleistettäväksi, kun tutkimustulokset vastaavat tutkimuskohteen asettamien tavoitteiden sekä tutkimuksen tavoitteiden kanssa (Vilkkä, 2021a, s. 196). Opinnäytetyön tutkimus on tehty tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyyden huomioiden. Opinnäytetyön tutkimuksen aihetta on tarkasteltu myös yleisemmällä tasolla teoriatiedon, havaintojen ja pohdinnan avulla (Vilkkä, 2021a, s. 195). Tutkimuksen tuloksia ja johtopäätöksiä on peilattu teoriatietoon sekä aiempiin tutkimuksiin aiheesta. Kirjallisuutta ja aiempaa tutkimustietoa on hyödynnetty myös opinnäytetyön tuotoksena kootun toimintamallin tukena.

6.3 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan yleisesti sovittuja tiedeyhteisön hyväksymiä pelisääntöjä ja tutkimuskäytänteitä. Opinnäytetyön eettisyys perustuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Opinnäytetyön eettisessä tarkastelussa kiinnitetään huomiota koko opinnäytetyön prosessiin aina suunnitteluvaiheesta aineiston keräämiseen, käsittelyyn ja tulosten esittelyyn asti. (Vilkkä, 2021a, s. 41) Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan tutkimuksessa noudatettavia eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä. Aineistoa sekä opinnäytetyön tietoperustaa on tarkasteltu sekä analysoitu lähdekriittisyyttä noudattaen. (Vilkkä, 2021a, ss. 41–42)

Hyvän tieteellisen käytänteen mukaisesti opinnäytetyön tutkimukseen osallistuvia tahoja on informoitu opinnäytetyön aiheesta ja tarkoituksesta, toteutuksesta ja aikataulusta sekä aineiston kokoamisesta, käyttötarkoituksesta, säilyttämisestä ja sen asianmukaisesta hävittämisestä. Tutkimuksen aineistoa on käsitelty luottamuksellisesti. Aineistoa koskeva luottamuksellisuus tarkoittaa kerättyä tietoa ja sen käyttöä koskevia lupauksia. (Kuula, 2011, s. 64) Tutkimusta varten kerätyn tiedon käsittelystä on tehty erillinen aineistohallintasuunnitelma (Liite 2). Hämeen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeistuksen mukaisesti aineistoa säilytetään asianmukaisesti yksi vuosi, jotta tutkimuksen tulokset voitaisiin tarvittaessa tarkistaa. Tämän jälkeen aineisto hävitetään. (Hämeen Ammattikorkeakoulu, 2023) Tutkimukseen osallistuminen on perustunut vapaaehtoisuuteen. Lomakekyselyn vastaajia on informoitu anonymiteetin säilymisestä.

Tilaaajalle on opinnäytetyöprosessin alussa esitelty opinnäytetyön suunnitelma aikatauluineen. Suunnitelma sisälsi myös lomakekyselyn kysymykset. Opinnäytetyön tutkimuksen asianmukaista toteutusta varten on solmittu opinnäytetyö sopimus Vantaan kaupungin ja Hämeen Ammattikorkeakoulun kanssa. Tutkimusta varten on haettu myös asianmukaisesti tutkimuslupa Vantaan kaupungilta. (Vilkkä, 2021b, s. 115) Tilaajan kanssa sovittua aikataulua on noudatettu koko opinnäytetyön prosessin ajan. Tilaajaa on myös informoitu opinnäytetyön vaiheista sekä tutkimustuloksista.

Tutkimusetiikka perustuu yksilön vastuuseen ja itsesäätelyyn. Tiedeyhteisön jäsenillä on velvollisuus noudattaa yhteisesti sovittuja käytänteitä. Hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta vastaa siis jokainen tutkija henkilökohtaisesti. Vastuu kuuluu myös muille tutkimusryhmän jäsenille sekä koko tiedeyhteisölle. (Vuorio, 2015, s. 22) Tämä opinnäytetyön tutkimus on tehty hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkaavaisuutta noudattaen läpi koko opinnäytetyön tutkimusprosessin. (TENK, 2023) Opinnäytetyön tutkimuksen aineistoa ja tuloksia sekä tutkimusprosessin vaiheita on pyritty tarkastelemaan ja raportoimaan mahdollisimman objektiivisesti, rehellisesti ja läpinäkyvästi. Muiden tekemää työtä ja tutkimusta on kunnioitettu asianmukaisella viittauksella ja lähteitä merkitsemällä. (Vilkkä, 2021a, s. 42) Opinnäytetyön tutkimuksessa ei ole kerätty henkilötietoja. Aineistoa ei luovuteta ulkopuolisille. (Tietosuojalaki 1050/2018 § 31) Aineistoa on anonymisoitu pelkistämällä vastauksia ja poistamalla mahdolliset tunnisteet tekstistä (Kuula, 2011, s. 214).

6.4 Tilaajan edustajan arvio

Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset ja tutkimuksen tuotoksena koottu toimintamalli esiteltiin tilaajan edustajalle marraskuussa 2023. Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalveluiden edustajalta pyydettiin lausunto tilaajan näkökulmasta. Lausunnossa arvioidaan tilaajan asettamien tavoitteiden saavuttamista, tulosten ja kootun toimintamallin hyödynnettävyyttä sekä tekijän aktiivisuutta. Arvio pyydettiin tilaajan edustajalta sähköpostitse.

Tilaajan edustajan palautteen mukaan opinnäytetyön tutkimus on kehittänyt, yhtenäistänyt sekä edistänyt luonto- ja eläinavusteisen työmuodon ja toiminnan käytänteitä. Tilaajan arvion mukaan opinnäytetyön tutkimus on tuottanut Vantaan nuoriso- ja yhteisöpalveluille konkreettisen ja selkeän työkalun luonto- ja eläinavusteisen toiminnan toteuttamisen tueksi. Opinnäytetyössä on tilaajan mukaan laajasti huomioitu alaa koskevia lakeja, säännöksiä sekä erilaisia toimintamuotoja. Tilaajan arvion mukaan toimintamallin kehittämistä varten opinnäytetyön tutkimuksessa on selvitetty huolellisesti millaista materiaalia työmuodon- sekä toimintamallin toteuttamiseksi ja kehittämiseksi tarvitaan ja toivotaan. Opinnäytetyön prosessi tutkimuksineen ja työpajoineen on tilaajan mukaan edistänyt työntekijöiden ammatillista osaamista aiheesta sekä nuorisotyön suuntaamista luonto- ja eläinavusteiseen toimintaan. Toimintamalli arvioitiin kokonaisuudessaan kattavaksi, vuosittaista käytännön toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia tukevaksi sekä perehdytysmateriaalina hyödynnettäväksi kokonaisuudeksi. Tilaajan palautteen mukaan selkeä, yhtenäinen toimintamalli luo turvallista toimintaympäristöä. Opinnäytetyön tutkimuksen arvioitiin tukevan luonto- ja eläinavusteisen työmuodon sekä toiminnan jalkauttamista ja toteuttamista Vantaalla.

6.5 Jatkotutkimusaiheita

Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallia olisi mielenkiintoista testata ja jatkokehittää yhdessä sidosryhmien, yhteistyöverkoston sekä toimintaan osallistuvien nuorten avulla. Tämän lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia toiminnan merkityksellisyyttä ja vaikuttavuutta nuorten näkökulmasta. Luonto- ja eläinavusteista työmuotoa ja toimintaa voitaisiin pilotoida yhdessä sidosryhmien ja asiakkaiden kanssa. Vinbladin ja Välimaan (2022, s. 16) mukaan toiminnan pilotoinnilla voitaisiin testata palveluiden toimivuutta. Pilotoinnin avulla voidaan tuottaa tietoa muun muassa tiedonvaihdosta, toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta sekä toimintaan tarvittavista varusteista. Pilotointipalautteiden avulla saadaan kerättyä tietoa siitä mikä palvelumallissa toimi ja miten toimintaa voisi vielä

kehittää. Asiakkailta saadut hyvät palautteet myös toimivat motivaattoreina toiminnan tuottamiseen. (Vinblad & Välimaa, 2022, s. 16)

Julkisella sektorilla on kehitetty poikkihallinnollisella yhteistyöllä erilaisia kokeilevia toimintamalleja. Kokeilukulttuurissa toimintaympäristöä muutetaan ja uusia toimintamalleja luodaan yhdessä kuntalaisten, muiden toimijoiden ja henkilöstön kanssa verkostomaisesti ja ennakoiden. Kokeilevan kehittämisen prosessi on asiakas- ja organisaatiolähtöistä ja kehittämisellä tavoitellaan osallistavaa kehittämistä. Verkosto yhdessä kehittää palvelua ja samalla saadaan kerättyä palautetta uuden toimintatavan toimivuudesta ja vaikutuksista jo kehittämisen ja kokeilemisen aikana. (Viitala & Jylhä, 2019, s. 367)

7 Johtopäätökset ja yhteenveto

Opinnäytetyön tutkimusprosessi eteni tutkimussuunnitelman ja tavoitteen mukaisesti syksyn 2023 aikana. Opinnäytetyön tutkimukseen valitut menetelmät sekä työskentelytavat olivat toimivia. Lomakekyselyn avulla kerätty aineisto oli tutkimukseen soveltuva ja käyttökelpoista. Aineistoa analysoitiin aineistolähtöisen sisältöanalyysin avulla teemoittelemalla ja värikoodaamalla aineistoa. Tutkimuksen tulosten avulla saatiin selville työntekijöiden ja esihenkilötason kokemuksia, toiveita ja tarpeita, sekä jo käytössä olevia käytänteitä uuden työmuodon kehittämiseksi. Opinnäytetyön tutkimuksen tulosten pohjalta koottua luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallia työstettiin, muokattiin ja arvioitiin työpajatyöskentelyn sekä esihenkilötiimin konsultoinnin avulla. Tutkimuksen tekijän on tärkeää pohtia tutkimuksen ja sen tulosten vastaamista tutkimuskysymyksiin (Puusa, 2020, s. 156). Opinnäytetyön tutkimuksen avulla saatiin kerättyä opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin vastaavaa tietoa. Aineiston analyysin sekä tutkimustulosten tulkinnan avulla saatiin koottua käyttökelpoista tietoa luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittämiseksi.

Alueen työntekijätiimin ja esihenkilötason osallistaminen tutkimuksen sekä toimintamallin tekemiseen oli toimivaa ja motivoivaa. Avoin vuoropuhelu ja yhteinen kehittäminen toi esiin uusia näkökulmia, kasvatti osallisten tietoperustaa aiheesta ja uudesta työmuodosta sekä mahdollisti jokaisen työntekijän äänen kuulemisen ja hiljaisen tiedon hyödyntämisen. Kehittämistehtävän työstäminen yhteisen teeman äärellä oli tehokasta sekä toimintamallin kehittämistä ja jalkauttamista edistävää.

Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto koettiin opinnäytetyön tutkimukseen osallistuvien taholta merkitykselliseksi monella tavalla. Nuorisotyön tavoitteena on vahvistaa nuorten hyvinvointia

ja osallisuutta. Luonto ja eläimet edistävät tutkitusti hyvinvointia. Työmuodon ja toiminnan avulla sekä tietoa ja tietoutta aiheesta lisäämällä voidaan edistää paitsi nuorten ja työntekijöiden hyvinvointia, myös luonnon ja ympäristön sekä eläinten hyvinvointia. Eläinavusteinen työmuoto on osa luontoperustaisia hyvinvointipalveluita. Ammatilliset luonto- ja eläinavusteiset palvelut voisivat olla vastaamassa kasvaviin hyvinvointi- ja terveyshaasteisiin. Samalla kun toiminnalla edistetään ihmisen hyvinvointia, voidaan suojella ja edistää luonnon hyvinvointia esimerkiksi luonnon monimuotoisuutta tukemalla sekä varjelemalla ja säilyttämällä eliölajeja, eläinlajeja ja kulttuuriperintöä. (Lipponen ym., 2022, s. 1)

Luonto- ja eläinavusteisten menetelmien avulla voidaan tarjota nuorille kokemuksia ja elämyksiä, vahvistaa henkilökohtaista luontosuhdetta ja sitä kautta edistää ympäristövastuullisempaa elämäntapaa. Luontolähtöisten menetelmien valtakunnallisesta käyttöönotosta on tehty aloite sosiaali- ja terveysministeriölle vuonna 2022. Luonto- ja eläinavusteiset menetelmät vastaavat myös sote-uudistuksen tavoitteisiin vahvistaa perustason palveluja ja siirtää painopistettä ehkäisevään työhön. (Yli-Viikari, 2022, s. 1)

Kuntatasolla luontoympäristöjen ja eläinavusteisen työskentelyn mahdollisuudet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tulisi huomioida kunnan strategiassa, hyvinvointikertomuksissa ja -suunnitelmissa sekä palveluiden tuottamisessa (Lipponen, 2022, s. 1).

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksiin sekä palautteeseen peilattuna opinnäytetyön tutkimusprosessi oli onnistunut. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli on tilaajan toiveiden mukainen sekä käytännön työelämässä hyödynnettävissä. Toimintamallin avulla luonto- ja eläinavusteista työmuotoa ja toimintaa voidaan yhtenäistää ja tasalaatuistaa. Toimintamallin materiaalia voidaan hyödyntää perehdyttämisen sekä työskentelyn tukena ja sitä kautta edistää nuorten ja ympäristön hyvinvointia. Toimintamallin avulla voidaan myös lisätä luonto- ja eläinavusteisen työmuodon näkyvyyttä ja perustella uuden työmuodon käyttöä ja hyvinvointivaikutuksia.

Lähteet

- Ahonen, T. (2017). *Palvelumuotoilu Sotessa. Palvelumuotoilun käsikirja sosiaali- ja terveystalouden palvelujen kehittämiseen*. Painokiila oy.
- Alasoini, T. (2021). Työntekijöiden muuttuva rooli työelämän kehittämissuhteessa. Teoksessa P. Kettunen (toim.), *Työntekijän osallisuus. Mitä se on ja mitä sillä tavoitellaan* (ss. 36–54). Gaudeamus.
- Berman, M., Jonides, J., Kaplan S. (2008). The cognitive benefits of interacting with nature. *Psychological Science*, Vol. 19 (12), 1207–1212.
<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9280.200802225.x>
- Bekoff, M. (2007). *The Emotional Lives of Animals*. New world library.
- Borg, P. (2012). *Polkuja metsään*. Into Kustannus Oy.
- Cantell, H. (2011). Lapsuus ja nuoruus ympäristösuhteen perustana. Teoksessa J. Niemelä, E. Furman, A. Halkka, E-L. Hallanaro & S. Sorvari (toim.), *Ihminen ja ympäristö* (ss. 332–338). Gaudeamus.
- Dufva, M & Rekola, S. (2023). *Megatrendit 2023. Ymmärrystä yllätysten aikaan*.
<https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2023/#tiivistelma>
- Ervast, L. & Raukola-Lindblom, M. (2022). Johdanto. Teoksessa L. Ervast & M. Raukola-Lindblom (toim.), *Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä- tutkittua tietoa ja kokemuksia* (ss. 13–25). Sanasilta Oy.
- Escalera-Reyes, J. (2020). Place Attachment, Feeling of Belonging and Collective Identity in Socio-Ecological Systems: Study Case of Pegalajar (Andalucia-Spain). *Sustainability*, 12 (8) 3388. Haettu 20.11.2023 osoitteesta <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/8/3388>
- Faehnle, M., Kopperoinen, L., Tyrväinen, L., Löfström, I., Lyytimäki, J., Itkonen, P., Söderman, T. & Välimaa, I. (2014). Kaupunkiluonto lähellä. Teoksessa L. Tyrväinen, M. Kurttila, T. Sievänen & S. Tuulentie (toim.), *Hyvinvointia metsästä* (ss. 75–84). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Halkka, A. (2011). Ekosysteemit- osia, kokonaisuuksia ja toimintaa. Teoksessa J. Niemelä, E. Furman, A. Halkka, E-L. Hallanaro & S. Sorvari (toim.), *Ihminen ja ympäristö* (ss. 38–43). Gaudeamus.
- Hautamäki, L. & Vierimaa, J. (2022). Hoivan elävä verkosto: Monilajinen vuorovaikutus eläinavusteisessa toiminnassa. Teoksessa L. Ervast & M. Raukola-Lindblom (toim.), *Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä- tutkittua tietoa ja kokemuksia* (ss. 199–215). Sanasilta Oy.

- Heikkinen, L.T., Kaukko, M. & Salo, P. (2023). Mitä toimintatutkimus on ja miten sitä tehdään. Teoksessa L.T. Heikkinen & M. Kaukko (toim.), *Toimintatutkimus. Käytännön opas* (ss. 17–38). Vastapaino.
- Helsingin kaupunki. (n.d.). *Ekotukihenkilön tehtävät*.
<https://www.ekotuki.fi/toiminta/ekotukihenkilön-tehtävät/>
- Hiedanpää, J. & Peltola, T. (2011). Ekosysteemipalvelut tuottavat hyvinvointia. Teoksessa J. Niemelä, E. Furman, A. Halkka, E-L. Hallanaro & S. Sorvari (toim.), *Ihminen ja ympäristö* (ss. 100–111). Gaudeamus.
- Hiltunen, E. (2017). *Mitä tulevaisuuden asiakas haluaa. Trendit ja ilmiöt*. Doscendo oy.
- Hirvikoski, T., Ayyväri, A., Hagman, K. & Wollsten, P. (2018). *Yhteiskehittämisen käsikirja. Laurea Ammattikorkeakoulu*. <https://6aika.fi/wp-content/uploads/2019/06/Yhteiskehitta%CC%88misen-ka%CC%88sikirja.pdf>
- Honkanen, T. (2013). *Turpaterapiaa ja karvaista kaveruutta: Ihmisen ja eläimen välinen suhde sekä eläinten koetut vaikutukset hyvinvointiin ja elämäntyytyväisyyteen*. [pro gradu- tutkielma, Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-24033>
- Hämeen ammattikorkeakoulu. (n.d.). *Seikkailukasvatus. Kansainvälistä huippuosaamista*. Haettu 23.11.2023 osoitteesta <https://www.humak.fi/info/seikkailukasvatus/>
- Häyrynen, M. (2017). Kulttuurisuunnittelu, kulttuurikartoitus ja suomalainen kaupunkikehittäminen. Teoksessa M. Häyrynen & A. Wallin(toim.), *Kulttuurisuunnittelu, Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma* (ss. 7–28). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ikäheimo, K. (2015). Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä (AAA ja AAT). Teoksessa K. Ikäheimo (toim.), *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely suomessa* (ss. 10–13). Alfa Partners Academy - Solution Models House.
- Jonasson, V. (2021). ”Olen aidosti iloinen siitä millainen se on, yksilönä ja koiran”: *Terapiankoiran ohjaajien ajatuksia eläinavusteisesta interventiosta koiran minuuden ja mielen kontekstissa*. [pro gradu- tutkielma, Tampereen yliopisto].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202101141305>
- Juusola, M. (2016). Terapeuttinen luonto. Teoksessa A. Suomi, M. Juusola & E. Anundi (toim.), *Vihreä hoiva ja voima* (ss. 7–17). Terapia ja valmennuskeskus Helsingin majakka.
- Juuti, P. & Puusa, A. (2020). Toimintatutkimus. Sekä toimintaa että tutkimusta. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (ss. 267–281). Gaudeamus.
- Kahilaniemi, E. (2016). *Eläinavusteinen interventio. Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin*. Voimatassu Ky.

- Kalliomäki, H. & Vahlo, J. (2017). Kulttuurisuunnittelu lähestymistapana kaupunkien yhteiskehittämiseen. Teoksessa M. Häyrynen & A. Wallin(toim.), *Kulttuurisuunnittelu, Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma* (ss. 105–133). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kalpala, M. (2018). *Luonnonmukainen kaupunkipuutarha*. Metsäkustannus.
- Kananen, J. (2014). *Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä?* Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kasvumoottori. (n.d.). *Maslowin tarvehierarkia*. Haettu 11.11.2023 osoitteesta <https://kasvumoottori.fi/lessons/maslowin-tarvehierarkia/>
- Keto, S. (2022). *Enemmän kuin Sapiens. Kasvu elonkirjon jäseneksi*. Into.
- Keskinen, K. (2015). *Seikkailijasta seikkailukasvattajaksi. Seikkailukasvatus ammattina*. Koulutustalo Aavas Oy.
- Kiilakoski, T., Honkatukia, P. & Huttunen, R. (2018). Teoria tutkimuskysymyksen rakentamisessa. Teoksessa T. Kiilakoski & P. Honkatukia (toim.), *Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä* (ss. 62–74). Vastapaino.
- Kiilakoski, T. (2022). Kestävä kehitys ja tulevaisuus. Teoksessa T. Kiilakoski (toim.), *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021* (ss. 57–64). Nuorisotutkimusverkosto.
- Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. (2017). *Ammattieettiset ohjeet*. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/KKKT-Ammattieettiset-ohjeet.pdf>
- Kontula, K. (2015). Hyvä tutkimussuunnitelma. Teoksessa T. Keränen & A. Pasternack. (toim.), *Kliinisen tutkimuksen etiikka. Opas tutkijoille ja eettisille toimikunnille* (ss. 26–32). Duodecim.
- Kopperoinen, L. (2015). Virkistysmahdollisuudet ekosysteemipalveluna. Teoksessa A. Haapala, K. Puolakka & T. Rannisto (toim.), *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi* (ss. 160–173). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Korpela, K. & Pasanen, T. (2020). Biodiversiteetin havaitseminen ja psyykinen hyvinvointi. Teoksessa H. Mattila (toim.), *Elämän verkko. Luonnon monimuotoisuutta edistämässä* (ss. 213–220). Gaudeamus.
- Koskinen, S. (2010). *Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina. Ympäristökasvatuksen näkökulma osallistumiseen*. Nuorisotutkimusverkosto.
- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Vastapaino.
- Kunnaton, E. (2011). *Paikkasidos- ihmisen ja paikan välisen yhteyden vaikutukset kaupunkien sosio-ekologiseen resilienssiin*. [kandidaattityö, Aalto Yliopisto]. https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/107962/bachelor_Kunnaton_Eveliina_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Kuntalaki 410/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
- Kuntaliitto. (n.d.). *Kestävän kehityksen strateginen johtaminen. Kestävän kehityksen huomioon ottaminen yksittäisissä päätöksissä*. Noudettu 1.11.2023 osoitteesta www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/verkojulkaisut/kestava-kehityksen-strateginen-johtaminen/26-kestavan-kehityksen-huomioon-ottaminen-yksittaisissa
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä 612/2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>
- Lappalainen, P., Kiuru, N., Keinonen, K., Lappalainen, R., Puolakanaho, A. & Kaipainen, K. (2023). *Nuorten Kompassi luokassa*. Jyväskylän yliopisto.
- Lastensuojelulaki 417/2007. *Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat*. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Latvala-Sillman, P. (2018). *Työparina koira*. Sanasilta Oy.
- Laulainen, S., Zitting, J. & Niiranen, V. (2020). Henkilöstön ja johtajien osaamisvaatimukset integroitavissa palveluissa. Teoksessa A. Huijala & H. Taskinen (toim.), *Uudistuva sosiaali- ja terveysala* (ss. 151–178). Tampere University Press.
- Lipponen, M., Vehmasto, E., Lilja, T., Raussi, S., Kauppinen, T., Niemi, J. & Ovaska, U. (2022). *Eläinavusteisuus vastuullisesti käyttöön hyvinvointialueiden ja kuntien palveluihin*. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-448-7>
- Lyytimäki, J. (2011). Kaupunkiluonnon hyödyt ja harmit. Teoksessa J. Niemelä, E. Furman, A. Halkka, E-L. Hallanaro & S. Sorvari (toim.), *Ihminen ja ympäristö* (ss. 100–111). Gaudeamus.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132#L7P54>
- Maikku, H. (2022). Psykologisen turvallisuuden rakentuminen hevosavusteisessa koulutuksessa. Teoksessa L. Ervast & M. Raukola- Lindblom (toim.), *Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä- tutkittua tietoa ja kokemuksia* (ss. 33–54). Sanasilta Oy.
- Maslow, A.H. (2014). *A Theory of Human Motivation*. Sublime books.
- Mickelsson, R. (2022). Hyvinvointia ja luottamusta eläinavusteisella oppimisellä. Teoksessa L. Ervast & M. Raukola- Lindblom (toim.), *Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä- tutkittua tietoa ja kokemuksia* (ss. 55–75). Sanasilta Oy.
- Ministry of Social Affairs and Health. (2015). *Effects of working life and working environment on occupational safety and health and well-being at work*. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74716/RAP2015-45.pdf>
- Moberg, F. (2021). *Den uppfinningsrika planeten. Biomimikry naturens lösningar på var tids utmaningar*. Natur & Kultur.

- Muranen, P. (2023). Ilmiö. Lukulemmikkinä kirjastossa-Nykykoiran elämää. Teoksessa P. Suvilehto, P. Rautio & V-M. Värri (toim.), *Nuorten luonto eläimineen. Kohti monilajista nuorisotutkimusta* (ss. 179–189). Nuorisotutkimusseura.
- Mäkelä, J. (2023). Taidekasvatuksen askelia kanssaolemisen dialogiin. Teoksessa P. Suvilehto, P. Rautio & V-M. Värri (toim.), *Nuorten luonto eläimineen. Kohti monilajista nuorisotutkimusta* (ss. 109–130). Nuorisotutkimusseura.
- Mäki-Opas, T., Vaarama, M., Valkonen, T., Leinonen, j. & Syväjärvi, A. (2019). *Työkalupakki vaikuttavaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen: Sosiaalinen laatu, elämänlaatu, vaikuttavuusindikaattorit, hyvät käytännöt, osallistavat työmenetelmät ja kypsyysanalyysi*. PROMEQ.
https://learn.hamk.fi/pluginfile.php/1178721/mod_resource/content/1/PROMEQ_Tyok_alupakki_Paivitetty_31-5-2019.pdf
- Nieminen, J.K. (2020). *Ekosysteemijattelu*. Kampus kustannus.
- Niiniluoto, I. (2011). Luonto onnen lähteenä. Teoksessa J. Niemelä, E. Furman, A. Halkka, E-L. Hallanaro & S. Sorvari (toim.), *Ihminen ja ympäristö* (ss. 77–82). Gaudeamus.
- Nivala, E. & Rynänen, S. (2019). *Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. Gaudeamus.
- Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Nurmi, S. (2023). Suhteissa syntyvä toimijuus – Kestävyyssuutoksen siemeniä lasten luontosuhteissa. Teoksessa P. Suvilehto, P. Rautio & V-M. Värri (toim.), *Nuorten luonto eläimineen. Kohti monilajista nuorisotutkimusta* (ss. 44–84). Nuorisotutkimusseura.
- Ohisalo, M. (2012). ” Ei kenenkään maalta ” kaikkien maalle. *Kohdennetun nuorisotyön Luotsi- toiminnan arviointitutkimus*. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus.
<https://issuu.com/nuorisoasiainkeskus/docs/luotsiraportti>
- Oja, S. (2022). Ammatillisen työotteen rakentuminen hevosavusteisessa työssä. Teoksessa L. Ervast & M. Raukola- Lindblom (toim.), *Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä-tutkittua tietoa ja kokemuksia* (ss. 95–118). Sanasilta Oy.
- Ojanen, M. (2021). *Hyvinvoinnin käsikirja*. SAGA Egmont.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. (2020). *Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Sanoma Pro Oy.
- Oksanen, M. (2011). Onko luonnon itseisarvo perusta suojelulle? Teoksessa J. Niemelä, E. Furman, A. Halkka, E-L. Hallanaro & S. Sorvari (toim.), *Ihminen ja ympäristö* (ss. 83–88). Gaudeamus.
- Opetushallitus. (n.d.). *Tarpeet*. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/miina-ja-ville-opettajan-oppaita/miina-ja-ville-etiikkaa-etsimassa-10>
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

- Penin, L. (2018). *Designing the invisible. An introduction to service design*. Bloomsbury.
- Pompe, A. (2021). *Naturnära Äventyr*. The Book Affair.
- Puolakanaho, A., Lappalainen, P., Kaipainen, K., Keinonen, K., Lappalainen, R. & Kiuru, N. (2023). *Nuorten Kompassi-hyvinvointiohjelma. Opas nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille*. Niilo Mäki instituutti.
- Puolakka, K. (2015). Johdanto. Teoksessa A. Haapala, K. Puolakka & T. Rannisto (toim.), *Ympäristö, estetiikka ja hyvinvointi* (ss. 9–16). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (ss. 145–156). Gaudeamus.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (ss. 75–85). Gaudeamus.
- Rauas, M. (2014). *Pieniä tekoja, suuria asioita. Nuorisotyön eettinen näkökulma*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Rosenberg, M. (2023). Lemmikkirakkautta monilajisissa kodeissa ihmisten kertomana. Teoksessa P. Suvilehto, P. Rautio & V-M. Värrä (toim.), *Nuorten luonto eläiminen. Kohti monilajista nuorisotutkimusta* (ss. 85–108). Nuorisotutkimusseura.
- Saarikivi, J. (2020). Kaupunkiluonnon biodiversiteetti. Teoksessa H. Mattila (toim.), *Elämän verkko. Luonnon monimuotoisuutta edistämässä* (ss. 164–177). Gaudeamus.
- Salmela-Aro, K. & Tuominen-Soini, H. (2013). Koulu-uupumuksesta innostukseen? Teoksessa J. Reivinen & L. Vähäkylä (toim.), *Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen* (ss. 259–273). Gaudeamus.
- Salonen, K. (2020). *Kokonaisvaltainen luontokokemus hyvinvoinnin tukena*. [Väitöskirja. Tampereen yliopisto]. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1563-4>
- Salonen, K. (2010). *Mielen luonto. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma*. Green Spot.
- Saloranta, S. (2010). Ympäristökasvatus ja seikkailu- käytännön toteutusta luontokoulussa. Teoksessa T. Latomaa & S.J.A. Karppinen (toim.), *Seikkaillen elämyksiä II. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä* (ss. 163–192). Lapin yliopistokustannus.
- Salovuori, T. (2014). *Luonto kuntoutumisen tukena*. Mediapinta.
- Sievänen, T. & Neuvonen, M. (2014). Teoksessa L. Tyrväinen, M. Kurttila, T. Sievänen & S. Tuulentie (toim.), *Hyvinvointia metsästä* (ss. 21–35). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Soini, K. (2014). *Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arvioida Green Care toiminnan vaikuttavuutta*. MTT.
<https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/482135/mttkasvu21.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Soanjärvi, K. (2011). *Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä*. Jyväskylän yliopisto.
- Suomi, A. & Juusola, M. (2016). Vihreän hoivan historia. Teoksessa A. Suomi, M. Juusola & E. Anundi (toim.), *Vihreä hoiva ja voima* (ss. 23–31). Terapia ja valmennuskeskus Helsingin majakka.
- Suonsivu, K. (2021). *Kansalaisen hyvinvointi, terveys, sairaudet ja mediaviestintä*. Books on Demand.
- Tammi, T. & Hohti, R. (2023). Kolme pientä hiirtä – nuoret ihmiset ja muut eläimet kaveruuden, vipellyksen ja väkivallan sommitelmissa. Teoksessa P. Suvilehto, P. Rautio & V-M. Värrö (toim.), *Nuorten luonto eläimineen. Kohti monilajista nuorisotutkimusta* (ss. 19–43). Nuorisotutkimusseura.
- TENK (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>
- THL. (2023). *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointi-kouluterveyskysely>
- Tietosuoja laki 1050/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>
- Tiira, K. (2022). Millainen on koira-avusteiseen työskentelyyn sopiva koira? Teoksessa L. Ervast & M. Raukola- Lindblom (toim.), *Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä-tutkittua tietoa ja kokemuksia* (ss. 120–141). Sanasilta Oy.
- Toikka, K. & Toikka, P. (2006). *Ratkaisuna ryhmätoiminta- Välineenä vuorovaikutus. Löytöretki luoviin ryhmätoiminnan menetelmiin*. Vantaan kaupunki.
- Tuomi, J. & Sarajärvi A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Törmälehto, E. (2015). Eläimen vaikutus lapsiryhmien toimintaan ja kehitykseen. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.), *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely suomessa* (ss. 44–47). Alfa Partners Academy – Solution Models House.
- Uusitalo, H. & Simpura, J. (2022). Erik Allardt hyvinvoinnin tutkijana. Teoksessa H. Uusitalo, J. Simpura, J. Saari & T. Laihala (toim.), *Hyvinvoinnin muutos ja pysyvyys. Allardt-hyvinvointi Suomessa 1972 ja 2017* (ss. 13–60). Into Kustannus Oy.
- Vantaan kaupunki. (2021). *Tiedosta toimintaan – Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen. Vantaan kaupungin toimintamalli 2021*. <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Tiedosta%20toimintaan%2C%20kouluterveyskyselyn%20tulosten%20hy%C3%B6dynt%C3%A4minen.pdf>
- Vantaan kaupunki. (2022). *Vantaan resurssiviisauden tiekartta. Valtuustokausi 2021–2025*. https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Resurssiviisauden%20tiekartta_0.pdf

- Vantaan kaupunki. (2023). *Vantaan hyvinvointisuunnitelma 2023–2025*.
https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaa_Hyvinvointisuunnitelma2023-2025.pdf
- Vantaan kaupunki. (n.d.). *Erytisnuorisotyö*. <https://www.vantaa.fi/fi/erityisnuorisotyö>
- Viitala, R. & Jylhä, E. (2019). *Johtaminen. Keskeiset käsitteet, teoriat ja trendit*. Edita.
- Viitala, R. (2021). *Henkilöstöjohtaminen. Keskeiset käsitteet, teoriat ja trendit*. Edita Publishing Oy.
- Viheravaara, P., Kumpula, T., Tanskanen, A. & Burkhard, B. (2010). Ekosysteemipalvelututkimuksen aineistot ja menetelmät kestävän maankäytön suunnittelussa. Esimerkkinä Metsä-Lappi. Teoksessa J. Hiedanpää, L. Suvantola & A. Naskali (toim.), *Hyödyllinen luonto. Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana* (ss. 177–201). Vastapaino.
- Vilka, H. (2021a). *Tutki ja kehitä*. PS- kustannus.
- Vilka, H. (2021b). *Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS- kustannus.
- Vinblad, S. & Välimaa, L. (2022). *Luontoarvot hyvinvoinnin lähteeksi*. Nordic NaBS-hankkeen tulokset. <https://nordicnabs.com/wp-content/uploads/2022/04/Loppuraportti-Nordic-NaBS-.pdf>
- Vuorio, E. (2015). Hyvä tieteellinen käytäntö. Teoksessa T. Keränen & A. Pasternack. (toim.), *Kliinisen tutkimuksen etiikka. Opas tutkijoille ja eettisille toimikunnille* (ss. 20–25). Duodecim.
- Välimaa, L. (2017). *Eläinavusteista työskentelyä hyvinvointipalveluihin*. Lumen, 1/2017. artikkeli. Lapin ammattikorkeakoulu.
- Wahlström, R. & Juusola, M. (2017) *Vihreä hoiva ja kasvatusta. Luontoherkkyys- ja ympäristökasvatusta lapsille sekä nuorille*. Kustannusyhtiö Artemia.
- Yli-Viikari A. (2021). Luonnon hyvinvointivaikutukset. Teoksessa M. Ylilauri (toim.), *Green Care- kokeilemisen arvoinen asia. Luonnollista tukea elämään (LuoNa) -hankkeen kokemukset ja keskeiset tulokset*. Vaasan yliopisto.
<https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/13009/978-952-476-970-9--FI.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
- Yli-Viikari, A. (2022). *Luontolähtöiset menetelmät osaksi hyvinvoinnin edistämistä ja sote-palveluja. Aloite luontolähtöisten menetelmien valtakunnallisesta käyttöönottamisesta*. Green Care Finland.

Liite 1. Lomakekyselyn runko

1. Miten luonto- ja eläinavusteinen työmuoto näkyy omassa työssäsi?
2. Millaisia kokemuksia ja käytänteitä sinulla on luonto- ja eläinavusteisesta työmuodosta?
3. Millaisia toiveita ja tarpeita sinulla on luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamallin kehittämiseen? (Esim. Työmuodot, sisältö, rakenteet, sähköinen vai paperinen tuotos, ohjeet, lomakkeet, arviointi yms.)
4. Mitä toimintoja ja menetelmiä eläinavusteiseen työmuotoon sisältyy tai voisi tulevaisuudessa sisältyä?
5. Mitä tai keitä ovat luonto- ja eläinavusteisen työmuodon keskeiset yhteistyötahot?
6. Miten organisaatio mielestäsi tukee tai mahdollistaa luonto- ja eläinavusteista työmuotoa?
7. Mihin mielestäsi luonto- ja eläinavusteisen toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota?
8. Millaisia vaikutuksia luonto- ja eläinavusteisella työmuodolla voitaisiin saada aikaiseksi nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi?
9. Muita toiveita ja ajatuksia?

Liite 2. Aineistonhallintasuunnitelma

LIITE AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

Suunnitelma liitetään liitteeksi opinnäytetyösuunnitelmaan ja myös opinnäytetyöraporttiin. Lisätietoa aineistonhallinnasta löytyy HAMKin opinnäytetyöoppaasta.

Opinnäytetyön nimi: Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto nuorten hyvinvoinnin tukena.
Opinnäytetyön tekijä(t): Mirka Rautio

1 AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Tutkimusaineisto kerätään Vantaan Kaupungin alueen nuorisotyön nuorisotyöntekijöiltä ja erityisnuorisotyöntekijöiltä lomakekyselyn sekä työpajatyöskentelyn avulla sekä alueellisen nuorisotyön esimiehiä konsultoimalla.

Analysoitava aineisto koostuu tekstimuotoisen lomakekyselyn aineistosta sekä työpajatyöskentelyssä tekstimuotoisesti sekä sähköisen alustan avulla koottuun materiaaliin.

opinnäytetyössä ei kerätä henkilötietoja eikä muita arkaluontoisia tietoja.

Aineiston analyysimenetelmänä käytetään sisällönanalyysiä. Aineistoa käsitellään koodamalla sekä luokittelemalla teemojen ja alateemojen avulla.

2 AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Opinnäytetyöhön kerättyä aineistoa säilytetään opinnäytetyön tekijän henkilökohtaisella P-Asemalla eikä ulkopuolisilla ole pääsymahdollisuutta kerättyyn aineistoon.

3 AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyöhön kerättyä aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa, sen analyysin teon yhteydessä. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineistoa säilytetään 1 (yksi) vuosi sekä tuhotaan vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Aineistoa säilytetään hävittämiseen asti erityistä huolellisuutta sekä tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen. Aineisto on vain opinnäytetyön tekijän saavutettavissa.

Liite 3. Toimintamallin rakenne

Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon toimintamalli			
Sisällysluettelo			
Luonto- ja eläinavusteinen työmuoto	Toimintamallin tarkoitus	Opinnäytetyön lomakekyselyn tulokset	Hyvinvointivaikutukset
<p>Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon avaaminen</p> <p>Toiminnan kuvaus</p>	<p>Alkusanat</p> <p>Toimintamallin tavoite ja tarkoitus</p>	<p>Lomakekyselyn tulokset</p> <p>Työpajatyöskentelyn tulokset</p> <p>Esimiestiimin arviointi</p>	<p>Toiminnan terveys ja hyvinvointivaikutuksia</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Stressin lievittäminen ja rauhoittaminen ● Psykkinen tuki ● Sosiaalisten taitojen tukeminen ● Positiivinen palaute ja onnistumisen kokemukset, itsetunnon kasvaminen ● Motivointi ja oppiminen ● Liikunnan lisääminen
Toimintamuodot ja menetelmät	Vuosikello	Toiminnan aloittaminen	Tilat ja varusteet
<p>Kesätoiminta</p> <p>Puutarhatoiminta/ Kaupunkiviljely</p> <p>Harrastetoiminta</p> <p>Avoin nuorisotilatointia</p> <p>Eläinavusteinen työskentely</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Eläinvierailut ● Eläinten hoito <p>Yksilö- ja pienryhmätoiminta</p> <p>Retket</p> <p>Leiritoiminta</p> <p>Tutustumisvierailut</p> <p>Luonnossa liikkuminen</p> <p>Luontotehtävät ja radat, rastit.</p> <p>Taidetoiminta</p> <p>Toimintapäivät, toimintaradat</p> <p>Retki- ja seikkailutoiminta</p> <p>Yhteisölliset tapahtumat ja tempaukset</p>	<p>Toiminnan sähköisesti päivitettävä vuosikello</p>	<p>Perehdytys</p> <p>Aloituskartoitus</p> <p>Toiminnan suunnitelma, tavoitteet, toimenpiteet, esihenkilön informointi</p> <p>Osallistujien ohjeistaminen</p> <p>Lomakkeet, lupalaput</p> <p>Ohjeita toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen</p> <p>Käytännöt, linjaukset, säännöt ja lait</p> <p>Mainonta ja toiminnasta tiedottaminen</p> <p>Budjetointi</p>	<p>Tarvikelistaus ja sijainnit</p> <p>Toimitilat</p> <p>Leirikeskukset</p> <p>Turvallisuuteen liittyvät varusteet</p>

Jalkautuva työ Kalastus Melonta			
Turvallisuus	Allergia-asiat	Viranomaisluvut ja vaatimukset	Dokumentointi
Turvallisuussuunnitelma Vakuutukset, eläinten vastuuvakuutus Lainsäädäntö Tauotus Ensiapuvalmius Säätilojen huomiointi Turvalliset toimitilat ja varusteet, turvavarusteet esim. Hevosten parissa toimissa Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden huomioiminen	Allergia-asioiden huomiointi	Eläinten pito Vakuutukset Pelastussuunnitelma	Toimintasuunnitelma Dokumentointi Palaute ja reflektio Toiminnan arviointi Logbook kirjaukset Toiminnan säännöllinen arviointi Palautekyselyt
Viestintä	Täydennyskoulutus	Hyvinvoinnin edistäminen	Eläinten hyvinvointi
Mainonta <ul style="list-style-type: none"> Omat kanavat, koulujen ja oppilaitosten kautta mainostaminen, sosiaalinen media Yhteistyökumppaneiden informointi Huoltajien informointi ja lupalaput Viestinnän vuosikellon sekä alueellisen nuorisotyön ulkoisen viestinnän mallin huomioiminen ja hyödyntäminen	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta/koiratoiminta 25 op Yamk luontoympäristöt ja hyvinvoinnin edistäminen (Hamk) Eläinavusteinen valmentaja 25 op Seikkailukasvatus (Humak) Luonto- ohjaaja Luonto- ja eräopas Ekotukikoulutus Green care	Sosiaaliset taidot Terveelliset elämäntavat Osallisuus Elämystoiminta Tietoisuuden ja tiedon lisääminen Luontosuhteen vahvistaminen Luonnon- ja eläinten rauhoittava vaikutus Monipuolista, turvallista ja mielekästä toimintaa Mielenterveys Itsetunnon ja minäkuvan vahvistaminen Liikunnan lisääminen Arjen hallinnan taidot Ympäristövastuu	Eläinten turvallisuus Eläinten hyvinvointi Sään mukainen suojaus (Kylmä, sade, tuuli, veto, paahde) Eläinten käyttäytyminen Vakuutukset

	Kalastuksenohjaaja	Yhteisöllisyys Puutarhahoidon ja eläintenhoiton terapeuttisten vaikutusten hyödyntäminen Ryhmässä toimiminen	
Ympäristönäkökulmat ja kestävä kehitys	Yhteistyötahot	Arviointi ja kehittäminen	Materiaalipankki
Kierrätys Ympäristön ja luonnon hyvinvointi Luonnon monimuotoisuuden edistäminen Pölyttäjäkadon huomioiminen, niittyosiot Lähiympäristön ja -luonnon painotus retkikohteissa. Ympäristökasvatus Maaston ja kasvillisuuden kulumisen huomioiminen ja estäminen Lähiympäristöjen ja lähipalvelujen suosimien toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kestävän kehityksen huomioiminen, resurssi- ja viisauden tiekartta Ekotukihenkilöt Resurssi- ja viisauden tiekartta Ekotoiminnan kartoitus Lomakkeet	Puisto-osasto ja puistotyöntekijät Alueen koulut ja oppilaitokset Nuorisotilat Erityisnuorisotyö Työpajatoiminta Asukastilat Liikuntapalvelut Nuorten aikuisten toiminta Hevostallit ja muut palveluntuottajat, Kotieläintilat PKS muu nuorisotyö Yhdistykset ja järjestöt Partio Alueen muut toimijat	Asiakaskyselyt Itsearviointit Kehittämispäivät Toiminnan jatkuvuus Tutkimustiedon hyödyntäminen Yhteistyö muiden toimijoiden ja kuntien nuorisotyön kanssa, kokemusten vaihto. Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon opas/Käsikirja Luonto- ja eläinavusteisen työmuodon laatuksiteerit ja tasokuvaus Yksilö- ja pienryhmätoiminnan laatuksiteerit Nuorisotilojen itsearviointikriteerit Opinnäytetyöt ja opiskelijaprojektit	Lomakkeet ja lupalaput Tehtäviä ja harjoitteita Leikit Tarvikelista Yhteistyökumppanit ja yhteystiedot Vakuutustiedot ja ohjeistus Toimintamallit
Yhteystietoja	Linkejä ja lisätietoa		
Yhteystiedot	Aikaisemmat tutkimukset Artikkelit Kirjallisuutta Nettisivut		